

2019 - 2020

- Genel Muhasebe
- Mali Tablolar Analizi
- Konu Sıralı Örnek Sorular
- Konu Sıralı Pekiştirme Soruları
- KPSS ve Kurum Sınavları Paralelinde Örnek Sorular

SMMM CEBRAİL UĞUR

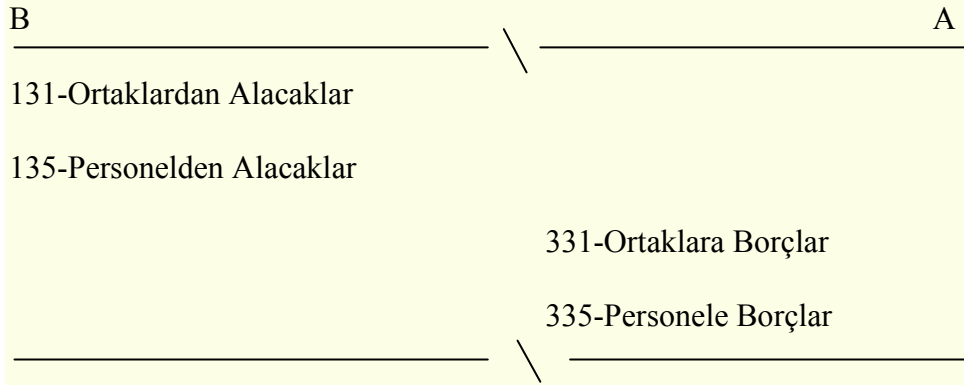
MUHASEBENİN TEMEL KAVRAMLARI

1. Sosyal Sorumluluk Kavramı :

Bu kavram, muhasebenin işlevini yerine getirme hususundaki sorumluluğunu belirtmekte ve muhasebenin kapsamını, anlamını, yerini ve amacını göstermektedir. Sosyal sorumluluk kavramı; muhasebenin organizasyonunda, muhasebe uygulamalarının yürütülmesinde ve mali tabloların düzenlenmesi ve sunulmasında; belli kişi veya grupların değil, tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesi ve dolayısıyla bilgi üretiminde gerçeğe uygun, tarafsız ve dürüst davranılması gereğini ifade eder. Örneğin; İşletmenin karını gerçek tutarının üzerinde göstererek hisse senedi değerini arttırmaya çalışması veya borçlanma ve özkaynak yapısını gerçeğin dışında yansıtarak kredibilite notunu yükseltmeye çalışması *sosyal sorumluluk* kavramına aykırıdır. Bu kavrama uyulmaması durumunda diğer 11 kavram işlevini kaybeder.

2. Kişilik Kavramı :

Bu kavram; işletmenin sahip veya sahiplerinden, yöneticilerinden, personelinden ve diğer ilgililerden ayrı bir kişiliğe sahip olduğunu ve o işletmenin muhasebe işlemlerinin sadece bu kişilik adına yürütülmesi gerektiğini öngörür. Çift taraflı kayıt esasına dayanır.

3. İşletmenin Sürekliliği Kavramı:

Bu kavram, işletmelerin faaliyetlerini bir süreye bağlı olmaksızın sürdüreceğini ifade eder. Bu nedenle işletme sahiplerinin ya da hissedarlarının yaşam süreleriyle bağlı değildir. İşletmenin sürekliliği kavramı maliyet esasının temelini oluşturur, muhasebeci hiçbir zaman tasfiye değerini (kapanış değeri) düşünmemelidir. İşletmelerin uzun vadeli borçlanması, yatırım yapması bu kavram gereğidir.

Bu kavramın, işletmeler açısından geçerliliğinin bulunmadığı veya ortadan kalktığı durumlarda ise, bu husus mali tabloların dipnotlarında açıklanır.

4. Dönemsellik Kavramı :

Dönemsellik kavramı; işletmenin sürekliliği kavramı uyarınca sınırsız kabul edilen ömrünün, belli dönemlere bölünmesi ve her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanmasıdır. Gelir ve giderlerin tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmesi, hasılat, gelir ve kârların aynı döneme ait maliyet, gider ve zararlarla karşılaştırılması bu kavramın gereğidir.

B

A

180-Gelecek Aylara Ait Giderler

181-Gelir Tahakkukları

380-Gelecek Aylara Ait Gelirler

381-Gider Tahakkukları

!!! Tahakkuklarının tamamı *dönemsellik* kavramı gereğidir.

!!! Soru köklerinde ay,3 ay, yılsonu gibi belli bir zaman dilimine ait işlemler sorulduğunda bu kavram akla gelmelidir.

5. Parayla Ölçülme Kavramı :

Parayla ölçülme kavramı, parayla ölçülebilen iktisadi olay ve işlemlerin muhasebeye ortak bir ölçü olarak para birimiyle yansıtılmasını ifade eder.

Muhasebe işlemleri ulusal para birimine göre yapılır. Yabancı paralı işlemlerin kayıtlara TL karşılığı üzerinden kaydedilmesi bu kavram gereğidir.

6. Maliyet Esası Kavramı :

Maliyet esası kavramı; para mevcudu, alacaklar ve maliyetinin belirlenmesi mümkün veya uygun olmayan diğer kalemler hariç, işletme tarafından edinilen varlık ve hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde, bunların elde edilme maliyetlerinin esas alınması gereğini ifade eder. İşletmenin süreklilik kavramı ile yakından ilgili bir kavramdır.

7. Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı :

Bu kavram, muhasebe kayıtlarının gerçek durumu yansıtan ve usulüne uygun olarak düzenlenmiş objektif belgelere dayandırılması ve muhasebe kayıtlarına esas alınacak yöntemlerin seçilmesinde tarafsız ve ön yargısız davranılması gereğini ifade eder. Söz yerine belgelerin dikkate alınması bu kavram gereğidir.

8. Tutarlılık Kavramı :Tutarlılık kavramı; muhasebe uygulamaları için seçilen muhasebe politikalarının, birbirini izleyen dönemlerde değiştirilmeden uygulanması gereğini ifade eder. İşletmelerin mali durumunun, faaliyet sonuçlarının ve bunlara ilişkin yorumların karşılaştırılabilir olması bu kavramın amacını oluşturur. Tutarlılık kavramı, benzer olay ve işlemlerde, kayıt düzenleri ile değerlendirme ölçülerinin değişmezliğini ve mali tablolarda biçim ve içerik yönünden tek düzeni öngörür. Geçerli nedenlerin bulunduğu durumlarda, işletmeler, uyguladıkları muhasebe politikalarını değiştirebilirler. Ancak bu değişikliklerin ve bunların parasal etkilerinin mali tabloların dipnotlarında açıklanması zorunludur.

!!! "Her" kelimesi geçtiği zaman tutarlılık kavramı mevcuttur.

-Her yılın sonunda, Her ayın sonunda gibi.

9. Tam Açıklama Kavramı :

Tam açıklama kavramı; mali tabloların bu tablolardan yararlanacak kişi ve kuruluşların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılır olmasını ifade eder.

Mali tablolarda finansal bilgilerin tam olarak açıklanması yanında, mali tablo kalemleri kapsamında yer almayan ancak alınacak kararları etkileyebilecek, gerçekleşmesi muhtemel olaylara da yer verilmesi bu kavramın gereğidir. Muhasebe raporlarında gerekli olan dipnotlar bu kavram gereğidir. NAZİM HESAPLAR bu kavram gereği kullanılır.

10. İhtiyatlılık Kavramı

Bu kavram, muhasebe olaylarında temkinli davranılması ve işletmenin karşılaşılabileceği risklerin göz önüne alınması gereğini ifade eder. Bu kavramın sonucu olarak, işletmeler, muhtemel giderleri ve zararları için karşılık ayırırlar, muhtemel gelir ve kârlar için ise gerçekleşme dönemlerine kadar herhangi bir muhasebe işlemi yapmazlar. Ancak bu kavram gizli yedekler veya gereğinden fazla karşılıklar ayrılmasına gerekçe oluşturamaz. Karşılık ayrılması, yedek ayrılması (540 Yasal Y.-541 Statü Y.-542 Olağanüstü Y.) bu kavram gereğidir.

NOT: Vadesi henüz gelmemiş alacaklara karşılık ayrılması özün önceliği kavramı gereğidir.

NOT: 549 Özel Fonlar özün önceliği kavramı gereği kullanılır.

11. Önemlilik Kavramı :

Önemlilik kavramı, bir hesap kalemi veya mâli bir olayın nispi ağırlık ve değerinin mali tablolara dayanılarak yapılacak değerlemeleri veya alınacak kararları etkileyebilecek düzeyde olmasını ifade eder. Eğer bir bilgi verilmediğinde sonuç değişiyorsa bu önemlidir ve bu kavram gereğidir.

Önemli hesap kalemleri, finansal olaylar ve diğer hususların mali tablolarda yer alması zorunludur.

12. Özün Önceliği Kavramı :

Özün Önceliği kavramı, işlemlerin muhasebeye yansıtılmasında ve onlara ilişkin değerlendirmelerin yapılmasında biçimlerinden çok özlerinin esas alınması gereğini ifade eder. İleri tarihli çeklerin envanter çalışmaları sırasında, alacak senetleri veya borç senetleri

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

hesaplarından uygun olanına aktarılması, vadesi henüz dolmamış alacaklara karşılık ayrılması, işletme çalışan ve ortaklarının işletmeden ticari mal alması veya satması durumunda 120 Alıcılar, 121 Alacak Senetleri-320 Satıcılar,321 Borç Senetleri hesaplarının kullanılması bu kavram gereğidir.

B	\	A
121-Alacak Senetleri		101-Alınan Çekler (Vadeli Çekler)

DÖNEN VARLIK HESAPLARI

Bilançonun aktif tarafında yer alan dönen varlık hesapları, İşletmenin nakit olarak elde tuttuğu paralarla, vadesiz veya bir yıla kadar vadeli olarak bankaya yatırdığı paralar ve bir yıl içinde paraya çevrilmesi veya tüketilmesi öngörülen varlıklardan oluşur.

Tekdüzen Hesap Planında Dönen Varlıklar aşağıdaki gibi alt bölümlere ayrılmıştır.

10 Hazır Değerler

11 Menkul Kıymetler

12 Ticari Alacaklar

13 Diğer Alacaklar

15 Stoklar

17 Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri

18 Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları

19 Diğer Dönen Varlıklar

Dönen varlık hesapları, alt hesaplara bölümlenirken, likiditelerine (paraya çevrilme hızlarına) göre sıralanmışlardır. En hızlı paraya çevrilen dönen varlıklardan, en yavaş paraya çevrilen varlıklara doğru hesaplar dizilmişlerdir.

10 HAZIR DEĞERLER

İşletme kasasında ya da bankada bulunan, nakit para ve para gibi kullanılan varlıklar ile istenildiğinde, değer kaybına uğramadan paraya çevrilmesi mümkün olan varlıklardır. Bu grupta yer alan hesaplar şunlardır;

- 100 Kasa Hesabı
- 101 Alınan Çekler Hesabı
- 102 Bankalar Hesabı
- 103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabı (-)
- 108 Diğer Hazır Değerler Hesabı

100 Kasa Hesabı

Bu hesapta, işletmenin elinde bulunan ulusal ve yabancı paraların TL karşılığı izlenir.

Kasa hesabı, kasaya para girişi olduğunda borçlandırılır, kasadan para çıkışı olduğunda ise hesap alacaklandırılır. Kasa hesabı bir varlık hesabı olduğu için, ya borç kalanı verir ya da kalan vermez. Borç kalanı, işletmenin kasada bulunması gereken nakit mevcudunu gösterir.

Yabancı Paralı İşlemler

İşletmeler, ulusal ve yabancı para hareketlerini Kasa hesabında izlemektedirler. Ulusal paralar ve yabancı paralar Kasa hesabının alt (yardımcı) hesaplarında ayrı ayrı izlenebilir. Örneğin;

- 100 KASA HESABI
 - 100.01 Ulusal Para Kasası
 - 100.02 Yabancı Para Kasası
 - 100.02.01 ABD Doları
 - 100.02.02 Euro

Yabancı paralı işlemler, muhasebenin temel kavramlarından “Parayla Ölçülme Kavramı” gereğince, işlemin yapıldığı günkü efektif alış kuru ile TL’ye çevrilir ve muhasebeleştirilir.

Kasada yer alan yabancı paraların kurlarındaki değişme dikkate alınmalıdır. Kur yükselmişse, fark 646 Kambiyo Kârları Hesabının alacağına, kur düşmüşse 656 Kambiyo Zararları Hesabının borcuna kaydedilerek kurda gerekli düzeltmeler yapılır.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

H1) UĞUR işletmesi %18 KDV dahil 2360 TL'lik ticari malı peşin bedelle satın almıştır. Muhasebeleştiriniz.

H2) UĞUR işletmesi %18 KDV dahil 4720 TL'lik ticari malı KDV'si peşin, kalanına çek almak suretiyle satmıştır. Muhasebeleştiriniz.

Döviz Alış-Satış sorusu

H3) İşletme nakit fazlasını değerlendirmek amacıyla döviz bürosundan 1\$=3.50 TL'den 20.000 \$ satın almıştır. Bir süre sonra dövizin 5000\$ 'lık kısmını 1\$=3.60 TL'den, kalan kısmını ise 1\$=3.45 TL'den bozdurmuştur. Alış ve satış işlemlerini ayrı ayrı muhasebeleştiriniz.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

H4) Konaklama faaliyetinde bulunan işletme müşterisinden 2500 TL'lik senetsiz alacağına karşılık o günkü kuru 1\$=3.50 TL'den 750\$ almıştır. Fark müşteriye nakden TL olarak ödenmiştir. Muhasebeleştiriniz.

H5) İşletme £ isteyen müşterisine 1000\$ karşılığında 800£ vermiştir. Aynı gün belirlenen kurlar 1\$=3.50 TL, 1£=4.00 TL'dir. Muhasebeleştiriniz.

NOT: Kaç Dolar veya EURO bozdurulmuştur sorularında kur farkı belli ise kar / kur farkı veya zarar / kur farkı yapılarak sonuca gidilir. Şayet kur farkı belli değil ise yabancı paranın alış TL karşılığı, alış kuruna bölünerek bozdurulan döviz bulunabilir.

H6) Daha önce 1\$=3.40 TL kuru ile kayıtlara alınan 40.000\$'ın bir kısmı 1\$=3.55TL kuru üzerinden TL'ye çevrilmiş ve bu işlemde 600 TL kar edilmiştir. Kaç Dolar TL'ye çevrilmiştir?

H7) 1\$=3.70 kuru üzerinden kayıtlara alınan dövizin bir kısmı TL'ye çevrilmiş, alınan 46200 TL'nin 1800 TL'si kar olarak kaydedilmiştir. Kaç Dolar TL'ye çevrilmiştir?

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

H8) İşletme 19.04.2017 tarihinde müşterisi Marasalı LTD. ŞTİ.'ye %18 KDV hariç 4000 TL'lik mal satmış ve karşılığında 2000\$ almıştır. 12.07.2017 tarihinde bir miktar döviz TL'ye çevrilmiş ve alınan 1750 TL'nin 98 TL'si kar olarak kaydedilmiştir.

a) 19.04.2017 Satış kaydını yapınız.

b)12.07.2017 tarihinde gerçekleşen işlemde kaç Dolar TL'ye çevrilmiştir?

H9) X işletmesi 14.620 TL tutarı ile kayıtlarında yer alan senetsiz borcuna karşılık aynı gün 1.72 kuru ile satın aldığı 14.000 EURO'nun 8500 EURO'luk kısmını vererek borcun tamamını ödemiştir. Bir süre sonra 1 EURO=1.74 TL kuru ile bir miktar döviz TL'ye çevrilerek 55 TL gelir elde edilmiştir. (KPSS)

a) Borcun ödenme kaydını yapınız?

b) İşletme kaç EURO TL'ye çevirmiştir?

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Kasa Farkları

Kasa hesabında kayıtlarda görülen nakit mevcudunun gerçekte de var olup olmadığı her iş gününün sonunda kontrol edilir. Kasanın fiili mevcudu ile kasa hesabının kalanı arasında fark varsa;

- Kasa farkının nedeni aynı gün belirlenirse, gerekli kayıt yapılarak kasa denkleştirilir ve bir sonraki işleme geçilir.
- Kasa farkının nedeni aynı gün belirlenemezse, farkın nedeni izleyen günlerde araştırılmak üzere;
 - Noksanlıklar, kasa hesabının alacağına karşılık "197 Sayım ve Tesellüm noksanları" hesabının borcuna kaydedilir.
 - Fazlalıklar ise kasa hesabının borcuna karşılık "397 Sayım ve Tesellüm Fazlalıkları" hesabının alacağına kaydedilir.

Kasa farkının nedeni ilerleyen günlerde belirlendiğinde, farkın nedenine göre gerekli kayıtlar yapılarak fark hesapları (197 STN / 397 STF) kapatılır.

Kasa farkının nedeni ilerleyen günlerde belirlenemiyorsa ve kapatılmasına karar verilirse, noksanlıklar "659 Diğer Olağan Gider ve Zararlar Hesabı" ile fazlalıklar ise "649 Diğer Olağan Gelir ve Kârlar Hesabı" ile kapatılır.

NOT: Kasa farkının nedeni yapılan araştırmalar sonunda belirlense de belirlenemese de geçici hesaplar olan 197 STN ve 397 STF hesapları kapatılır.

H10)15.05.2017 tarihinde işletmenin kasa hesabının borç toplamı 46.000 TL, alacak toplamı ise 37.000 TL dir. Aynı tarihte yapılan kasa sayımında kasada 8800 TL olduğu belirlenmiştir.

a)Farkın nedeni aynı gün belirlenememiştir. Muhasebeleştiriniz.

b)Dönem sonu itibari ile ilgili kasa farkının satıcı Bay X'e yapılan ödemenin kayıtlara alınmamasından kaynaklandığı belirlenmiştir. Muhasebeleştiriniz.

c)Farkın nedeninin dönem sonu itibari ile tespit edilemeyip ilgili gider hesabına aktarıldığı varsayımı ile yapılacak muhasebe kaydı nasıl olmalıdır?

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

H11)X işletmesinin 10.01.2017 tarihinde yaptığı kasa sayımında kasa mevcudu 27.780 TL olarak belirlenmiştir. Aynı tarihte kasa hesabının borç toplamı 98.500 TL, alacak toplamı ise 66.000 TL'dir. Farkın nedeni aynı gün tespit edilememiştir. Dönem sonu itibari ile ilgili kasa farkının %18 KDV dahil demirbaş alımından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

a)10.01.2017 kaydını yapınız.

b)Dönem sonu kaydını yapınız.

H12)İşletmenin kasa hesabının borç kalanı 22.000 TL'dir Aynı gün yapılan sayımda kasada 22.800 TL olduğu görülmüştür.

a) Farkın nedeni aynı gün tespit edilememiştir muhasebeleştiriniz.

b) Dönem sonu itibariyle farkın nedeni belirlenememiş ve kapatılarak ilgili gelir hesabına aktarılmasına karar verilmiştir muhasebeleştiriniz.

Yabancı Paralara İlişkin Envanter İşlemleri

NOT: Yabancı para envanterinde TL'de olduğu gibi yabancı para yardımcı hesabının borç kalanı ile fiili sayım sonucu karşılaştırılır. Fark tespit edilir ise sayım günündeki kur ile çarpılır ve ilgili hesaba aktarılır. Ancak dönem sonunda geçici hesap kapatılırken dönem sonu kur dikkate alınır, artan veya azalan kura göre fark kadar kasa hesabı borçlandırılır veya alacaklandırılır. (Artan kur kadar kasa hesabı borçlandırılır, azalan kur kadar kasa hesabı alacaklandırılır)

H13) İşletmenin yabancı para kasa hesabının borç toplamı 19.300\$ alacak toplamı ise 13.900\$'dır.

08.08.2014 tarihinde yapılan kasa sayımında kasada 5.600\$ olduğu görülmüştür. Farkın nedeni dönem sonuna kadar araştırılmış ancak bulunamayarak kapatılmasına karar verilmiştir.(C.UĞUR)

08.08.2014 tarihli kur 1\$= 2,13 TL

31.12.2014ihli kur 1\$= 2.03 TL

a)08.08.2014 tarihinde tespit edilen kasa farkını muhasebeleştiriniz.

b)Dönem sonu kaydını yapınız.

101 Alınan Çekler Hesabı

İşletmenin gerçek ve tüzel kişilerden almış olduğu ve henüz tahsil etmediği çeklerin kaydedildiği hesaptır.

Ciro: Çek, senet, poliçe gibi emre yazılı kıymetli evrakın mülkiyet değiştirmesinde kullanılan usuldür. Çek üzerindeki hakkın 3. bir kişiye devridir. Giro edilen kişinin adı, ciro tarihi, ödeme emri yazılır ise TAM CİRO, isim göstermeden yalnızca bir imza ile yapılan ciroya ise BEYAZ CİRO adı verilir.(CİRO İtalyanca GİRO'dan gelmektedir)

Çekler alındığında yazılı (itibari) değeri ile bu hesabın borcuna kaydedilir. Çek tahsil edildiğinde veya işletmeden çıktığında (ciro edilmesi, tahsil için bankaya verilmesi gibi) ise bu hesabın alacağına kaydedilir.

NOT: Çek tahsile gönderildiğinde 101Alınan Çekler ana hesabının altındaki "Tahsildeki Çekler" hesabı borçlandırılır.101Alınan Çekler "Cüzdandaki Çekler" hesabı alacaklandırılır. Bankanın çekin tahsil işleminden kaynaklı kestiği komisyonlar "770 Genel Yönetim Giderleri" borcunda izlenir. İleri tarihli çekler dönem sonunda 121 Alacak Senetleri hesabına aktarılır ve reeskonta tabi tutulur. Diğer dönemin başında tekrar 101 Alınan Çekler hesabına aktarılır.

H14)Uğur İşletmesi %18 KDV dahil 7080 TL'lik ticari malı satmış ve karşılığında KDV tutarını peşin almış, kalan için çek almıştır.Bir süre sonra çek bankaya tahsile gönderilmiş ve banka %5 komisyon bedeli düştükten sonra kalan tutarı işletmenin mevduat hesabına aktarmıştır.İlgili muhasebe kayıtlarını işlem sırasına göre yapınız.

Ciro işlemi ile mal satın alışı

H15)İşletme %18 KDV hariç 3000 TL'lik ticari malı KDV'si peşin kalanın tamamı için çek ciro etmek suretiyle satın almıştır. Muhasebeleştiriniz.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

H16)Ertaç işletmesi 20.08.2017 tarihinde %18 KDV dahil 14.160 TL'lik ticari malı satın almış ,KDV tutarını peşin ödemiştir. Kalan tutarın yarısı için müşteri çeki (ciro) vermiş, diğer yarısı için ise çek keşide etmiştir. Muhasebeleştiriniz.

H17) MARASALI İşletmesinin borcuna karşılık satıcılara keşide ettiği çek, satıcı işletme tarafından nasıl kaydedilmelidir?

H18) A işletmesi 01.08.2017 tarihinde B işletmesinden %18 KDV dahil 5900 liralık mal satın almış, KDV'yi peşin ödemiş, kalanın yarısı için çek keşide etmiş geri kalanı için müşteri çeki vermiştir. B işletmesinin ilgili muhasebe kaydını yapınız.

H19)Müşteri Bay X'ten alınan 15.000 TL'lik çekin karşılıksız çıktığı öğrenilmiş ve Bay X ile yapılan görüşme sonrasında tahsilatın gerçekleşmeyeceği anlaşılmış, yasal işlemler başlatılmıştır. Muhasebeleştiriniz.

102 Bankalar Hesabı

Bankalarda bulunan paraların (mevduatın) izlendiği hesaptır. Bankadaki hesap ister vadesiz hesap olsun, ister vadeli hesap olsun bu hesapta takip edilmektedir.

Bankaya hesap açtırıldığında ve hesaba para yatırıldığında, 102 Bankalar Hesabının borcuna kaydedilir. Bankadaki hesaptan para çekildiğinde veya hesap kapatıldığında ise 102 Bankalar Hesabının alacağına kaydedilir. Ayrıca, işletmenin tahsile ya da iskontoya verdiği senetlerden tahsil veya iskonto edilenlerin tutarları da Bankalar Hesabının borcuna kaydedilir. İşletme lehine tahakkuk ettirilen faiz, doğruluğu kontrol edildikten sonra, "102 Bankalar Hesabına-181 Gelir Tahakkukları,281 Gelir Tahakkukları" hesaplarına borç, "642 Faiz Gelirleri" hesabına alacak kaydedilir.

!!! Faiz gelirleri menkul sermaye iradi olduğu için gelir vergisine tabidir ve banka vergiyi peşin keserek vergi dairesine yatırır.Kesilen bu vergi işletme tarafından "193 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar" hesabında izlenir. Bu hesap yıl sonunda kurumlar vergisine tabi işletmelerce ödenecek vergiden mahsup edilmek üzere "371 Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri" hesabına aktarılırken gelir vergisine tabi şirketlerde "131 Ortaklardan Alacaklar" hesabı ile karşılaştırılarak kapatılır.

!!! Bankalar hesabına kayıtlı Türk Liraları kayıtlı değer ile değerlendirirken yabancı paralar kayda alındığı kur üzerinden TL'ye çevrilerek kaydedilir. Dönem sonunda ise ilan edilen değerlendirme kuru ile güncellenir.

H20)İşletme 01.10.2017 tarihinde bir bankaya 120.000 TL tutarında parayı 6 ay vadeli yatırmıştır. Yıllık faiz oranı %20, stopaj %10 ve mali tabloların yıllık düzenlendiği varsayımı ile ;

a)31.12.2017kaydını yapınız.

b)Vade sonunda vadesiz hesap aktarım kaydını yapınız.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

H21) Uğur İşletmesi 1 Kasım 2017 tarihinde 150.000 TL'lik 6 ay vadeli %20 faizli mevduat hesabı açtırmıştır. (Gelir Vergisi:%15)

a) 31.12.2017 kaydını yapınız.

b)Vade sonu vadesiz hesaba aktarım kaydını yapınız.

H22)İşletme 16.12.2009 tarihinde yıllık faiz oranı %9 olan 30 gün vadeli60.000 TL'lik bir hesap açtırmıştır. Hesap vade sonunda vadesiz hesaba aktarılarak kapatılmıştır. Muhasebeleştiriniz. (KPSS)

Vadenin Erken Bozdurulması

H23)01.11.2010 tarihinde 90.000 TL tutarlı %12 faizli 3 ay vadeli hesap açtırılmıştır. Gelir vergisi %15'tir. İşletme 10.01.2011 tarihinde nakit ihtiyacı nedeniyle vadeli hesabı kapatıp ilgili tutarı vadesiz hesaba aktarmıştır. 10.01.2011 kaydını yapınız. (Bir ay=30 Gün) (KPSS)

Yabancı Paralı Banka İşlemleri

NOT: Vadeli mevduat yabancı para üzerinden oluşturulmuş ise dönem sonu ve vade sonu işlemlerinde faiz o anki kur üzerinden hesaplanmalı ve yabancı para değerlendirme işlemi unutulmamalıdır.

H24) 01.07.2017 tarihinde 1 yıl vadeli %10 faiz oranlı 20.000\$ tutarlı döviz tevdiat hesabı açılmıştır. Açılma anında kur 1\$=3.5 TL'dir. 31.12.2017 tarihinde kur 1\$=4.00 TL'dir. 31.12.2017 kaydını yapınız.

H25) İşletme 10.08.2010 tarihinde bankadan açtığı hesaba 110.000 Euro yatırmış, 16.09.2010 tarihinde 30.000 Euro, 21.11.2010 tarihinde ise 35.000 Euro hesaptan çekmiştir. (1 Euro 10.08.2010 tarihinde 1.96 TL, 16.09.2010 tarihinde 1.93 TL, 21.11.2010 tarihinde 1.93 TL, 31.12.2010 tarihinde 1.98 TL'dir) 31.12.2010 kaydını yapınız. (KPSS)

103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabı (-)*

Mal veya hizmet alımları sonucunda düzenlenen (keşide edilen) çeklerin, ödeme emirlerinin izlendiği hesaptır. Hesap eksi karakterli bir hesap olup, 102 Bankalar Hesabı'nı düzenleyici bir hesaptır.

İşletme çek keşide ettiğinde ve ödeme emri verdiğinde hesap alacaklandırılır, çek bedeli ödendiğinde ise hesap borçlandırılır. İşletme tarafından ileri tarihli çek verilmesi durumunda vadeli bir borç olarak görüleceğinden dönem sonunda 321 borç senetleri hesabının alacağına alınmalı ve reeskonta tabi tutulmalıdır. Diğer dönemin başında ise tekrar 103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri hesabına aktarılmalıdır.

NOT: Konu ile ilgili örnekler 101 Alınan Çekler hesabında verilmiştir.

108 Diğer Hazır Değerler Hesabı

Nitelik itibari ile hazır değer sayılan pullar, yoldaki paralar, vadesi gelmiş kuponlar, tahsil edilecek banka ve posta havaleleri, kredi kartında birikmiş henüz kullanılmamış puanların izlendiği hesaptır.

- ⇒ Vadesi Gelmiş Kuponlar: İşletmeler, tahvillerden elde edeceği faizi ve hisse senetlerinden elde edeceği kâr payını (temettü), tahsil edene kadar 108 Diğer Hazır Değerler Hesabında takip ederler. Eğer kuponlar, aynı gün tahsil edilebiliyorsa bu hesaba almaya gerek yoktur. Tahviller için vadesi gelen kuponların faizi nedeniyle "642Faiz Gelirleri" hesabı alacaklandırılırken, hisse senetlerine ait temettü kuponları için "640 İştiraklerden Temettü Gelirleri" hesabı alacaklandırılır.
- ⇒ Tahsil Edilecek Havaleler, Yoldaki Paralar: Tahsil edilecek havaleler, yoldaki paralar işletmeye ulaşınca kadar bu hesapta izlenir. Havale bedeli ve yoldaki paralar işletmeye ulaşınca bu hesaptan ilgili hesaba aktarılır.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

⇒ Kredi Kartı ile Satışlar: Kredi kartı ile yapılan satışlarda, eğer satış bedeli birkaç gün içinde işletmenin cari hesabına geçiriliyorsa bu durumda kredi kartı sliplerinin tutarları,

108 Diğer Hazır Değerler Hesabına kaydedilir. Şayet kredi kartı sliplerinin tutarları uzunca bir süre sonra (kredi kartına taksit yapılması gibi) hesaba geçirilecek ise 127 Diğer Ticari Alacaklar Hesabında izlenir. Bankanın bu işlemde kestiği komisyonlar 760 Pazarlama Satış Dağıtım Giderleri hesabında izlenir.

⇒ İşletmede kullanılan pullar (damga pulu, posta pulu gibi) ilk alındıklarında kullanılıncaya kadar bu hesapta izlenir. Pullar kullanıldıkça, gider yazılır. Pul tüketimi önemsiz miktarda olan işletmeler satın alınan pulları doğrudan gider yazabilirler. (750-760-770)

H26) İşletme %18 KDV dahil 2360 TL'lik ticari malı kredi kartıyla tek çekim yapmak suretiyle satmıştır. Tutarlar 3 gün içinde işletmenin hesabına aktarılmaktadır. 3.günün sonunda tutar işletmenin mevduat hesabına aktarılmıştır. Bu işlemde banka 50 TL komisyon almıştır. Muhasebeleştiriniz.

H27) İşletme adına alınmış kredi kartının hesap özetinde 400 TL'lik para puan biriktiği öğrenilmiştir. İşletme para puanı kullanarak %18 KDV dahil 708 TL'lik kırtasiye malzemesi almış ve döneme gider yazmıştır. Fark nakden ödenmiştir. Muhasebeleştiriniz

H28) İşletmenin dönem içinde satın alarak aktifleştirdiği 800 TL tutarındaki posta pullarının 450 TL'lik bölümünün kullanılmadığı dönem sonu yapılan sayım sonucunda anlaşılmıştır. Dönem sonu kaydını yapınız. (KPSS)

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

H29) İşletme Uğur A.Ş'nin ihraç ettiği 6 aylık faiz ödemeli %20 faizli 600.000 TL tutarındaki tahvilin vadesi dolan kuponlarını keserek tahsil edilmek üzere ABC bankasına vermiştir. (Gelir Vergisi:%10) Kuponların tahsile verilme ve tahsil kayıtlarını muhasebeleştiriniz.

H30) İşletme elindeki UĞUR A.Ş.'ye ait hisse senetlerine isabet eden 200.000 TL'lik kar payı kuponlarını keserek bankaya tahsile göndermiştir. Muhasebeleştiriniz.

11 MENKUL KIYMETLER

Faiz geliri, kar payı geliri veya fiyat değişimlerinden yararlanarak gelir elde etmek amacıyla edinilen ve geçici bir süre elde tutulan hisse senedi (aksiyon), tahvil, finansman bonosu, kar zarar ortaklığı belgesi gibi menkul kıymetlerin oluşturduğu gruptur. Uzun vadeli edinilen menkul kıymetler mali duran varlıklar grubunda yer alan 240 Bağlı Menkul Kıymetler, 242 İştirakler veya 245 Bağlı Ortaklıklar hesabında takip edilir. Menkul kıymetlerin alımı sırasında ödenen komisyonlar "653 Komisyon Giderleri" hesabının borcunda izlenir.

110 Hisse Senetleri Hesabı

111 Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları Hesabı

112 Kamu Kesimi Tahvil, Senet ve Bonoları Hesabı

118 Diğer Menkul Kıymetler Hesabı

119 Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı (-)

110 Hisse Senetleri Hesabı

Geçici olarak (en fazla bir yıl) elde tutmak amacıyla alınan hisse senetlerinin izlendiği hesaptır.

Hisse senetleri alındığında alış bedeli üzerinden bu hesabın borcuna kaydedilir. Hisse senetleri satıldığında ise bu hesabın alacağına kaydedilir. Hisse senetleri, alış bedelinin üzerinde bir fiyattan satılırsa, alış bedeli ile satış bedeli arasındaki olumlu fark, 645 Menkul Kıymet Satış Kârları Hesabına kaydedilir. Eğer hisse senetleri, alış bedelinin altında bir

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

fiyattan satılırsa, alış bedeli ile satış bedeli arasındaki olumsuz fark, 655 Menkul Kıymet Satış Zararları Hesabına kaydedilir.

İştirak amacıyla edinilen hisse senetlerine isabet eden kar payları "640 İştiraklerden Temettü Gelirleri" hesabına kaydedilirken, geçici amaçla edinilen hisse senetlerinin kar payları "649 Diğer Olağan Gelir ve Karlar" hesabına aktarılır. Ancak uygulamada geçici amaçla edinilen hisse senetlerinin temettü gelirlerinde "640 İştiraklerden Temettü Gelirleri" hesabı kullanıldığı da görülmüştür.

Değer Düşüklüğü

Menkul kıymetlerin borsa veya piyasa değerinde %10 veya daha fazla sürekli değer azalması tespit edildiğinde ortaya çıkabilecek zarar için dönem sonunda ihtiyatlılık kavramı gereği karşılık ayrılır. İzleyen dönemde 31.12 değerinin üzerine çıkması veya satılması durumunda fark kadar karşılık iptal edilir.

"654 Karşılık Giderleri"- "644 Konusu Kalmayan Karşılıklar"

☆ Değer düşüklüğü nedeni ile ayrılan karşılıklar kanunen kabul edilmeyen gider olduğu için ayrıca NAZIM HESAPLAR'da izlenir.

M1) İşletme Vizyon A.Ş.'ye ait 60 TL nominal bedelli 1000 adet hisse senedini geçiciyatırım amacıyla banka aracılığıyla 80.000 TL bedelle satın almıştır. Komisyon bedeli 400 TL'dir. Bir süre sonra hisse senetlerinin yarısı 90 TL/adet olarak banka aracılığıyla satılmıştır. Komisyon 200 TL'dir. Geriye kalan yarısı 70 TL/adet'den banka aracılığıyla satılmıştır. Komisyon 200 TL'dir. İşlem sırasına göre muhasebeleştiriniz.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

M2) Daha önce 25 TL/adet olarak kayıtlara alınan hisse senetlerinin 7000 adedi 22 TL/adet olarak banka aracılığıyla satılmıştır. Komisyon bedeli 200 TL'dir. Muhasebeleştiriniz.

M3) İşletme kullanacağı kredi için bankaya elindeki geçici yatırım amacıyla aldığı hisse senetlerini teminat olarak vermiştir. Muhasebeleştiriniz.

M4) X A.Ş nominal değeri 10TL/adet'den 10.000 adet hisse senedinden oluşmuştur Y A.Ş geçici yatırım amacıyla 600adet hisse senedini 7500 TL bedelle satın almıştır. Bir süre sonra ortak olmak amacıyla 500 adet hisse senedini daha 6250 TL bedelle satın almıştır. Muhasebeleştiriniz.(Komisyon dikkate alınmayacaktır)

M5) Uğur işletmesinin sermayesi, toplam 100.000 adet hisse senedinden oluşmaktadır. Eylül işletmesi geçici yatırım yapmak amacıyla Uğur İşletmesinin hisse senetlerinden 8.000 adedini 01.10.2014 tarihinde 96.000 TL bedelle banka aracılığıyla satın almıştır, hisse senetlerinin nominal bedeli 11 TL/adettir banka komisyon tutarı 200 TL'dir.

- a) Bu bilgilere göre 01.10.2014 tarihinde nasıl bir muhasebe kaydı yapılmalıdır?
- b) Eylül İşletmesi 10.12.2014 tarihinde yönetime ortak olmak amacıyla alış bedeli 13 TL/adetten 19.500 TL'lik daha hisse senedini banka aracılığıyla satın almıştır. Banka komisyon tutarı 250 TL'dir. Gerekli muhasebe kaydını yapınız.

M6) İşletme 2000 TL alış bedeli ile kaydettiği hisse senetlerini senet karşılığında 2200 TL'ye satmıştır. Muhasebeleştiriniz.

Hisse Senetleri Dönem Sonu İşlemleri

M7) İşletmenin elinde 100 TL/adet alış bedelli 5000 adet hisse senedi bulunmaktadır. Söz konusu hisse senetlerinin 31.12.2017 borsa değeri 80 TL'dir

- a) 31.12.2017 kaydını yapınız

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

b) Bir süre sonra hisse senetlerinin tamamını 90TL/adet olarak banka aracılığıyla satmıştır.muhasebeleştiriniz

c) Bir süre sonra hisse senetlerinin tamamını 100TL/adet olarak banka aracılığıyla satmıştır.muhasebeleştiriniz.

d) Bir süre sonra hisse senetlerinin tamamını 120TL/adet olarak banka aracılığıyla satmıştır.Muhasebeleştiriniz.

e) Bir süre sonra hisse senetlerinin tamamını 80TL/adet olarak banka aracılığıyla satmıştır.Muhasebeleştiriniz.

f) Bir süre sonra hisse senetlerinin tamamını 70TL/adet olarak banka aracılığıyla satmıştır.Muhasebeleştiriniz

M8)Uğur İşletmesi geçici yatırım yapmak amacıyla X AŞ.'nin çıkardığı hisse senetlerinde nominal değeri 12 TL'den 40.000 adet satın almış ve 600.000 TL'yi banka aracılığıyla ödemiştir. Hisse senetlerinin dönem sonu borsa değeri 13 TL/adettir. İşletme izleyen yılda hisse senetlerinin 30.000 adedini 14 TL/adetten banka aracılığıyla satmıştır.

- a) İşletme dönem sonu borsa değerine göre nasıl bir kayıt yapmalıdır?**
- b) Hisse senetlerinin satış kaydını yapınız.**

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

M9)

- I. Menkul Kıymet Satış Karları Hesabı Borçlu 16.800 TL
- II. Konusu Kalmayan Karşılıklar Hesabı Alacaklı 16.800 TL
- III. Menkul Kıymet Satış Karları Hesabı Alacaklı 18.000 TL
- IV. Menkul Kıymet Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı Borçlu 18.600 TL
- V. Hisse Senetleri Hesabı Alacaklı 67.600 TL

2014 yılı sonu itibariyle 24.000 TL karşılık ayıran 70.000 TL tutarlı hisse senetlerinin % 70'i banka aracılığı ile 67.000 TL bedelle satılmıştır. Satış işleminin kaydını yapınız.

M10) Nominal değeri 8 TL'adet olan hisse senetlerinden 60.000 adet alınmış ve 570.000 TL ödenmiştir. Dönem sonu borsa değeri 7.5 TL/adet'tir. İzleyen yıl hisse senetlerinin yarısı 8.5 TL/adet'ten satılmıştır.(KPSS)

a)31.12 kaydını yapınız.

b)Satış kaydını yapınız.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

M11) 25.000 TL'ye satın alınan hisse senetlerinin dönem sonundaki fiyatı 21.000 TL'dir. İzleyen dönemde hisse senetleri 26.000 TL'ye satıldığına göre hangi hesap veya hesaplar alacaklandırılır? (KPSS)

M12)

1-MKDDK hesabı borçlu 36.000 TL

2-MKDDK hesabı borçlu 18.000 TL

3-MKSZ hesabı borçlu 36.000 TL

4-KKK hesabı alacaklı 28.000 TL

5-KKK hesabı alacaklı 36.000 TL

önceki dönemde 90.000 TL karşılık ayrılan 500.000 TL tutarındaki hisse senetlerinin %40'ı banka aracılığı ile 128.000 TL'ye satılmıştır. Bu işlem için yapılacak yevmiye kaydında hangi hesapların kullanımı doğrudur? (KPSS)

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

111 Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonolar Hesabı

112 Kamu Kesimi Tahvil, Senet ve Bonolar Hesabı

İşletme, geçici bir süre için özel bir şirketin tahvil, senet veya bonosunu alırsa, 111 Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonolar Hesabına, kamuya yani devlete ait bir tahvil, senet veya bono alırsa 112 Kamu Kesimi Tahvil, Senet ve Bonolar Hesabına kaydeder. Tahvil, senet veya bonodan elde ettiği faiz gelirlerini de "642 Faiz Gelirleri" Hesabında izler.

Tahvil, senet ve bonolar satın alındığında alış bedeli ile borçlandırılırken bu değerler herhangi bir nedenle elden çıkartıldığında yine alış bedeli ile alacaklandırılır. Tahviller her zaman ihraç gününde alınıp satılmayabilir. İhraç edildikten belli bir süre sonra satın alınan tahvillerin alış bedelinin içerisinde o güne kadar işlemiş olan faizde bulunmaktadır. Bu tip bir tahvil alındığında ihraç tarihine kadarki işlemiş faiz ayrıştırılarak alış bedelinden düşülür ve bu tutar "**198 Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar**" hesabında izlenir. Hesap, faiz dönemi sonunda alacaklandırılarak kapatılır.

İşletmenin almış olduğu bonolar ve tahviller vadesi dolmadan ikinci el piyasada satılabilir. Eğer tahviller veya bonolar kârlı satılırsa, 645 Menkul Kıymet Satış Kârları hesabına, zararına satılırsa Menkul Kıymetler Satış Zararları hesabına kaydedilir. Tahvil veya bonoların ikinci el piyasada satışında ortaya çıkan kâr veya zarar hesaplanırken birikmiş faizlerinin dikkate alınması gerekir. Birikmiş faiz, işletmenin tahvil veya bonoları elinde tuttuğu sürenin faizidir.

M13) Uğur İşletmesi 50 TL/adet nominal değerli %18 faizli 2 yıl vadeli 3000 adet özel kesim tahvili ihraç tarihi olan 01.11.2017 tarihinde banka aracılığıyla satın almıştır. Tahvillerin faizi 6 aylık dönemler itibariyle ödenmektedir. Mali tablolar yıllık düzenlenmektedir. Alış kaydını ve ilk faiz dönemi sonundaki muhasebe kayıtlarını yapınız.

M14) X işletmesi 01.10.2017 tarihinde 20 TL nominal değerli 10.000 adet özel kesim tahvili ihraç tarihinde banka aracılığıyla satın almıştır. Vade:2 yıl, Faiz Oranı:%12'dir.Tahvillerin faizi yıllık ödenmektedir ve mali tablolar yıllık düzenlenmektedir.

a) Tahvillerin Alış Kaydını Yapınız.

b) 31.12.2017 kaydını yapınız.

c)01.10.2018 kaydını yapınız.

İhraç tarihinden belli bir süre sonra tahvil alınması.

M15) İşletme, Uğur A.Ş tarafından 01.08.2015 tarihinde ihraç edilen %18 faizli yıllık faiz ödemeli tahvillerin 400.000 TL nominal değerli kısmını 01.10.2015 tarihinde 415.000 TL'ye banka aracılığıyla satın almıştır. (1 yıl 360 gün)

Buna göre tahvillerin satın alınması ile ilgili gerekli muhasebe kaydını yapınız.

M16) 01.02.2017-30.11.2017 faiz dönemli kamu kesimi tahvillerin faiz oranı %30, nominal değeri ise 50.000 TL dir. Hazine bonoları 01.06.2017 tarihinde banka mevduatına ödenmek suretiyle 55.000 TL'ye satın alınmıştır.

a) Alım Kaydını Yapınız.

b)Vade Sonu Kaydını Yapınız.

M17)İşletme 1 Haziran 2006 tarihinde ihraç edilen yıllık %18 faizli 500.000 TL nominal bedelli özel kesim tahvilleri 10 Eylül 2006 tarihinde 527.000 TL bedelle banka aracılığıyla satın almıştır. Satın alınan tahviller 10 Aralık 2006 tarihinde banka aracılığıyla satılmıştır alış ve satış kayıtlarını yapınız. (1Ay:30Gün)(KPSS)

M18) 01.05.2017 tarihinde yıllık %20 faizli 1 yıl vadeli UĞUR A.Ş.'ye ait tahvillerden 3000 TL'lik kısım ihraç tarihinde satın alınmıştır. Tahvillerin tamamı 4 ay sonra banka aracılığıyla 3100 TL'ye satılmıştır. Satış kaydını yapınız.

M19) Yazılı değeri 80.000 TL olan ve 01.02.2010 tarihinde satın alınan hazine bonoları 3000 TL zararla banka aracılığıyla 83.000 TL'ye satılmıştır. Yıllık faiz oranı %9'dur. Satış kaydını yapınız.(KPSS)

M20) İşletmenin elinde yazılı değeri 300.000 TL, vadesi 01.08.2005 olan tahviller bulunmaktadır. Yıllık faiz oranı %36 olan bu tahvillerin geçmiş yıla ait işlemiş faiz tutarı 45.000 TL dir. Söz konusu tahviller 01.04.2005 tarihinde 365.000 TL'ye satıldığına ortaya çıkan kar yada zarar hangi hesapta ne şekilde ve kaç TL olarak yer alır?(KPSS)

Tahvillerin Belli Bir kısmının Satılması

M21) İşletme 01.10.2006 tarihinde ihraç edilen %18 faizli ve yıllık faiz ödemeli devlet tahvillerinin 250.000 TL'lik kısmını ihraç tarihinde satın almıştır. Bu tahvillerin 150.000 TL'lik bölümü 01.05.2007 tarihinde 165.000 TL'ye satılmıştır. Satış sonucunda ortaya çıkan kar yada zarar kaç TL'dir?

118 Diğer Menkul Kıymetler Hesabı

Hisse senetleri, tahvil ve bonoların dışındaki diğer menkul kıymetlerin (varlığa dayalı menkul kıymetler, altın, gelir ortaklığı belgesi vb.) izlendiği hesaptır.

119 Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı (-)Menkul kıymetlerin borsa veya piyasa değerlerindeki önemli ölçüde ve sürekli olarak ortaya çıkan değer azalışlarının kaydedildiği hesaptır. Dönem sonunda değerlendirilirken;

- a) Menkul kıymetlerin değeri düşmüşse, ihtiyatlılık kavramı gereğince değerindeki düşme kadar karşılık ayrılır. Bunun için 654 Karşılık Giderleri Hesabı borçlandırılırken, 119 Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı alacaklandırılır.
- b) Menkul kıymetlerin değeri yükselmişse, hiçbir işlem yapılmaz. Çünkü ihtiyatlılık kavramı gereğince, gelirler ancak gerçekleştikten sonra işletmenin gelirleri arasına katılabilir.

12 TİCARİ ALACAKLAR

İşletmenin, vadesi bir yılın altında olan ticari alacaklarının (mal veya hizmet satımından kaynaklanan alacaklarının) izlendiği gruptur.

120 Alıcılar Hesabı

121 Alacak Senetleri Hesabı

122 Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı (-)

124 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri Hesabı (-)

126 Verilen Depozito ve Teminatlar Hesabı

127 Diğer Ticari Alacaklar Hesabı

128 Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabı

129 Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabı (-)

120 Alıcılar Hesabı

Kredili (veresiye) mal veya hizmet satışlarından doğan ve vadesi bir yıl ve altında olan alacakların izlendiği hesaptır.

Kredili (veresiye) mal veya hizmet satıldığında ortaya çıkan alacak, bu hesabın borcuna kaydedilir. Alacak nakden veya hesaben alındığında ise bu hesabın alacağına kaydedilir.

121 Alacak Senetleri Hesabı

İşletmenin, mal veya hizmet satışlarından doğan senede (bono ve poliçe) bağlanmış alacaklarının izlendiği hesaptır.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

İşletme mal ve hizmet satışı karşılığında senet aldığıında bu hesabın borcuna kaydeder. Senedi tahsil ettiğinde veya ciro ettiğinde ise bu hesabın alacağına kaydeder.

a) Poliçe: Alacaklı tarafından borçluya hitaben düzenlenen ve vadesinde belirli bir paranın üçüncü bir şahsa ya da emrine ödenmesini bildiren bir senettir.

Poliçede üç taraf vardır. Bunlar;

- **Keşideci (düzenleyen):** Ödemenin yapılmasını isteyen kişidir. Poliçeyi düzenleyen, lehdarına borçlu ve muhataptan alacaklı olan kişidir.

- **Lehdar (alacaklı):** Kendisine ödeme yapılacak kişidir. Keşideci ile lehdar aynı kişi olabilir.

- **Muhatap (borçlu):** Poliçe bedelini ödeyecek olan kişidir. Muhatap borçlu olsa bile, istemezse poliçeyi kabul etmeyebilir.

Poliçenin muhatap tarafından ödenmesinin sağlanabilmesi için, vadesinden önce muhataba kabul ettirilmesi gerekir. Poliçenin ön yüzüne, muhatap tarafından “Kabulümdür” şeklinde bir yazı ile imza konulması ya da yalnızca imza edilmesi ile kabul işlemi tamamlanır.

b) Senet (Bono): Bono ya da senet, borçlusu tarafından imzalanarak alacaklıya verilen ve belli bir paranın, belli bir süre sonra ödeneceğini bildiren ticari bir belgedir. Bonoda ikili bir ilişki vardır. Bonoyu düzenleyen (muhatap) için borç, lehdar için alacak senedi niteliğindedir.

- **Alacak Senedinin Tahsile Verilmesi:** İşletmeler, alacak senetlerini kendileri tahsil edebileceği gibi, bir aracı kuruma da (bankalar vb.) tahsil ettirebilirler. Böyle bir durumda, aracı kurumun senet bedelinden keseceği komisyon tutarı 770 Genel Yönetim Giderleri Hesabına kaydedilir.

- **Bir Alacak Senedinin Yeni Bir Alacak Senedi ile Değiştirilmesi:** Mal veya hizmet satışı nedeniyle alınan alacak senetleri vadesi geldiğinde alıcının isteği üzerine yeni bir alacak senedi ile değiştirilebilir. Böyle bir durumda yeni senet ile eski senet arasındaki fark “642 Faiz Gelirleri Hesabı”nın alacağına kaydedilir.

- **Alacak Senedinin İskonto Ettirilmesi (Kırdırılması):** İşletme, çeşitli nedenlerden dolayı bu hesapta takip ettiği alacak senetlerini, vadesi gelmeden bankaya kırdırabilir (iskonto ettirebilir). Bu durumda, bankanın senedin bedelinden kestiği tutarı “780 Finansman Giderleri Hesabı”na kaydedilir.

- **Alacak Senedinin Ciro Edilmesi:** Ciro, bir varlık üzerindeki tüm alacak haklarının devredilmesi anlamına gelir. Ciro, tam ciro ve beyaz ciro olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Çekin veya senedin arkasına lehdar adını ve soyadını yazar ve imzalarsa buna tam ciro denmektedir. Çekin veya senedin arkasına lehdar sadece imza atarsa buna da beyaz ciro denmektedir.

Tekdüzen Hesap Planında yer alan hesaplardan iki hesap ile ciro işlemi yapılmaktadır. Bunlar; 101 Alınan Çekler Hesabı ve 121 Alacak Senetleri Hesabıdır. İşletmeler aldıkları çekleri ve senetleri bir başka kişiye ciro (devir) edebilirler. Bu durumda, ciro edilen çek ise 101 Alınan Çekler Hesabının alacağına kayıt yapılır. Ciro edilen senet ise 121 Alacak Senetleri Hesabının alacağına kayıt yapılır.

-Alacak Senedinin Tahsil Edilememesi: Vadesi dolan alacak senedi, borçlusu tarafından ödenmediğinde vadeyi izleyen iki iş günü içinde protesto edilir. Protestoya rağmen tahsil edilemeyen senedin kanuni takip yoluyla tahsil edilmesine çalışılır.

Protesto çekilen alacak senedi, 121 Alacak Senetleri hesabından, 127 Diğer Ticari Alacaklar hesabına kaydedilir. Protesto masrafı da, maliyet esasını gereğince, gider kaydedilmeyip 127 Diğer Ticari Alacaklar hesabına kaydedilir.

-Hatır Senedi Alınması: Hatır senedi ile ilgili hiçbir kanunda bir hüküm olmamasına rağmen, hatır senedi günlük hayatta çok kullanılan bir senettir. Hatır senedinin diğer senetlerden farkı, ticari bir işlem karşılığında alınmamış olmasıdır. Bu nedenle hatır senedinin alınması durumunda, ortaya çıkan borç ticari bir borç olmayacağından 336 Diğer Çeşitli Borçlar hesabına kaydedilmektedir.

122 Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı (-)

Dönem sonunda, alacak senetlerine hesaplanan reeskont tutarının izlendiği hesaptır. Reeskont işlemi;

- Bir envanter işlemidir yani dönem sonunda yapılır.
- Dönemsellik kavramını gereği yapılan bir işlemidir.
- Vergi Usul Kanunu'na göre sadece senetlerin takip edildiği hesaplara yapılır.
- Reeskont işlemi yapmak ihtiyaridir. Yani, isteğe bağlıdır.
- Reeskont işlemi yapılarak bir senedin tasarruf değerine ulaşılır. (Tasarruf değeri; bir varlığın dönem sonunda sahibi için arzettiği gerçek değer)
- Reeskont tutarı (alacak senedinin nominal değeri ile tasarruf değeri arasındaki fark) hesaplanırken iç iskonto formülünden faydalanılır.

$$R = \frac{a \cdot n \cdot t}{36.000 + (n \cdot t)}$$

R = Reeskont tutarı
a = Senedin üzerinde yazılı olan değeri (nominal değer)
n = Reeskont (iskonto) oranı
t = Senedin vadesi (gün olarak)

- Reeskont oranı, Merkez Bankası'nca, Resmi Gazete'de ilan edilir.
- Yabancı paralı alacak senetlerine de dönem sonunda reeskont hesaplanmaktadır. Reeskont oranı olarak LIBOR (Londra Bankalar Arası Faiz Oranı) uygulanmaktadır.

Dönem sonunda hesaplanan reeskont tutarı, 657 Reeskont Faiz Giderleri Hesabının borcuna, 122 Alacak Senetleri Reeskontu Hesabının alacağına kaydedilir.

Reeskont kaydı, izleyen dönemin başında iptal edilir. Bunun için 122 Alacak Senetleri Reeskontu Hesabının borcuna, 647 Reeskont Faiz Gelirleri Hesabının alacağına kayıt yapılır.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

124 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri Hesabı (-)

Finansal kiralama (leasing) işlemi yapan işletmelerde kiralamanın yapıldığı tarihte kira alacakları ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkın bir yıl ve daha kısa vadeli olanlarının izlendiği hesaptır.

126 Verilen Depozito ve Teminatlar Hesabı

İşletme tarafından üçüncü kişilere nakit olarak ödenen depozito ve teminatların izlendiği hesaptır. İşletme nakit olarak depozito veya teminat verdiğinde bu hesabın borcuna kaydeder. Depozito veya teminat geri alındığında ise bu hesabın alacağına kaydeder. Eğer verilen depozito ve teminat geri alınamazsa, hesap 659 Diğer Olağan Gider ve Zararlar Hesabına aktarılarak kapatılır.

128 Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabı

129 Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabı (-)

Ödeme süresi geçmiş bu nedenle vadesi birkaç defa uzatılmış veya protesto edilmiş, yazı ile birden fazla istenmiş ya da dava veya icra safhasında bulunan senetli ve senetsiz alacaklar, 128 Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabında izlenir.

V.U.K.'nın 323.üncü maddesine göre; “ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve devam ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla;

- Dava ve icra safhasında bulunan alacaklar,

- Yapılan protestoya ve yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar, şüpheli alacak sayılır.”

Şüpheli hale gelen alacaklar için, ihtiyatlılık kavramı gereğince karşılık ayrılabilir. Şüpheli hale gelmiş bir ticari alacak için ayrılan karşılık, 129 Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabında izlenir.

Tahsili şüpheli hale gelen alacaklar ilgili hesabın alacağı karşılığında, 128 Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabının borcuna kaydedilir. Bu tür alacaklara karşılık ayrıldığında ise, 654 Karşılık Giderleri Hesabının borcuna, 129 Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabının alacağına kayıt yapılır.

Şüpheli alacak tahsil edildiğinde veya tahsil edilemeyeceğinin kesinleşmesi durumunda, 128 Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabının alacağına kaydedilir. Eğer karşılık ayrılmışsa, karşılık tutarı da 129 Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabının borcuna kaydedilir.

Kredili ve Senetli Satış İşlemleri

T1) İşletme müşterisi Marasah LTD. ŞTİ.'ye KDV dahil 4720 TL'lik ticari malı KDV'si peşin kalanı kredili olarak satmıştır. Müşteri işletmeden olan alacak bir süre sonra nakden tahsil edilmiştir.Muhasebeleştiriniz.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

T2) Uğur İşletmesi müşterisi Kağan LTD. ŞTİ.'ye %18 KDV dahil 23.600 TL'lik mal satmış KDV peşin tahsil edilmiş kalanın yarısı için senet alınmış geri kalanı için müşteri işletme çek ciro etmiştir. İşletme bir süre sonra alacak senedini tahsil için bankaya göndermiş, banka 250 TL komisyon kestikten sonra tahsilatı gerçekleştirmiş ve işletmenin mevduat hesabına aktarmıştır.

a) Satış Kaydını Yapınız.

b) Senedin tahsile gönderilme ve tahsil kayıtlarını yapınız.

Senetsiz Alacağın Senede Çevrilmesi

T3) İşletme kredili olarak %18 KDV dahil 11.800 TL'lik mal satmıştır. Alacak vadesinde tahsil edilememiş ve müşteri işletmenin talebiyle vade 2 ay uzatılarak 12.000 TL'lik senede dönüştürülmüştür. Muhasebeleştiriniz.

Senet Yenilenmesi

T4) İşletme müşterilerinden olan 10.000 TL'lik senetli alacağını vadesinde tahsil edememiş 11.000 TL'lik yeni bir senetle vadesini uzatmıştır. Muhasebeleştiriniz.

Senet Ciro su

T5) İşletme %18 KDV dahil 7080 TL'lik mal almış, tutarın 3000 TL'lik kısmı için çek ciro etmiş, 2000 TL'lik kısmı için müşteri senedi vermiş, kalan tutar nakden ödenmiştir. Muhasebeleştiriniz.

Senedin Banka aracılığı ile Tahsili-Senedin Kırdırılması (İskontosu)

T6) İşletme müşterisi Bay X' den aldığı 8.200 TL'lik alacak senedini 10.08.2015 tarihinde tahsil için bankaya göndermiştir. 10.09.2015 tarihinde alacak senedinin tahsil edilip 240 TL komisyon bedeli düşüldükten sonra kalan tutarın işletmenin mevduat hesabına aktarıldığı öğrenilmiştir.

a)10.08.2015 tarihinin muhasebe kaydını yapınız.

b) 10.09.2015 tarihinde yapılacak yevmiye kaydını yapınız.

T7) İşletme vadesine 2 ay kalan 48000 TL'lik alacak senedini bankaya iskonto ettirmiş banka güncel faiz oranları üzerinde kırımı gerçekleştirmiş ve işletme hesabına 42750 TL aktarmıştır. İlgili muhasebe kayıtlarını yapınız.

Senedin Bankaya Teminat Olarak Verilmesi

T8) İşletme 20.000 ve 30.000 TL değerindeki alacak senetlerini bankaya teminat göstermiştir. Banka %10 marj uygulamış ve kalan tutarı işletmenin kredi borcuna kayıt etmiştir. Tutar mevduat hesabına aktarılmıştır. Muhasebeleştiriniz.

Karşılıksız Çek- Senet İlişkisi

T9) Uğur A.Ş. daha önce yapmış olduğu satış nedeniyle almış olduğu 21.000 TL'lik çekin hesapta karşılığının olmaması nedeniyle arkasını kaşettirmiştir. Çekin borçlusu ile yapılan görüşmelerde tahsilat işleminin gerçekleştirilemeyeceği anlaşılmış ve yasal işlem başlatılmıştır. Muhasebeleştiriniz.

Hatır Senedi- Hatır Çeki

T10) A İşletmesi ticari ilişki içerisinde olduğu B İşletmesinden teminatta kullanmak amacıyla hatır senedi almıştır. A ve B işletmesinin kayıtlarını ayrı ayrı yapınız.

T11)X işletmesi çekeceği kredide teminat göstermek amacıyla Y işletmesinin ciro ettiği çeki almıştır. Muhasebeleştiriniz.

Police sorusu

T12) Y işletmesi ticari ilişki içerisinde olduğu X işletmesi üzerine, kendisinin borçlu olduğu Z işletmesinin lehine poliçe keşide etmiş ve kabul için göndermiştir. İlgili muhasebe kayıtlarını X,Y VE Z için ayrı ayrı yapınız.

Alacak ve Borç Senetlerinde Reeskont İşlemleri

T13) X İşletmesinin 2016 yılı dönem sonu itibari ile alacak senetleri hesabının borç toplamı 45.000 TL, alacak toplamı ise 35.000 TL'dir. Alacak senedinin 31.12.2016 tasarruf (peşin) değeri ise 8000 TL'dir.

a) Dönem sonunda hesaplanan reeskont tutarının kaydını yapınız.

b) İlgili alacak senedinin reeskontuna ait 01.01.2017 kaydını yapınız.

T14) İşletmenin 3500 TL'lik alacak senedinin vadesi 20.02.2017'dir. İşletmenin 31.12.2016 tarihinde yapacağı reeskont kaydı nasıl olmalıdır? (%40 Faiz Oranı) (İç İskonto)(1 yıl 360 gün)

Süpheli Ticari Alacak İşlemleri

T15) İşletme, 12.000 TL'lik alacağını vadesinde tahsil edememiş, protesto ederek icraya vermiş ve tamamına karşılık ayırmıştır.. İşletme mahkeme sonucunda alacağının 9000 TL'lik kısmını tahsil edebilmiş, kalanının tahsil olanağı kalmamıştır. İşlem sırasına göre gerekli muhasebe kayıtlarını yapınız.

T16) Önceki dönemde %60'ı için karşılık ayrılan 60.000 TL'lik alacağın 20.000 TL'lik kısmı tahsil edilmiş, kalanın tahsil olanağı kalmamıştır. Muhasebeleştiriniz.

- 30.000 TL'lik tahsilat yapılmış olsa idi nasıl bir kayıt yapılırdı?

Bir Kısmı Teminatlı Olan Alacakların Şüpheli Hale Gelmesi

T17)Tahsili şüpheli hale gelen 10.000 TL tutarındaki alacak senedinin 4000 TL'lik kısmı teminatlıdır.İlgili dönemde karşılık ayrılan alacak için yasal süreç tamamlanmış ve 5000 TL'lik kısmının tahsil edilebileceği hükme bağlanmıştır. Muhasebeleştiriniz.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

T18) Tahsili şüpheli hale gelen 20.000 TL tutarındaki senetli alacağın 1/4'ü teminatlıdır. İlgili dönemde yarısı için karşılık ayrılan alacak için yasal süreç tamamlanmış ve 10.000 TL kısmının tahsil edilebileceği hükme bağlanmıştır. Muhasebeleştiriniz.

T19) 6000 TL'lik alacağın %50'si teminatlıdır. İşletme vadesinde tahsil edemediği alacağına %40 karşılık ayırmıştır. Mahkeme sonucunda 5000 TL tahsilat yapılmıştır. Muhasebeleştiriniz.

Verilen Depozito ve Teminatlar

T20) İşletme kiraladığı iş yeri için 1000\$ depozito vermiştir. Ancak kira süresinden önce işyerini boşalttığı için depozitonun yarısını geri alabilmiştir. Depozito verildiğinde kur 1\$=3.4 TL'dir. Geri alındığında ise 1\$=3.5 TL'dir. Muhasebeleştiriniz.

13 DİĞER ALACAKLAR

Bu grupta, herhangi bir ticari nedene dayanmadan meydana gelmiş olan ve en çok bir yıl içinde tahsil edilmesi beklenen senetli ve senetsiz alacaklar izlenir.

- 131 Ortaklardan Alacaklar Hesabı
- 132 İştiraklerden Alacaklar Hesabı
- 133 Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar Hesabı
- 135 Personelden Alacaklar Hesabı
- 136 Diğer Çeşitli Alacaklar Hesabı
- 137 Diğer Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı (-)
- 138 Şüpheli Diğer Alacaklar Hesabı
- 139 Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı Hesabı (-)

131 Ortaklardan Alacaklar Hesabı

İşletmenin ortaklarından esas faaliyeti dışındaki işlemlerden kaynaklanan alacaklarının izlendiği hesaptır.

132 İştiraklerden Alacaklar Hesabı

Sermayesinin en az %10, en fazla %50'sine sahip olunan işletmeler "iştirak" olarak adlandırılır. İşte, işletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemler dolayısıyla iştiraklerden olan alacakları bu hesapta izlenir.

133 Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar Hesabı

Sermayesinin %50'den fazlasına sahip olunan işletmeler "bağlı ortaklık" olarak adlandırılır. İşte, işletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemler dolayısıyla bağlı ortaklıklardan olan alacakları bu hesapta izlenir.

135 Personelden Alacaklar Hesabı

İşletmenin çalışanına verdiği, kısa vadeli borçların izlendiği hesaptır.

137 Diğer Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı (-)

Diğer alacaklar grubunda yer alan alacaklar, ister senet karşılığı olsun, ister senetsiz olsun aynı hesaplara kaydedilir. Yani bu grupta yer alan alacaklardan senetli olanlar için ayrı bir defteri kebir hesabı açılmamıştır. Örneğin; personelin işletmeye olan borcu, ister senet karşılığı olsun, ister senet karşılığı olmasın 135 Personelden Alacaklar Hesabına kaydedilir.

Diğer alacaklar grubunda yer alan hesaplarda kayıtlı bulunan senetli alacaklara, dönem sonunda reeskont hesaplanarak tasarruf değerleri bulunur. Diğer alacaklar grubundaki hesaplar için hesaplanan reeskont tutarı 137 Diğer Alacak Senetleri Reeskontu Hesabında izlenir.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Dönem sonunda hesaplanan reeskont tutarı, 657 Reeskont Faiz Giderleri Hesabının borcuna, bu hesabın alacağına kaydedilir. İzleyen dönemin başında, reeskont kaydının iptal edilebilmesi için, bu hesabın borcuna, 647 Reeskont Faiz Gelirleri Hesabının alacağına kayıt yapılır.

138 Şüpheli Diğer Alacaklar Hesabı

139 Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı Hesabı (-)

Bu hesapların işleyişi, daha önce anlatılan 128 Şüpheli Ticari Alacaklar Hesabı ve 129 Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabının işleyişi ile aynıdır. Ödeme süresi geçmiş bu nedenle vadesi birkaç defa uzatılmış veya protesto edilmiş, yazı ile birden fazla istenmiş ya da dava veya icra safhasında bulunan senetli ve senetsiz diğer alacaklar, 138 Şüpheli Diğer Alacaklar Hesabında izlenir.

Şüpheli hale gelen alacaklar için, ihtiyatlılık kavramı gereğince karşılık ayrılabilir. Şüpheli hale gelmiş bir diğer alacak için ayrılan karşılık, 139 Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı Hesabında izlenir.

D1) İşletme personellerinden Bay X, çalışmakta olduğu beyaz eşya mağazasından %18 KDV dahil 1180 TL' ye buzdolabı almış ve 3 taksitle ödeme taahhüdünde bulunmuştur. İşletmenin personele yaptığı satış ile ilgili nasıl bir yevmiye kaydı yapması gerekir? Muhasebeleştiriniz.

D2) İşletme personellerinden Bay X, işletmeden 4 taksitle ödenmek şartıyla 4000 TL borç almıştır. Personel 3 taksiti ödemişken işten ayrılmıştır. İlgili muhasebe kayıtlarını işlem sırasına göre yapınız.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

D3)İşletmenin, sermayesinin %30'una sahip olduğu Öztürk A.Ş. %10 kar payı dağıtma kararı almış ve işletme lehine 10.000 TL temettü payı alma hakkı doğmuştur.

a) Temettü payından doğan alacağın kaydını yapınız.

b)İşletme Öztürk A.Ş. iştirakinden olan alacağını vadesinde tahsil edememiş, şüpheli duruma düşen alacak için %20 karşılık ayırmıştır.Bir süre sonra alacağın 9000 TL'lik kısmı mahkeme kararıyla tahsil edilmiş, kalanın tahsil olanağı kalmadığı görülmüştür.

15 STOKLAR

İşletmenin satmak, üretimde kullanmak veya tüketmek amacıyla edindiği ilk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul, ticari mal,artık, hurda gibi 1 yıldan az sürede kullanılacak olan veya bir yıl içinde nakde çevrileceği düşünülen varlıklardır.

150 İlk Madde ve Malzeme Hesabı

151 Yarı Mamuller - Üretim Hesabı

152 Mamuller Hesabı

153 Ticari Mallar Hesabı

157 Diğer Stoklar Hesabı

158 Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı (-)

159 Verilen Sipariş Avansları Hesabı

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

150 İlk Madde ve Malzeme Hesabı: Üretim veya diğer faaliyetlerde kullanılmak üzere alınan hammadde, yardımcı madde, işletme malzemesi, ambalaj malzemesi ve diğer malzemeler için yapılan giderlerin izlendiği aktif karakterli hesaptır.

151 Yarı Mamuller : Üretim aşamasında henüz tamamlanmamış varlıklardır.

152 Mamuller: Üretim sonucunda oluşan ve satışa hazır hale gelen mamullerin izlendiği aktif karakterli bir hesaptır. Yarı mamuller tamamlandığında bu hesaba aktarılır.

!!! 150 İlk Madde ve Malzeme Hesabı, 151 Yarı Mamuller-Üretim Hesabı ve 152 Mamuller Hesabını daha çok üretim işletmeleri kullanmaktadır.

STOK DEĞERLEME YÖNTEMLERİ

Satılan ticari mal maliyeti ve stok maliyetinin hesaplanmasında kullanılacak yöntemlerdir.

- Gerçek Fiyatla Değerleme Yöntemi
- Ortalama Maliyet Yöntemi
 - a) Tartılı Ortalama
 - b) Hareketli Ortalama
- FIFO (İlk Giren İlk Çıkar)
- LİFO (Son Giren İlk Çıkar)
- Piyasa Fiyatı İle Değerleme Yöntemi
- Sabit Fiyatla Değerleme
- Muhafazakarlık Yöntemi
- NİFO

Sürekli Envanter Yöntemine Göre Stok Değerleme İşlemleri:Sürekli envanter yönteminde her satıştan sonra maliyet kaydı yapılmalıdır.

FİFO:Bu yöntemde ilk satın alınan malların ilk önce satılacağı yada üretime gönderileceği varsayılır.

S1)

TARİH	AÇIKLAMA	MİKTAR	BİRİM FİYAT	TUTAR
01 NİSAN	DÖNEM BAŞI	200 adet	4 TL	800 TL
10 NİSAN	ALİŞ	160 adet	6 TL	960 TL
13 NİSAN	SATIŞ	240 adet	---	---
18 NİSAN	ALİŞ	100 adet	8 TL	800 TL
23 NİSAN	SATIŞ	200 adet	---	---

Sürekli envanter- FIFO yöntemine göre;

- a) STMM'yi hesaplayınız.
- b) b)Dönem Sonu Stoğu nu hesaplayınız.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

LİFO: Bu yöntemde son satın alınan malların ilk önce satıldığı veya üretime gönderildiği varsayılmaktadır.

S2)

TARİH	AÇIKLAMA	MİKTAR	BİRİM FİYAT	TUTAR
1 OCAK	DÖNEM BAŞI	120 adet	3 TL	360 TL
5 OCAK	ALIM	100 adet	4 TL	400 TL
8 OCAK	SATIŞ	140 adet	---	---
14 OCAK	ALIŞ	70 adet	5 TL	350 TL
21 OCAK	SATIŞ	120 adet	---	---

Sürekli envanter- LİFO yöntemine göre;

a) STMM'yi hesaplayınız.

b) Dönem Sonu Stoğu nu hesaplayınız.

Tartılı Ortalama Maliyet Yöntemi: Bu yöntemde dönem başı mal maliyeti dahil toplam alış tutarı, toplam alış miktarına bölünerek 1 birim stok maliyeti hesaplanır. Bulunan birim maliyet satılan mal miktarı ile çarpıldığında, satılan ticari mallar maliyeti bulunur. Aynı birim maliyet dönem sonu stok miktarıyla çarpıldığında dönem sonu stok maliyeti bulunur.

Hareketli Ortalama Maliyet: Her yeni mal alışında yeni bir ortalama birim maliyet hesaplanır. Bulunan birim maliyet, satılan ticari mal miktarıyla çarpıldığında; satılan ticari malın maliyeti, dönem sonu stok ile çarpıldığında; dönem sonu stok maliyeti bulunur. (Dönem sonu stok, en son bulunan birim maliyet ile çarpılmalıdır)

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

S3)

TARİH	AÇIKLAMA	MİKTAR	BİRİM FİYAT	TUTAR
01.05.2017	DÖNEM BAŞI	100 adet	2 TL	200TL
07.05.2017	ALİŞ	80 adet	3 TL	240 TL
10.05.2017	SATIŞ	50 adet	---	---
15.05.2017	ALİŞ	50 adet	4 TL	200 TL
22.05.2017	SATIŞ	100 adet	---	---

Sürekli envanter- Tartılı Ortalama Maliyet yöntemine göre;

a) STMM'yi hesaplayınız.

b)Dönem Sonu Stoğu nu hesaplayınız.

Aralıklı Envanter Yöntemine Göre Stok Değerleme İşlemleri: Bu yöntemde STMM dönem sonunda yapılan sayım sonucuna göre belirlenir.

S4)

TARİH	AÇIKLAMA	MİKTAR	BİRİM FİYAT	TUTAR
01.01.2017	DÖNEM BAŞI	500 adet	10 TL	5000 TL
05.01.2017	ALİŞ	800 adet	20 TL	16000 TL
10.01.2017	ALİŞ	1000 adet	30 TL	30000 TL
14.01.2017	ALİŞ	600 adet	40 TL	24000 TL

Dönem sonu stok 1000 adet olduğuna göre FIFO yöntemine göre STMM'yi ve Dönem sonu stok maliyetini bulunuz.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

S5)

TARİH	AÇIKLAMA	MİKTAR	BİRİM FİYAT	TUTAR
01.01.2017	DÖNEM BAŞI	500 adet	10 TL	5000 TL
05.01.2017	ALIŞ	800 adet	20 TL	16000 TL
10.01.2017	ALIŞ	1000 adet	30 TL	30000 TL
14.01.2017	ALIŞ	600 adet	40 TL	24000 TL

Dönem sonu stok 1000 adet olduğuna göre LİFO yöntemine göre STMM'yi ve Dönem sonu stok maliyetini bulunuz.

S6)

<u>Tarih</u>	<u>Adet</u>	<u>Fatura Tutarı</u>
11.01.2007	200	22.000 TL
22.01.2007	90	12.375 TL
24.01.2007	100	14.300 TL
30.01.2007	80	11.000 TL

a) FİFO ve sürekli envanter yöntemini kullanan işletme satışlarını %20 karlı olarak yapmaktadır.KDV oranı %10'dur ve faturaya dahildir.31.01.2007 tarihinde çek karşılığı satılan 400 adet malın satış fiyatı kaç TL'dir? (KPSS)

b)İşletmenin yapacağı satış ile ilgili yevmiye kaydı nasıl olmalıdır?

153 TİCARİ MALLAR

İşletmenin üzerinde herhangi bir değişim işlemi uygulamadan satmak amacıyla aldığı emtialar (ticari mallar) ve benzeri kalemler bu hesapta izlenir. Alış işleminde "153 Ticari Mallar" hesabı borçlandırılırken, satıcıya ödenecek KDV "191 İndirilecek KDV" hesabının borcunda izlenir.

Ticari Mal Alış İşlemleri

a) Dönembaşı Mal Mevcudu: Dönem başı bilançosunda yer alan ve açılış yevmiye kaydından sonra büyük defterde 153 Ticari Mallar hesabının borç kısmına yapılan ilk kayıt olarak görülür.

b) Dönemiçi Mal Alışı: 153 Ticari Mallar hesabının borcunda izlenir.

c) Alış Giderleri: Ticari mal alımı sırasında fatura bedelinden ayrı olarak ortaya çıkan ve ticari malların stoklara girinceye kadar yapılan tüm ödemeler maliyete eklenir. Örneğin; taşıma ücreti, komisyon ücreti, sigorta bedeli, gümrük bedeli v.b. (maliyet esas kavramı gereğince) Alınan mallar ile ilgili sonradan çıkan ödemelerin maliyete dahil edilmesi isteğe bağlıdır. İşletme çoğunlukla gider olarak yazmaktadır.

KDV, ticari mal maliyetine eklenmez. "191 İndirilecek KDV" hesabının borcunda izlenir.

d) Alıştan İadeler: Daha önce satın alınan malların bir kısmı veya tamamının istenilen nitelikte olmamasından dolayı satıcıya iade edilmesidir. Bu durumda "153 Ticari Mallar" hesabının alacağına kayıt yapılır.

e) Alış İskontoları: Satıcı firma tarafından işletmelere yapılan indirimlerdir. Bu indirim mal alımı esnasında yapılmış ve faturada gösterilmişse muhasebeleştirilmez. Ancak alıştan bir süre sonra ortaya çıkmışsa bunu kayıtlarda göstermek gerekir. İskonto, mevcut malın maliyetinde bir azalma yarattığı için iskonto tutarı kadar ticari mallar hesabı alacaklandırılır. İskonto faturası düzenlenmemiş ise yapılacak kayıta KDV'ye yer verilmez.

Ticari Mal Satış İşlemleri

Satış işlemi, iç piyasaya yapılmış ise "600 Yurtiçi Satışlar" hesabında, dış piyasaya yapılmış ise "601 Yurtdışı Satışlar" hesabında izlenir. Müşteriden tahsil edilen KDV "391 Hesaplanan KDV" hesabında izlenir.

Satış Giderleri:

Satılan malın müşteriye teslim edilmesi sırasında ortaya çıkan ve işletme tarafından karşılanan nakliye ve benzeri giderler "760 Pazarlama Satış Dağıtım Giderleri" hesabının borcunda izlenir.

Satıştan İadeler:

Satılan mallardan bir kısmı veya tamamının istenilen nitelikte olmaması nedeniyle alıcı firma tarafından işletmeye iade edilmesidir. İade tutarı kadar "610 Satıştan İadeler" hesabının borcuna kayıt yapılır.

Satış İskontoları:

Satış işleminden belli bir süre sonra müşteriye yapılan indirimlerdir ve tutar kadar "611 Satış İskontoları" hesabı borçlandırılır. Fatura düzenlenir ise KDV'ye yer verilir ancak iskonto faturası düzenlenmemiş ise KDV'ye yer verilmez.

SATILAN MALLAR MALİYETİNİN HESAPLANMASI

Aralıklı Envanter Yönteminde STMM'nin Hesaplanması Bu yöntemde satılan ticari malın maliyeti dönem sonunda hesaplanır ve hesaplamanın yapılabilmesi için dönemsonu kalan mal maliyeti sayım sonucunda belirlenir.

STMM= Ticari Mallar Hesabının Borç Kalanı - Dönemsonu Mal Maliyeti

Borç	153 TİCARİ MALLAR HESABI	Alacak	Borç	600 Yurtiçi Satışlar	Alacak
Dönem başı mal mevcudu		Alıştan İadeler			Satış Hasılatı
Dönem içi mal alışları		Alış İskontoları			
Alış giderleri		Sayım Noksanı			
		Değer Düşüklüğü			

Borç	621 STMM	Alacak
	Satışın Maliyeti	

Net Alışlar= (Dönembası Stok + Dönemiçi Alışlar - Alış Giderleri) - (Alıştan İadeler+Alış İskontoları)

Net Satışlar = Brüt Satışlar - Satış İndirimleri (Satıştan İadeler + Satış İskontoları)

Brüt Satış Karı= Net Satışlar - Satılan Malın Maliyeti

Faaliyet Kar / Zararı = Brüt Satış Karı - Faaliyet Giderleri

650 AR-GE

660 PSDG

670 GYG

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

S7)

153.Ticari Mal	
—	—

2.430.000 126.000

İşletmede dönem sonu mal mevcudu 1.494.000 TL'dir. Dönem başı mal mevcudu ise 270.000 TL olduğuna göre aralıklı envanter yönteminde satılan ticari mallar maliyeti kaç TL'dir? (KPSS)

S8) Ticari mallar hesabının borç toplamı 2.865.000 TL, alacak toplamı 355.000 TL'dir. Dönem sonu mal mevcudu 251.000 TL, dönem başı mal mevcudu ise 521.000 TL'dir. Aralıklı envanter yöntemine göre satılan ticari malın maliyetini bulunuz? (KPSS)

S9) Dönem sonu stok tutarı 230.000 TL, dönem içi alışlar 1.870.000 TL, yurt içi satışlar 2.125.000 TL, alış iadeleri 85.000 TL, satıştan iadeler 90.000 TL, faaliyet giderleri 320.000 TL, ticari mallar hesabının borç toplamı 2.190.000 TL'dir. Aralıklı envanter yöntemine göre; (KPSS)

a) Dönembaşı stok tutarını bulunuz.

b) Satışların maliyetini bulunuz.

c) Faaliyet karı / zararı'nı bulunuz.

S10)

Stoklarını Aralıklı Envanter Yöntemi ile izleyen bir işletmenin stok hareketleri şöyledir;

DÖNEM BAŞI STOK	22000 TL
DÖNEMİÇİ ALIŞLAR	43000 TL
ALİŞTAN İADELER	2000 TL
ALİŞ GİDERLERİ	2000 TL
ALİŞ İSKONTOLARI	1000 TL

Dönemsonu envanter çalışmaları sırasında maliyet bedeli 3000 TL olan stoğun noksan olduğu, maliyet bedeli 5000 TL olan stoğun değerinde %40 düşme olduğu ve bu stoklar dışında 16.000 TL tutarında stok bulunduğu

saptanmıştır. (KPSS)

a) Dönemiçi net alış tutarı kaç TL'dir?

b) STMM kaç TL'dir?

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

S11)

Dönemsonu Stok	100.000 TL
Dönemiçi Alış	740.000 TL
Alış Gideri	4000 TL
Yurtiçi Satışlar	880.000 TL
Alış İadeleri	50.000 TL
Satıştan İadeler	70.000 TL
Satış İskontoları	2500 TL
Alış İskontoları	3000 TL
Genel Yönetim Giderleri	15.000 TL
PSDG	9000 TL
Ticari Mallar Hesabının Borç Toplamı	900.000 TL

Aralıklı envanter yöntemine göre ;

a)Dönembaşı stok kaç TL'dir?

b)STMM kaç TL'dir?

c)Brüt Satış kar yada zararı kaç TL'dir?

d) Faaliyet kar yada zararı kaç TL'dir?

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Sürekli Envanter Yöntemi Bu yöntemde, her mal veya hizmet satışından sonra o satışın maliyeti hesaplanarak kayıt altına alınır. Satıştan iade olması durumunda hasılatın iptaline ek olarak maliyet kaydı da iptal edilir.

Satış Kaydı		Satıştan İade	
_____ \ _____		_____ \ _____	
İlgili Hesap	xxx	610 Satıştan İadeler	xxx
600 YİS	xxx	191 İnd. KDV	xxx
391 H.KDV	xxx	İlgili Hesap	xxx
_____ \ _____		_____ \ _____	
_____ \ _____		_____ \ _____	
621 STMM	xxx	153 Ticari mallar	xxx
153 Ticari Mallar	xxx	621 STMM	xxx
_____ \ _____		_____ \ _____	

NOT: Aralıklı envanter yönteminde satışın ardından STMM kaydı yapılmadığı için iade kaydının ardından STMM'nin iptal kaydı da yapılmaz .

S12)

DBS:3500 TL

Satıştan İadeler:3000 TL

Mal Alış Gideri:300 TL

Alıştan İadeler:500 TL

Yurt İçi Satış:20.000 TL

Dönem Sonu Stok:3500 TL

Alış İskontoları:1000 TL

İşletmenin Kar Marjı: %25

Dönem İçi Alış:15.000 TL

Stok hareketlerini sürekli envanter yöntemine göre izleyen işletmenin;

a)STMM kalanı kaç TL'dir?

b)Dönemsonu stok tutarına göre nasıl bir yevmiye kaydı yapılmalıdır?

S13) Uğur işletmesi 2015 yılı içerisinde 28.000 TL tutarında mal satın almış aynı yıl içerisinde 48.000 TL tutarında mal satmıştır. Satışlar üzerinden müşterilere %10 iskonto yapılmış ayrıca satışların %6'sı işletmeye iade edilmiştir. İşletmenin dönem başı mal mevcudu 22.000 TL, alış giderleri toplamı 1.200 TL, alış iadesi tutarı 1.800 TL'dir. Kar marjı %20'dir. (KDV ihmal edilecektir)

a) Sürekli Envanter Yöntemi kullanan işletmenin 2015 yılı içerisinde sattığı malın maliyeti kaç TL'dir?

b) Yukarıdaki bilgilere göre Uğur İşletmesi' nin dönem sonu ticari mal maliyeti kaç TL'dir?

S14) Stok hareketleri sürekli envanter yöntemiyle izlenmektedir. (KPSS)

Dönembaşı stok:1500 TL

Satıştan İadeler:1250 TL

Alıştan İadeler: 700 TL

Ticari Mallar Hesabının Borç Toplamı:21000 TL

Yurtiçi Satışlar:15625 TL

Ticari Mallar Hesabının Alacak Toplamı:13500 TL

Dönemiçi Alışlar: 18000 TL

İşletmenin Kar Marjı: %25

Dönemsonu Stok: 6500 TL

- a) Alış Giderleri kaç TL'dir?
- b) Alış İskontoları kaç TL'dir?
- c) STMM kaç TL'dir?
- d) Dönemsonu stok tutarına göre nasıl bir kayıt yapılmalıdır?

S15) Sürekli envanter yöntemini izleyen işletme 6 adet malı KDV dahil 17.250 TL'ye peşin bedelle satmıştır. Kar %25, KDV %15'tir.

- a) Satış kaydını yapınız.
- b) Satılan mallardan bir tanesinin iadesi durumunda nasıl bir kayıt yapılmalıdır?

157 DİĞER STOKLAR

Stok kalemlerinin hiçbirinin kapsamına girmeyen değeri düşen stoklar, yoldaki mallar, komisyoncuya verilen mallar (konsinye),promosyon ürünleri, artıklar, hurdalar gibi kalemlerin izlendiği hesaptır.

Değeri düşen malların sağlam mallardan ayrıştırılarak "157 Diğer Stoklar" hesabına aktarılması ve bu mallar için karşılık ayrılması gerekir.

Değer düşüklüğü kesin mallar için "654 Karşılık Giderleri" hesabı borçlandırılırken, "158 Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı" hesabı alacaklandırılır.

Değer düşüklüğü kesin ve satış ihtimali yoksa "153 Ticari Mallar" hesabından "659 Diğer Olağan Gider ve Zararlar" hesabına aktarılması gerekir.

S16) X İşletmesinin 10.08.2017 tarihinde KDV dahil 23.600 TL'ye kredili olarak satın aldığı mallar, satıcı işletme tarafından kargoya verilmiştir.(KDV %18)

a) Muhasebeleştiriniz.

b) Kargoya verilen mallar 13.08.2017 tarihinde işletmeye ulaşmıştır. İşletme bu mallar ile ilgili %18 KDV dahil 590 TL nakliye masrafını nakden ödemiştir. Muhasebeleştiriniz.

S17)Marasalı İşletmesi müşterilerine dağıtmak üzere %18 KDV dahil 2360 TL'lik masa takvimi satın almış karşılığında çek keşide etmiştir. Bir süre sonra promosyon malzemelerinin 600 TL'lik kısmı müşterilere dağıtılmıştır. İlgili muhasebe kayıtlarını yapınız.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Konsinye Stoklar(Komisyoncudaki Mallar):Malların mülkiyeti işletmeye ait olmakla beraber satılması amacıyla bir başka işletmeye gönderilmiş mallara *konsinye* mallar denir.Gönderen işletmeye *konsinyatör*, alan işletmeye *konsinyi* denir.Konsinye malı satmak üzere teslim alan işletmenin stokların mülkiyeti kendisine ait olmadığından ilgili malları Nazım Hesaplarda göstermesi gerekir. Konsinye olarak gönderilen mallar konsinyatör işletme tarafından "153 Ticari Mallar" hesabından alınarak "157 Diğer Stoklar" hesabına aktarılması gerekir.

Konsinye mallar 2 şekilde gönderilir. Birincisi; belli bir komisyon ile, ikincisi; belli bir fiyattan gönderilir.

Malın belli bir fiyattan gönderilmesi

S18) A İşletmesi 10.08.2017 tarihinde birim maliyeti 20 TL/adet olan 1000 adet malı konsinye mal olarak %10 KDV hariç 30 TL/adet'ten B İşletmesine göndermiştir. B İşletmesi 15.09.2017 tarihinde 600 adedini %10 KdV hariç 40 TL/adet'ten çek karşılığı satmış, mal bedeli ve KDV'yi işletmenin X Bankasındaki hesabına yatırmıştır. (İşletmeler Sürekli Envanter Yöntemini Kullanmaktadır)

Nazım Hesaplarda dikkate alınarak A ve B işletmelerinin kayıtlarını işlem sırasına göre ayrı ayrı gösteriniz.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Malların belli bir komisyon karşılığında gönderilmesi

S19) X İşletmesi 01.05.2017 tarihinde birim maliyeti 15 TL olan 500 adet malı konsinye olarak Y işletmesine göndermiştir. Yapılan anlaşma gereği, mallar satıldığında her bir mal için %10 KDV hariç 4 TL komisyon ödeyecektir. Y işletmesi bu malların 100 adetini 10.06.2017 tarihinde 20 TL/adet'ten peşin bedelle satmıştır. Komisyon kesildikten sonra kalan tutar işletmenin mevduat hesabına aktarılmıştır. (İşletmeler Sürekli Envanter Yöntemini Kullanmaktadır)

Nazım hesaplarıda dikkate alarak X ve Y işletmelerinin kayıtlarını işlem sırasına göre yapınız.

158 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI

Yangın, su baskını, deprem gibi doğal afetler ve kırılma, bozulma, çürüme, modası geçme gibi nedenlerle stokların fiziki ve ekonomik değerlerinde meydana gelen azalışların ortaya çıkması bu nedenle piyasa fiyatlarının düşmesi durumunda kayıpları karşılamak amacıyla ayrılan karşılıkların izlendiği hesaptır. Değer düşüklüğünün kesin ve satış ihtimalinin olmaması gerekir.

S20) Modası geçmesi nedeniyle 2000 TL'lik maliyetli emtiyalara %30 karşılık ayrılmıştır. Söz konusu mal, izleyen yıl içerisinde %18 KDV dahil 1770 TL'ye peşin bedelle satılmıştır. Sürekli envanter yöntemine göre satış kaydını yapınız.

S21)10.000 TL tutarındaki ticari malların değerinde %40 düşme tespit edilmiş ve karşılık ayrılmıştır. İlgili mallar bir süre sonra %10 KDV hariç 8000 TL'ye çek karşılığı satılmıştır. Sürekli envanter yöntemine göre satış kaydını yapınız.

S22)İşletme 30.000 TL tutarındaki ticari mal için %20 oranında karşılık ayırmıştır. Sürekli envanter yöntemini kullanan işletme, söz konusu malların %20'sini çek karşılığında % 18 KDV hariç 3000 TL'ye satmıştır. Muhasebeleştiriniz.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI

İşletmeler, yurt içinden veya yurt dışından mal almak için sipariş verdiklerinde, istedikleri siparişin bedelinin bir kısmını veya tamamını, siparişi teslim almadan önce ödeyebilirler. Önceden yani mal teslim alınmadan ödenen tutarlar bu hesapta izlenir. Verilen sipariş için, siparişi teslim almadan önce ödenen avanslar bu hesabın borcuna kaydedilir. Sipariş teslim alındığında bu hesap alacaklandırılarak kapatılır.

S23) İşletme daha önce 2000 TL avans verdiği%18 KDV hariç 10.000 TL'lik ticari mal teslim almış, fark için çek keşide etmiştir. Alıcı ve Satıcı işletmelerin kayıtlarını işlem sırasına göre ayrı ayrı muhasebeleştiriniz.

S24) X İşletmesi 10.11.2016 tarihinde Y işletmesinden%10 KDV hariç 50.000 \$ 'lık mal siparişinde bulunmuş, bu siparişe ilgili 20.000 \$ avans vermiştir. X işletmesi 15.01.2017 tarihinde malları teslim almış, avans mahsup edildikten sonra kalan tutar için çek ciro etmiştir.

10.11.2016 tarihinde 1\$=3.50 TL

10.11.2016 kaydını yapınız.

31.12.2016 tarihinde 1\$=3.80 TL

31.12.2016 kaydını yapınız.

15.01.2017 tarihinde 1\$=3.30 TL

15.01.2017 kaydını yapınız.

DÖNEM AYIRICI HESAPLAR

180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabı

İşletme, içinde bulunduğu yılın izleyen ayları için bir gideri peşin ödemişse, izleyen aylar için ödediği bu tutarı, 180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabında izler. Bu durum daha çok kira ve sigorta ödemelerinde olmaktadır.

Giderleri peşin ödenmiş izleyen aylar geldikçe, bu hesap alacaklandırılırken ilgili gider hesabı (Genel Yönetim Giderleri Hesabı, Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri Hesabı, Araştırma Geliştirme Giderleri Hesabı gibi) borçlandırılır.

Giderleri peşin ödenen izleyen aylar içinde, gelecek yıla sarkan aylar varsa, bu aylar 280 Gelecek Yıllara Ait Giderler Hesabında izlenir. Bu hesap yıl sonunda 180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabına devredilerek kapatılır.

181 Gelir Tahakkukları Hesabı

Bilanço tarihi itibarıyla tahakkuk etmiş (gerçekleşmiş) ancak istenebilir duruma gelmemiş gelirlerin, takip edildiği hesaptır. Gelir tahsil edildiğinde bu hesap kapatılır. Bu durum daha çok bankalara açtırılan vadeli hesaplarda karşımıza çıkmaktadır.

Vadeli açtırılan bir hesabın vadesi yıl sonunda dolmuyorsa yıl sonuna kadar tahakkuk etmiş (işlemiş) faiz 181 Gelir Tahakkukları Hesabının borcuna, 642 Faiz Gelirleri Hesabının alacağına kaydedilmektedir. Vadeli hesabın faizi tahsil edilince, 181 Gelir Tahakkukları Hesabı alacaklandırılarak kapatılmaktadır. Böylece muhasebenin temel kavramlarından “Dönemsellik” kavramına da uyulmuş olunmaktadır.

G1) İşletme 01.07.2016 tarihinde yönetim faaliyetlerinde kullanmak amacıyla işyeri kiralamış ve yıllık kiralama bedeli olan 18.000 TL'yi peşin ödemiştir. (Gelir Vergisi dikkate alınmayacaktır)

NOT: Soruları, mali tablolar aylık-3 aylık-yıllık olarak ayrı ayrı çözüyoruz.

a)01.09.2016 kaydını yapınız.

b)31.12.2016 kaydını yapınız.

c)01.01.2017 kaydını yapınız.

G2) İşletme 01.10.2006 tarihinde iki yıllığına kiraladığı depo için 1200 TL peşin ödemede bulunmuştur. (İşletme finansal tablolarını aylık olarak düzenlemektedir) (KPSS)

- a) Ekim 2006'ya ait kaydı yapınız.**
- b) 31.12.2006 kaydını yapınız.**

G3) İşletme 01.10.2016 tarihinde 3 yıllığına kiraladığı depo için 36.000 TL net ödemede bulunmuştur. İşletme mali tablolarını aylık olarak düzenlemektedir. (Gelir Vergisi:%20)

- a) 01.10.2016 kaydını yapınız.**
- b) 31.12.2016 kaydını yapınız.**
- c) 01.01.2017 kaydını yapınız.**

G4) İşletme 12.09.2016 tarihinde ısıtmada kullanmak üzere %18 KDV dahil 9440 TL'lik kalorifer yakıtı satın alarak bunun 3000 TL'lik kısmını dönem gideri olarak, arta kalan kısmını da izleyen dönem gideri olarak kaydetmiştir. Ancak dönem sonunda depoda 3000 TL'lik yakıt olduğu görülmüştür. Mali tablo yıllıktır. Yakıtın satın alma ve dönem sonu kayıtlarını yapınız.

19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR

Yukarıda sayılan dönen varlıklar gruplarının hiçbirinin kapsamına girmeyen, dönen varlıkların izlendiği gruptur.

- 190 Devreden KDV Hesabı
- 191 İndirilecek KDV Hesabı
- 192 Diğer KDV Hesabı
- 193 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar Hesabı
- 195 İş Avansları Hesabı
- 196 Personel Avansları Hesabı
- 197 Sayım ve Tesellüm Noksanları Hesabı
- 198 Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar Hesabı
- 199 Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı Hesabı (-)

190 Devreden KDV Hesabı

191 İndirilecek KDV Hesabı

191 İndirilecek KDV: İşletmenin satın aldığı her türlü mal ve hizmet bedelleri üzerinden satıcılara ödediği veya ödeyeceği KDV bu hesapta izlenir.

391 Hesaplanan KDV: İşletmenin sattığı mal ve hizmet bedelleri üzerinden alıcılardan aldığı veya alacağı KDV'nin izlendiği hesaptır.

190 Devreden KDV: İşletmenin yaptığı işlemler sonucunda ödediği KDV'nin aldığı KDV'yi aşan kısmı izleyen ay veya aylarda indirilmek üzere bu hesapta izlenir.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Hesaplanan KDV > İndirilecek KDV = 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar
İndirilecek KDV > Hesaplanan KDV = 190 Devreden KDV

!!!KDV tahakkuk işlemi, her ayın sonunda tekrarlanır. Sonuç diğer ayın 24'üne kadar Vergi Dairesine bildirilir. Eğer, Ödenecek KDV çıkmışsa, takip eden ayın 26'sına kadar Vergi Dairesine ödenir.

192 Diğer KDV Hesabı

Bir yıl içinde ertelenen ve koşullar gerçekleştiğinde terkin edilecek (kaldırılacak) olan katma değer vergisinin izlendiği hesaptır. İhraç edilmek üzere yurtiçi firmaya yapılan satışların KDV'si, 392 Diğer KDV Hesabının alacağına, bu hesabın borcuna kaydedilir. İhraç gerçekleştiğinde KDV, vergi dairesince terkin edilir ve bu hesap alacaklandırılarak kapatılır.

193 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar Hesabı

İşletmenin vergi yasaları gereğince, peşin ödediği ve bir yıl içerisinde indirim konusu yapılabilecek vergilerin kaydedildiği hesaptır.

Peşin ödenen ve bir yıl içerisinde indirim konusu yapılabilecek vergiler bu hesabın borcuna kaydedilir. Hesap, dönem sonunda, 371 Dönem Kârının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesabına aktarılır.

195 İş Avansları Hesabı

İşletme adına mal ve hizmet satın alacak, gider ödemesi yapacak, personel ve personel dışındaki kimselere verilen iş avanslarının izlendiği hesaptır.

İş avansı verildiğinde, bu hesabın borcuna kaydedilir. Avansı alan kişi, işi veya hizmeti gördükten sonra yaptığı harcamaları belgelediğinde bu hesabın alacağına kaydedilir. Avansı alan kişi, kullanmadığı avans miktarı varsa, bunu da işletmeye iade eder.

196 Personel Avansları Hesabı

İşletmenin personeline ücretlerine ya da yapacakları seyahat giderlerine (yolluk giderlerine) karşılık önceden yapılan ödemelerin izlendiği hesaptır.

İşletmenin personeline avans verildiğinde, bu hesabın borcuna kaydedilir. Avans geri alındığında veya personelin ücretinden kesildiğinde, bu hesap alacaklandırılarak kapatılır.

197 Sayım ve Tesellüm Noksanları Hesabı

Kasadaki paranın, hisse senetlerinin, alacak senetlerinin, depodaki malların vb. fiziki varlıkların sayımında ve teslim alımları sırasında noksanlık çıkabilir. Noksan çıkan bu tutar, nedeni bulununcaya kadar bu hesabın borcuna kaydedilir. Noksanlığın nedeni bulununca hesap alacaklandırılarak kapatılır.

199 Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı Hesabı (-)

Diğer dönen varlıklar grubundaki hesapların değer azalmaları için ayrılan karşılıklar bu hesapta izlenir.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

D1)	<u>NİSAN</u>	<u>MAYIS</u>	<u>HAZİRAN</u>
	191 İnd. KDV:20.000 TL	191 İnd. KDV:23.000 TL	190 Dev.KDV :1000 TL
	391 H.KDV : 22.500 TL	391 H.KDV :22.000 TL	191 İND.KDV:14.000 TL
			391 H.KDV :16.200 TL

İlgili aylara ait KDV tahakkuk kayıtlarını yapınız.

D2) İşletmenin Ocak ayı İndirilecek KDV bakiyesi 35.000 TL, Hesaplanan KDV bakiyesi 50.000 TL, Devreden KDV bakiyesi ise 20.000 TL'dir. KDV tahakkuk kaydını yapınız.

D3) Bir işletmede 2011 Mayıs ayı sonu itibariyle indirilecek KDV hesabının kalanı 245.000 TL'dir. Hesaplanan KDV hesabının kalanı 430.000 TL'dir. Ödenecek KDV tutarı 90.000 TL olarak belirlendiğine göre KDV tahakkuk kaydını yapınız. (KPSS)

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

D4) X işletmesi yurtiçinde faaliyet gösteren Y işletmesine ihraç kaydıyla peşin olarak 200.000 TL'lik mal satmıştır. Mala ilişkin KDV ertelenmiştir. Daha sonra ihraç gerçekleşmiş ve KDV terkin edilmiştir. (KDV hariç %10) İlgili muhasebe kayıtlarını yapınız.

D5) A İşletmesi yurtiçinde faaliyet gösteren B İşletmesine ihraç kaydıyla peşin olarak 50.000 TL'lik mal satmıştır. Mala ilişkin KDV ertelenmiştir. Daha sonra ihraç gerçekleşmemiş ve KDV terkin edilmemiştir.(KDV hariç %10'dur) İlgili muhasebe kayıtlarını yapınız.

İş avansları-personel avansları sorusu

D6) İşletme satın alınacak makine için çalışanlardan Bay X'e 10.000 TL, yolluk avansı olarak da 2000 TL ödeme yapmıştır. Personel döndüğünde makine için 10.000 TL ödendiğini gösteren makbuzu ve %18 KDV dahil 2360 TL'lik konaklama faturasını muhasebeye teslim etmiştir ve fark personele nakden ödenmiştir. Makine 1 ay sonra teslim alınacaktır. Ödeme avans niteliğindedir. Muhasebeleştiriniz.

II. DURAN VARLIK HESAPLARI

Bir yıl veya normal faaliyet döneminden daha uzun sürelerde tahsil edilecek alacaklar, tüketilecek stoklar, yararlanılacak peşin ödemelerle, bir yıldan daha uzun süre boyunca yararlanılacak maddi ve maddi olmayan duran varlıklar ve özel tükenmeye tabi varlıklar duran varlıkları oluşturur.

Tekdüzen Hesap Planında Duran Varlıklar aşağıdaki gibi bölümlenmiştir;

22 Ticari Alacaklar

23 Diğer Alacaklar

24 Mali Duran Varlıklar

25 Maddi Duran Varlıklar

26 Maddi Olmayan Duran Varlıklar

27 Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar

28 Gelecek Yıllara Ait Gider ve Gelir Tahakkukları

29 Diğer Duran Varlıklar

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

22 TİCARİ ALACAKLAR

Bir yıldan uzun vadeli senetli ve senetsiz ticari alacaklar bu grupta izlenir. Şayet duran varlığın 1 yılın altın düşerse bu gruptan alınarak dönen varlıklara aktarılır.

220 Alıcılar Hesabı

221 Alacak Senetleri Hesabı

222 Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı (-)

224 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri Hesabı (-)

226 Verilen Depozito ve Teminatlar Hesabı

229 Şüpheli Ticari Alacaklar Karşılığı Hesabı (-)

Bu hesaplar, Dönen Varlıklar bölümünde anlatıldığı için tekrar edilmeyecektir.

23 DİĞER ALACAKLAR

Ticari bir işleme dayanmadan meydana gelmiş ve bir yıldan uzun sürede tahsil edilmesi düşünülen alacaklardır. Vade 1 yılın altına düşerse ilgili dönen varlık hesabına aktarılır.

231 Ortaklardan Alacaklar Hesabı

232 İştiraklerden Alacaklar Hesabı

233 Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar Hesabı

235 Personelden Alacaklar Hesabı

236 Diğer Çeşitli Alacaklar Hesabı

237 Diğer Alacak Senetleri Reeskontu Hesabı (-)

239 Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı Hesabı (-)

24 MALİ DURAN VARLIKLAR

-Uzun vadeli amaçlarla edinilen ve elde tutulan menkul kıymetler
- Kısa vadede paraya dönüşme niteliğini kaybetmiş menkul kıymetler
-Yasal zorunluluk nedeniyle edinilen ve elde tutulan menkul kıymetler
-İştirak pozisyonunda ortak olmak amacıyla elde edilen hisse senetleri bu grupta yer alır.

240 Bağlı Menkul Kıymetler Hesabı

241 Bağlı Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı (-)

242 İştirakler Hesabı

243 İştiraklere Sermaye Taahhütleri Hesabı (-)

244 İştirakler Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı (-)

245 Bağlı Ortaklıklar Hesabı

246 Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri Hesabı (-)

247 Bağlı Ortaklıklar Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı (-)

248 Diğer Mali Duran Varlıklar Hesabı

249 Diğer Mali Duran Varlıklar Karşılığı Hesabı (-)

240 Bağlı Menkul Kıymetler Hesabı

-Bir yıldan daha uzun sürede ortaklık hakkı veya alacak hakkı veren menkul kıymetlerdir.Sağladığı oy hakkı veya yönetime katılma hakkı %10'un altında olan hisse senetleri bu hesapta izlenir.

-Uzun vadeli amaç ile edinilen tahviller ile hemen paraya çevrilme özelliğini yitirmiş tahviller bu hesaba aktarılır.

-Oy hakkı veya yönetime katılma hakkı %10'un altına düşen iştirak kağıtları bu hesaba devredilir.

-Bağlı menkul kıymetlerin piyasa fiyatı alış fiyatının altına düşer ise ihtiyatlılık kavramı gereği karşılık ayrılır. "654 Karşılık Giderleri" hesabı borçlandırılırken, "241 Bağlı Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı" hesabı alacaklandırılır.

-Bağlı menkul kıymetler, alış bedelinin üzerinde satılır ise fark kadar "645 Menkul Kıymet Satış Karları" hesabı alacaklandırılır. Alış bedelinin üzerinde satılır ise fark kadar "655 Menkul Kıymet Satış Zararları" hesabı borçlandırılır.

241 Bağlı Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı (-)

"240 Bağlı Menkul Kıymetler" hesabında izlenen hisse senetlerinin değeri, dönem sonunda alış bedelinin altına düştüğünde, ayrılan karşılıklar bu hesapta izlenir.

İhtiyatlılık kavramı gereğince ayrılan karşılık, 654 Karşılık Giderleri Hesabının borcuna, bu hesabın alacağına kaydedilir.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

DV1) A İşletmesi uzun vadeli yatırım yapmak amacı ile B şirketine ait 9 TL/adet nominal değerli 9000 adet hisse senedini 108.000 TL'ye çek keşide ederek satın almıştır. B şirketinin sermayesi 100.000 adet hisse senedinden oluşmaktadır. Alış işlemi ile ilgili bankaya ayrıca 300 TL komisyon mevduat hesabından ödenmiştir. Muhasebeleştiriniz.

DV2)Bağlı menkul kıymetler hesabına 30.000 TL olarak kayıtlı olan hisse senetlerinin bilanço günündeki borsa değeri 26.000 TL olarak görülmüştür. Dönem sonu kaydını yapınız.

DV3)X İşletmesinin bağlı menkul kıymetler hesabına kayıtlı olan ve 10.000 TL karşılık ayrılan 60.000 TL'lik hisse senetlerinin dönem sonu borsa değerinin 54.000 TL olduğu tespit edilmiştir. Muhasebeleştiriniz.

DV4) X İşletmesinin bağlı menkul kıymetler hesabına kayıtlı olan ve 15.500 TL karşılık ayrılan 43.500 TL'lik hisse senetleri 38.500 TL'ye banka aracılığı ile satılmıştır.İlgili işlemleri sırası ile muhasebeleştiriniz.

DV5) Alış değeri 20.000 TL olan tahvilleri çıkartan şirketin iflas ettiği işletmeye bildirilmiş ve mahkeme süreci başlamıştır. Muhasebeleştiriniz.

242 İştirakler Hesabı

Satın alınan işletmenin oy hakkı veya yönetime katılma hakkının en az %10'u ile en fazla %50'sini temsil eden ve bir yıldan uzun sürede elde tutulmak üzere edinilen hisse senetleri bu hesapta izlenir. Sermaye payı %10'un altına düşer ise hesap "240 Bağlı Menkul Kıymetler" hesabına aktarılır.

243 İştiraklere Sermaye Taahhütleri Hesabı (-)

İştirakler ile ilgili sermaye taahhütlerinin izlendiği, aktif düzenleyici pasif karakterli hesaptır. Hesabın kalanı kadar işletmenin iştiraki durumundaki şirket veya şirketlere koyacağı sermaye borcu görülür.

İştirake sermaye taahhüdünde bulunulduğunda, 242 İştirakler Hesabının borcuna, bu hesabın alacağına kayıt yapılır. Sermaye taahhüdü yerine getirildiğinde ise bu hesap borçlandırılarak kapatılır.

244 İştirakler Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı (-)

242 İştirakler Hesabında izlenen hisse senetlerinin borsa değeri, dönem sonunda alış bedelinin altına düştüğünde, ayrılan karşılıklar bu hesapta izlenir.

İhtiyatlılık kavramı gereğince ayrılan karşılık, 654 Karşılık Giderleri Hesabının borcuna, bu hesabın alacağına kaydedilir.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

DV6) X İşletmesi 500.000 TL sermaye ile kurulan Y işletmesinin hisse senetlerinin %45'ini uzun vadeli yatırım amacıyla 250.000 TL'ye almayı taahhüt etmiştir ve bir süre sonra taahhüt banka aracılığıyla ödenmiştir. Muhasebeleştiriniz.

Bağı Menkul Kıymetlerden İştiraklere geçiş

DV7) A İşletmesi toplam sermayesi 800.000 TL olan B İşletmesinin 20 TL/adet nominal bedelli hisse senetlerinin 3600 adedini yönetime ortak olmak amacıyla 88.000 TL'ye banka aracılığıyla satın almıştır. A İşletmesi bir süre sonra B işletmesinin hisse senetlerinden 2000 adetini daha banka aracılığıyla 48.000 TL'ye satın almıştır. İşlem sırasına göre ayrı ayrı Muhasebeleştiriniz.

DV8) İşletmenin iştirak düzeyinde ortak olduğu Uğur İşletmesindeki sermaye payında yıl sonunda 4000 TL'lik değer düşüklüğü tespit edilmiştir. İştirak payı daha önce 30.000 TL tutarla kayıtlara alınmıştır. Bir süre sonra iştirak payı 28.000 TL'ye banka aracılığıyla satılmıştır. Muhasebeleştiriniz.

DV9) İşletme 15.05.2017 tarihinde X A.Ş.'nin 400.000 TL toplam sermayesinin 40.000 TL'lik kısmını yatırım yapmak amacıyla ve banka aracılığıyla satın almıştır. Mayıs ayı sonu itibari ile ilgili hisse senetlerinin borsa değeri 36.000 TL, haziran ayı sonu itibariyle ise 39.000 TL olarak görülmüştür. İşletme, 10.07.2017 tarihinde söz konusu hisse senetlerini 42.000 TL bedelle banka aracılığıyla satmıştır. Mali tablolarını aylık düzenleyen işletmenin, muhasebe kayıtlarını ayrı ayrı işlem sırasına göre yapınız.

245 Bağlı Ortaklıklar Hesabı

Bir şirketin sermayesinin, %50'den fazlasına isabet eden hisse senetleri en az bir yıl satmamak amacıyla alındığında, hisse senetlerinin tutarı bu hesapta izlenir.

Bağlı ortaklık niteliğindeki hisse senetleri alındığında, bu hesabın borcuna kaydedilir. Bağlı ortaklık niteliğindeki hisse senetleri satıldığında veya bir yıl içinde satmaya karar verildiğinde, hisse senetleri bu hesabın alacağına kaydedilir.

246 Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri Hesabı (-)

Bağlı ortaklıklara, sermaye taahhüdünde bulunulduğunda, taahhüdün izlendiği hesaptır.

Bağlı ortaklıklara sermaye taahhüdünde bulunulduğunda, 245 Bağlı Ortaklıklar Hesabının borcuna, bu hesabın alacağına kayıt yapılır. Sermaye taahhüdü yerine getirildiğinde ise bu hesap borçlandırılarak kapatılır.

247 Bağlı Ortaklıklar Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı (-)

245 Bağlı Ortaklıklar Hesabında izlenen hisse senetlerinin borsa değeri, dönem sonunda alış bedelinin altına düştüğünde, ayrılan karşılıklar bu hesapta izlenir.

İhtiyatlılık kavramı gereğince ayrılan karşılık, 654 Karşılık Giderleri Hesabının borcuna, bu hesabın alacağına kaydedilir.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

DV10) Ertaç İşletmesi 400.000 TL sermaye ile kurulan Marasalı İşletmesi'nin hisse senetlerinin %70'ini 300.000 TL bedelle satın almayı taahhüt etmiş ve bir süre sonra taahhüdünü banka aracılığıyla yerine getirmiştir. Muhasebeleştiriniz.

DV11) İşletme bağlı ortaklık hesabında takip ettiği 120.000 TL tutarlı hisse senetlerini satmaya karar vermiştir. Muhasebeleştiriniz.

248 Diğer Mali Duran Varlıklar Hesabı

Yukarıda belirtilen hesapların hiçbirinin kapsamına girmeyen mali duran varlıkların (tahvil, altın vb.) izlendiği hesaptır.

249 Diğer Mali Duran Varlıklar Karşılığı Hesabı (-)

248 Diğer Mali Duran Varlıklar Hesabında izlenen mali duran varlıkların değeri, dönem sonunda alış bedelinin altına düştüğünde, ayrılan karşılıklar bu hesapta izlenir.

İhtiyatlılık kavramı gereğince ayrılan karşılık, 654 Karşılık Giderleri Hesabının borcuna, bu hesabın alacağına kaydedilir.

Mali Duran Varlıklarda Kar Dağıtım İşlemleri

DV12) X İşletmesi Y İşletmesinin %15 sermaye payını elinde bulundurmaktadır. Y İşletmesi, X İşletmesi lehine 40.000 TL kar payı tahakkuk ettiğini bildirmiştir. Bir süre sonra kar payı nakden tahsil edilmiştir. X İşletmesinin kayıtlarını işlem sırasına göre muhasebeleştiriniz.

İştiraklerde Özkaynak Yöntemi

Bu yöntemde İştirakin öz sermayesindeki ve eksilişlerden, işletmenin payına düşen kısım kadar hisse senedi yatırım değeri artabilir veya azalabilir. Artış olması durumunda "240-242 veya 245" nolu hesaplar borçlandırılırken, azalış durumunda bu hesaplar alacaklandırılır. Karın dağıtılması durumunda ilgili hesabın borcuna karşılık "240-242 veya 245" nolu hesaplar alacaklandırılır.

DV13) İşletme 240.000 TL sermaye ile kurulan T A.Ş.'nin sermayesinin 60.000 TL'lik kısmını taahhüt etmiş ve taahhütünü yerine getirmiştir. T A.Ş. ilk yıl 30.000 TL kar etmiş ve bu karın %60'ını dağıtmış, izleyen yılda ise 10.000 TL zarar etmiştir. İşletme iştiraklerini özkaynak yöntemiyle değerlemektedir.

2.yılın sonu itibariyle işletmenin T A.Ş.'deki iştirakinin tutarı kaç TL'dir?(KPSS)

DV14) İştiraklerini özkaynak yöntemiyle değerleyen Uğur A.Ş. 6.000.000 TL sermayeli X anonim şirketinin %25'ini temsil eden hisse senetlerini satın almayı taahhüt etmiş ve bir süre sonra banka aracılığıyla taahhüdünü yerine getirmiştir. X A.Ş. 1.yılın sonunda 300.000 TL kar etmiş ve bu karın %30'unu dağıtma kararı almıştır. 2.yıl 100.000 TL zarar etmiştir. 2.yılın sonundaki iştirak kalanını bulunuz ve gerekli muhasebe kayıtlarını yapınız.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

DV15) Z A.Ş , sermayesi 10.000.000 TL olan B A.Ş'nin sermayesinin %25 hissesine sahiptir. B A.Ş. 1. yıl elde ettiği 700.000 TL tutarındaki net karın %60'ını dağıtmış, 2.yıl 120.000 TL zarar etmiş, 3.yıl ise elde ettiği 920.000 TL tutarındaki net karın %75'ini dağıtmıştır. 3.yıl sonundaki iştirak kalanı kaç TL'dir?(KPSS)

25 MADDİ DURAN VARLIKLAR

İşletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilen ve yararlanma süresi 1 yıldan fazla olan fiziki varlık kalemlerinin ve bunlara ilişkin birikmiş amortismanların izlendiği hesap grubudur.

-Duran varlıklar maliyet bedeli ile muhasebeleştirilir.

- Maliyet bedeli; alış bedeli, taşıma ve sigorta giderleri, donanım ve montaj giderleri, sigorta giderleri, kur farkları, binaların yıkım ve düzeltme giderleri v.b.

- 250 Arazi ve Arsalar Hesabı
- 251 Yer Altı ve Yer Üstü Düzenleri Hesabı
- 252 Binalar Hesabı
- 253 Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabı
- 254 Taşıtlar Hesabı
- 255 Demirbaşlar Hesabı
- 256 Diğer Maddi Duran Varlıklar Hesabı
- 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)
- 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı
- 259 Verilen Avanslar Hesabı

250 Arazi ve Arsalar Hesabı

İşletmeye ait her türlü arazi ve arsaların izlendiği hesaptır. Maliyet bedeli ile aktifleştirilir. Bu bedele satın alma bedeli, noter, tapu, komisyon, emlak vergisi v.b eklenir. Satın alınan arsa üzerinde yıkım, düzeltme, enkaz atılması v.b. harcamalar yapılır ise maliyete eklenir, enkaz satışından elde edilen gelir maliyetten düşülür.

Boş arazi ve arsalar amortismanına tabi değildir.

251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı

İşletmelerin bir işin gerçekleşmesini sağlamak veya kolaylaştırmak için; yeraltında , yerüstünde inşa edilmiş yol, köprü, tünel, sarnıç, iskele, park, baca, kanal, rıhtım, pist gibi yapıların izlendiği hesaplardır. Bu yapılar inşaat halinde ise tamamlanıncaya kadar "258 Yapılmakta Olan Yatırımlar" hesabında izlenirken, tamamlandığında "251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri" hesabına aktarılır. Yeraltı ve yerüstü düzenleri edilme maliyetine göre değerlendirilir.

252 Binalar Hesabı

İşletmeye ait her türlü binalar ve bunların ayrılmaz parçaları bu hesapta izlenir. Maliyet bedeli ile aktifleşir, tapu, noter v.b. harcamalar maliyete eklenir.

253 Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabı

İşletme faaliyetlerinde kullanılan her türlü makine, tesis, cihazlar ve bunların eklentileri maliyet bedeli ile bu hesapta yer alır. (Telefon, elektrik, havalandırma, baskı makinesi, yangın tesisi, röntgen cihazı v.b.) Maliyet bedeli ile aktifleşir. Fatura bedeli, gümrük vergisi, montaj gideri, sigorta gideri, vergi, resim, harçlar v.b. giderler maliyete eklenir.

254 Taşıtlar Hesabı

İşletmenin faaliyetlerinde kullanmak için aldığı kara, deniz ve hava ulaşım araçlarının izlendiği hesaptır. Maliyet bedeli ile aktifleşir. Alış bedeli, gümrük vergisi, taşıma gideri, sigorta gideri, taşıt alım vergisi v.b. maliyete eklenir.

255 Demirbaşlar Hesabı

İşletmenin faaliyetlerinde kullanılmak üzere satın alınan her türlü büro malzemesinin (kasa, masa, daktilo, bilgisayar, koltuk, dolap v.b.) izlendiği hesaptır. Maliyet bedeli ile aktifleştirilir.

256 Diğer Maddi Duran Varlıklar Hesabı

Yukarıda belirtilen hesapların hiçbirinin kapsamına girmeyen diğer maddi duran varlıkların (kap, kalıp, alet, edevat vb.) izlendiği hesaptır.

Duran Varlıklarla ilgili Yapılan Harcamalar

Hasılat (Değer arttırmayan) Harcamaları: Normal gider olarak tanımlanır. Normal bakım, onarım ve benzeri harcamalardır. Duran varlığın maliyetine eklenmez ve döneme gider yazılır.

Sermaye (Değer arttırıcı) Harcamaları: Duran varlığı genişletmek veya ekonomik değerini sürekli olarak arttırmak amacıyla yapılan harcamalardır. Duran varlığın maliyetine eklenir.

DV16) X İşletmesi faaliyetlerinde kullanmak üzere 80.000 TL bedelli arsa satın almış, ve karşılığında nakdi ödemede bulunmuştur. Ayrıca noter masrafı olarak 3000 TL, tapu masrafı olarak 2000 TL'yi peşin ödemiştir. Tutarlara %10 KDV ayrıca hesaplanacaktır. Arsanın maliyet toplamını bulunuz. Muhasebeleştiriniz.

DV17) İşletme %18 KDV dahil 23.600 TL'ye arsa satın almış, üzerindeki eski yapıyı %18 KDV dahil 1180 TL'ye yıktırılmış ve ortaya çıkan hurdaları %18 KDV dahil 590 TL'ye satmıştır. İşlemler nakden gerçekleştirilmiştir. İlgili muhasebe kayıtlarını yapınız.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Yer altı ve Yerüstü düzenleri-Yapılmakata olan Yatırımlar

DV18) İşletme kendisine ait bir araziye köprü yaptırmak için müteahhit firmayla anlaşmış ve ilk hak ediş raporuna göre 10.000 TL nakdi ödemede bulunmuştur. Bir süre sonra müteahhit firma köprüyü teslim etmiş, %18 KDV dahil 23.600 TL'lik fatura bedelinin kalan tutarı için işletme, çek ciro etmiştir. Muhasebeleştiriniz.

Duran Varlığa Yapılan Harcamalar

DV19) İşletme, 200.000 TL bedel ile kayıtlarına aldığı yönetim binasına %18 KDV dahil 23.600 TL'ye peşin bedelle asansör taktırmış ayrıca boya ve temizlik masrafı olarak %18 KDV dahil 1180 TL'yi peşin ödemiştir. Muhasebeleştiriniz.

DV20) İşletme, satın aldığı yönetim binasına aşağıdaki işlemleri yapmıştır.

- 01.05.2017 tarihinde %18 KDV dahil 23.600 TL peşin bedelle doğalgaz sistemi döşetmiştir.
- 05.05.2017 tarihinde %18 KDV dahil 1180 TL peşin bedelle boya yaptırmıştır.
- 09.05.2017 tarihinde %18 KDV dahil 4720 TL peşin bedelle klima taktırmıştır.

Tarih sırasına göre işlemleri muhasebeleştiriniz.

DV21) X İşletmesi pazarlama faaliyetlerinde kullanmak amacıyla kredili olarak 200.000 TL'lik bina satın almış ayrıca 2000 TL noter masrafı, 4000 TL tapu harcı ve KDV'tutarlarının tamamını peşin ödemiştir.Tutarlara %10 kdv ayrıca hesaplanacaktır.

DV22) X İşletmesi üretim faaliyetlerinde kullanmak amacıyla 150.000 TL'lik makine satın almış ve karşılığında nakdi ödemedede bulunmuştur. Makinenin nakliyesi için 2000 TL, montajı için 3000 TL peşin ödemiştir tutarlara %10 kdv ayrıca hesaplanacaktır.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

DV23) İşletme pazarlama faaliyetinde kullanmak amacıyla 50.000 TL'ye bir minibüs satın almış ve bu alış ile ilgili 500 TL taşıt alım vergisi, 150 TL noter masrafı ödemiştir. Ayrıca minibüse 200 TL'lik yakıt alınmıştır. İşlemler peşin gerçekleştirilmiş ve KDV'ler haricen %10 hesaplanacaktır.

DV24) İşletme yönetim binasına %18 KDV hariç 20.000 TL'lik ofis malzemesi/ masa-sandalye satın almış, karşılığında çek keşide etmiştir. Muhasebeleştiriniz.

DV25) İşletme sattığı malların müşteriye sağlam ulaştırılmasını sağlamak amacıyla % 18 KDV hariç 5000 TL'lik depozitolu kap satın almış ve karşılığında çek keşide etmiştir. Muhasebeleştiriniz.

257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Duran varlık maliyetlerinin dönemi gider olarak dağıtılması işlemine amortisman denir. Duran varlıklarda meydana gelen değer kayıpları dönemler itibariyle hesaplanır ve amortisman işlemi aracılığıyla maliyetinden indirilir. Birikmiş amortismanlar duran varlıkların brüt tutarını düzenleyen düzenleyici bir hesaptır. Amortismanın amacı duran varlıkların aktifleştirmiş değerlerini sistemli ve anlamlı bir şekilde kullanıldıkları süreye gider olarak dağıtmaktır.

!!! Boş arazi ve arsalar amortismanına tabi değildir ancak V.U.K'a göre bağlar, meyve bahçeleri gibi tarım tesisleri amortismanına tabi tutulur.

!!! Maliye Bakanlığının belirlediği tutarın altındaki duran varlıklar amortismanına tabi değildir.

!!! Özel maliyet bedelleri kira süresine göre eşit yüzdelerle itfa edilir.

!!! Net Aktif Değer = Duran Varlığın Maliyet Bedeli - Birikmiş Amortismanlar

1) Amortisman Hesaplama Yöntemleri

Dönem sonlarında, amortisman tutarının hesaplanmasında çeşitli usul ve yöntemler vardır. Amortisman hesaplamada, yaygın olarak kullanılan V.U.K.'nın da kabul ettiği iki yöntem vardır. Bunlar;

- Normal (eşit tutarlar) amortisman yöntemi
- Azalan bakiyeler amortisman yöntemidir.

a) Normal (Eşit Tutarlar) Amortisman Yöntemi: Bu yöntemde, duran varlığın ekonomik ömrü boyunca her yıl aynı oranda değer kaybettiği varsayılmakta ve her yıl eşit tutarda amortisman ayrılmaktadır.

Her yıl hesaplanacak amortisman oranı şu şekilde bulunmaktadır;

Amortisman Oranı : $1 / \text{Duran Varlığın Ekonomik Ömrü}$

Örnek: İşletme, maliyet bedeli 50.000 TL olan bir demirbaşa normal amortisman yöntemine göre, amortisman ayıracaktır. Demirbaşın ekonomik ömrü 5 yıldır.

Amortisman Oranı = $1 / 5 \text{ yıl} = 0,20 = \%20$

	<u>Amortisman Tutarı</u>
1. Yıl 50.000 TL x %20	: 10.000 TL
2. Yıl 50.000 TL x %20	: 10.000 TL
3. Yıl 50.000 TL x %20	: 10.000 TL
4. Yıl 50.000 TL x %20	: 10.000 TL
5. Yıl 50.000 TL x %20	: 10.000 TL
Toplam	50.000 TL

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

b) Azalan Bakiyeler Yöntemi: Bu yöntemde; maddi duran varlığa ilk yıllarda daha fazla, son yıllara gittikçe daha az amortisman ayrılmaktadır.

Yöntemin özellikleri şunlardır;

- Amortisman oranı, normal amortisman oranınının 2 katı olarak alınır.
- Amortisman ayrılırken, bir önceki yıl hesaplanan amortisman tutarı, amortisman ayrılacak tutardan düşülür.
- Amortisman ayrılacak son yıl, kalan değerinin tamamı o yılın amortismanı olarak kabul edilir. Başka bir anlatımla, son yıl amortisman oranı uygulanmaz.

Örnek: Yukarıdaki örnekteki demirbaşaya, azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman hesaplırsak;

$$\text{Amortisman Oranı} = 1 / 5 \text{ yıl} = 0,20 = \%20 \times 2 = \%40$$

			<u>Amortisman Tutarı</u>
1. Yıl	50.000	x %40	: 20.000 TL
2. Yıl	(50.000 - 20.000)	x %40	: 12.000 TL
3. Yıl	(30.000 - 12.000)	x %40	: 7.200 TL
4. Yıl	(18.000 - 7.200)	x %40	: 4.320 TL
5. Yıl	(10.800 - 4.320)		: <u>6.480 TL</u>
	Toplam		50.000 TL

V.U.K.'a göre; işletme bir duran varlığa, normal amortisman yöntemine göre amortisman ayırırken, azalan bakiyeler yöntemine geçemez. Bir duran varlığa normal amortisman yöntemine göre amortisman ayrılmaya başlandıktan sonra, o duran varlığın ekonomik ömrü bitene kadar hep bu yöntemle amortisman ayrılmasına devam edilir. Fakat, azalan bakiyeler yönteminden, istenildiği zaman normal amortisman yöntemine geçmek serbesttir.

V.U.K.'a göre; 01.01.2004 tarihinden itibaren azalan bakiyeler üst sınırı %50 olarak belirlenmiştir. Yani azalan bakiyeler yönteminde amortisman oranı %50'den büyük olamaz. Örneğin; bir varlığın ekonomik değeri 3 yıl olsa, azalan bakiyeler yönteminde amortisman oranı = 1 / Ekonomik Ömür = 1 / 3 yıl = %33 x 2 kat = %67 oranı uygulanamaz. Çünkü %67 oranı %50 oranından büyüktür. Bu nedenle, amortisman tutarı hesaplanırken amortisman oranı %50 olarak alınır.

Yukarıda açıklanan amortisman hesaplama yöntemlerinden başka, Vergi Usul Kanunu'nda geçen diğer yöntemler şunlardır;

- Kıst Amortisman Yöntemi
- Fevkalade Amortisman Yöntemi
- Madenlerde Amortisman Yöntemi

b) Kıst Amortisman Yöntemi: Bu yöntem sadece binek otolara amortisman ayırmak için kullanılmaktadır. V.U.K.'nın 320 inci maddesinde açıklanan yönteme göre, binek otunun alındığı yıl için amortisman hesaplanırken, sadece binek otunun kullanıldığı aylar dikkate alınır. Bu hesaplama yapılırken, binek otunun alındığı ay tam kabul edilir. Yani binek otunun ayın hangi günü alındığı dikkate alınmaz.

d) Fevkalade Amortisman Yöntemi: V.U.K.'nun 317 inci maddesinde açıklanan yönteme göre,

- ✓ Yangın, deprem, su basması gibi afetler neticesinde değerini tamamın veya kısmen kaybeden,
- ✓ Yeni icatlar dolayısıyla teknik verim ve kıymetleri düşerek tamamen veya kısmen kullanılmaz hale gelen ve
- ✓ Cebri çalışmaya tabi tutuldukları için normalden fazla aşınma veya yıpranmaya maruz kalan

duran varlıklar için işletmeler Maliye Bakanlığına başvuruda bulunurlar. Böyle bir durumda, Maliye Bakanlığınca her işletme için bu tür varlıklara fevkalade ekonomik ve teknik oran belirlenir ve bu oran üzerinden amortisman hesaplanır.

e) Madenlerde Amortisman Yöntemi: V.U.K.'nun 316 ıncı maddesinde açıklanan yönteme göre, İşletme sebebiyle içindeki cevherin azalmasından dolayı maddi değerini kaybeden madenlerin ve taş ocaklarının imtiyaz ve maliyet bedelleri, ilgililerin müracaatları üzerine bunların büyüklükleri ve mahiyetleri göz önünde tutulmak ve her maden veya taş ocağı için ayrı ayrı olmak üzere Maliye Bakanlığınca belli edilecek oranlar üzerinden amortismanına tabi tutulurlar.

2) Amortisman Kayıt Yöntemleri

İşletmeler, seçtikleri amortisman hesaplama yöntemine göre belirledikleri amortisman tutarını muhasebeleştirirken iki yöntemden birisini kullanırlar.

Bunlar;

- Direkt kayıtlama yöntemi,
- Endirekt kayıtlama yöntemi.

a) Direkt Yöntem: Bu yöntemde, hesaplanan amortisman tutarı doğrudan ilgili duran varlığın bedelinden düşülmektedir. Ayrılan amortisman tutarı, ilgili gider hesabının borcuna kaydedilirken, amortismanı hesaplanan duran varlık hesabının alacağına kaydedilmektedir.

b) Endirekt Yöntem: Bu yöntemde, hesaplanan amortisman tutarı, ilgili gider hesabı borçlandırılırken, “257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı” alacaklandırılmaktadır. Böylece bilançoda, hem duran varlığın elde edilmiş değeri, hem birikmiş amortisman tutarı hem de net değeri gözükmekte bu da muhasebe temel kavramlarından “Tam Açıklama” kavramına uygun olmaktadır.

Tekdüzen Hesap Planı, endirekt yöntemin uygulanmasını istemiştir, direkt yöntemin uygulanması şu an mümkün değildir.

Normal Amortisman

DV26) 15.10.2016 tarihinde aktife alınan demirbaşın maliyeti 20.000 TL, ekonomik ömrü 5 yıldır. İşletme normal amortisman ve endirekt kayıt yöntemini benimsemektedir. Bu bilgilere göre;

a) 2.yılın amortisman payını bulunuz.

b) 3.yılın sonundaki birikmiş amortismanlar hesabının bilanço kalanını bulunuz.

c) Direkt kayıt yönteminin kullanıldığı varsayımı ile ilgili demirbaşın 3.yıl sonunda ki net aktif değerini bulunuz.

KIST Amortisman

DV27) İşletme 20.10.2017 tarihinde satın almış olduğu 48.000 TL maliyetli binek otosu için %20 normal amortisman ayıracaktır. İlk yıl ve son yıl amortisman paylarını bulunuz.

Azalan Kalanlar Üzerinden Amortisman

DV28) 10.05.2017 tarihinde satın alınmış olan 6000 TL maliyetli demirbaş için %20 oranında normal amortisman ayrılacaktır. Azalan kalanlar üzerinden amortisman yöntemine göre;

a) 2.yılın amortisman payını bulunuz.

b) 2.yılın sonundaki birikmiş amortismanların bilançodaki kalanını bulunuz.

c) Direkt kayıt yönteminin kullanıldığı varsayımına göre 3.yılın sonundaki ilgili demirbaşın bilançodaki kalanını bulunuz.

DV29) 60.000 TL maliyetli %20 normal amortismanlı makine için işletme ilk 2 yıl azalan bakiyeler üzerinden amortisman hesaplamış, 3.yılın sonunda normal amortisman yöntemine geçmiştir. 3.yılın sonundaki amortisman payını bulunuz.

DV30) İşletme üretimde kullanmak üzere 31.12.2017 tarihinde 600.000 TL maliyet bedeli ile bir makine satın almıştır. Normal amortisman yöntemine göre %20 oranında amortisman hesaplanacaktır. İlk yıl amortisman payını bulunuz ve endirekt kayıt yöntemine göre muhasebeleştiriniz.

DV31) İşletmenin aktifinde 100.000 TL tutar ile kayıtlı olan ve birikmiş amortismanı 40.000 TL olan minibüsü kaza sonucu kullanılamaz hale gelmiştir. Sigorta şirketi ilgili taşıt için 50.000 TL ödeyeceğini bildirmiştir. Muhasebeleştiriniz.

3) Maddi Duran Varlıkların Satılması

Maddi duran varlığın net aktif değerinin üzerinde satılması durumunda; amaç nakit ihtiyacı ise, kar "679 Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar" hesabına, amaç yenileme ise kar "549 Özel Fonlar" hesabında gösterilir. Satışın yapıldığı yıl, ilk yıl olması kaydıyla yenilemenin 3 yıl içerisinde gerçekleşmesi gerekir. Aksi takdirde "549 Özel Fonlar", "679 Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar" hesabına aktarılır. 3 yıl içerisinde yenilemenin gerçekleşmesi durumunda "549 Özel Fonlar" yeni alınan duran varlığın amortisman sonucu bulunan dönem giderinden tutara paralel olarak indirilerek kapatılır. Duran varlık net aktif değerinin altında satılır ise satış amacına bakılmaksızın fark kadar "689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar" hesabı borçlandırılır.

DV32) 200.000 TL maliyetle kayıtlara alınan ve birikmiş amortismanı 120.000 TL olan makine %18 KDV dahil 118.000 TL'ye çek karşılığı nakit ihtiyacından dolayı satılmıştır. Muhasebeleştiriniz.

DV33) 5000 TL maliyetli, 1000 TL birikmiş amortismanlı demirbaş, nakit ihtiyacından dolayı %18 KDV hariç 3500 TL'ye nakdi bedelle satılmıştır. Muhasebeleştiriniz.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

DV34) İşletme, kayıtlara 100.000 TL bedelle aldığı makineyi %18 KDV dahil 59.000 TL'ye peşin bedelle satmıştır. Duran varlığın birikmiş amortismanı 60.000 TL'dir. İşletme, satışı yenileme amacıyla yapmıştır.

a) Satış kaydını muhasebeleştiriniz.

b) İşletme bir süre sonra 125.000 TL+%10 KDV ile yeni makineyi satın almış, KDVsi peşin ödenmiş, kalan için ise çek ciro edilmiştir. Makinenin amortisman oranı %20, yöntem ise normal amortisman yöntemidir. Yeni makinenin 1.yıl amortisman kaydını yapınız. (Endirekt kayıt yöntemi)

DV35) İşletme elinde bulunan demirbaş, eşit tutarlı amortisman yöntemiyle amortisman hesaplamaktadır. Ekonomik ömrü 5 yıl olan demirbaş, dördüncü yıl içinde 80.000 TL karla senet karşılığında satılmıştır.

Buna göre, birikmiş amortismanları 60.000 TL olan demirbaşın satışı karşılığında alınan senet tutarı kaç TL'dir? (KDV oranı %15) (KPSS)

258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı

Bir duran varlığın edinilmesinin uzun süreye yayılması halinde harcamalar yapıldıkça “258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı”nda biriktirilir. Duran varlık tamamlandığında veya işletmeye teslim edildiğinde bu hesap kapatılarak, biriken harcamalar ilgili duran varlık hesabına alınır

259 Verilen Avanslar Hesabı

Yurt içinden veya yurt dışından satın alınmak üzere sipariş edilen maddi duran varlıklarla ilgili olarak yapılan avans ödemelerinin izlendiği hesaptır. Sipariş için yapılacak giderler de bu hesapta izlenmektedir.

DV36) İşletme yönetim ofisinde kullanmak amacıyla X İşletmesinden %18 KDV dahil 7080 TL'lik mobilya siparişinde bulunmuş ve avans olarak 3000 TL'yi banka aracılığı ile ödemiştir. Bir süre sonra mobilyalar teslim alınmış ve fark kadar çek keşide edilmiştir. Muhasebeleştiriniz.

26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

Maddi olmayan duran varlıklar, fiziksel bir varlığı olmayan ve işletmenin belli bir şekilde yararlandığı aktifleştirilen giderler ile bir kısım haklar ile işletmeye ticari bir fayda sağlayan ayrıcalıklar veya üstünlüklerden oluşur. Bu grupta aşağıdaki hesaplar yer almaktadır;

- 260 Haklar Hesabı
- 261 Şerefiye Hesabı
- 262 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri Hesabı
- 263 Araştırma ve Geliştirme Giderleri Hesabı
- 264 Özel Maliyetler Hesabı
- 267 Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesabı
- 268 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)
- 269 Verilen Avanslar Hesabı

260 Haklar Hesabı

İşletmelerin kullanmak veya faydalanmak amacıyla almış olduğu patent hakkı, telif hakkı, unvan, marka vb. için yapılan harcamalar bu hesapta izlenir.

DV37) İşletme %18 KDV dahil 118.000 TL'ye bir patent satın almış ve bu işlemle ilgili %18 KDV dahil 944 TL'lik noter masrafına katlanmıştır. Ödemelerin tamamı nakden gerçekleşmiştir. Muhasebeleştiriniz.

261 Şerefiyeler Hesabı

Ticari hayatta ün kazanan bir kuruluşun işletme tarafından devralınması halinde bu üne temel olan manevi değere veya kuruluşun bulunduğu yerin şeref ve önemine ödenen bedelin izlendiği hesaptır. Şerefiyeye halk arasında hava parası da denmektedir.

DV38) 3 ortaklı, 120.000 TL sermayeli ABC kolektif şirketine 4.ortak sermayenin 1/4'üne sahip olmak amacıyla 64.000 TL ödemiştir. Buna göre şerfiye tutarı kaç TL'dir?(KPSS)

DV39) X İşletmesi Y İşletmesini 200.000 TL peşin bedel karşılığında aşağıdaki varlıkları ile birlikte devralmıştır.

-Ticari Mallar: 35.000 TL

-Demirbaşlar:50.000 TL

-Tesis Makine ve Cihazlar: 60.000 TL

-Taşıtlar : 40.000 TL

Devralma işlemini muhasebeleştiriniz.

262 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri Hesabı

Bir şirketin kurulması için veya yeni bir şube açmak gibi mevcut işlerin genişletilmesi için yapılan tüm giderlerin aktifleştirilmesine karar verildiğinde, bu giderlerin izlendiği hesaptır. Kuruluş ve örgütlenme giderleri istenirse, aktifleştirilmeyip direkt gider de yazılabilir.

DV40) İşletme yeni bir şube açmak için %18 KDV dahil 11.800 TL reklam harcamasına nakden katlanmıştır. Döneme gider yazma ve aktifleştirme şeklinde ayrı ayrı muhasebeleştiriniz.

263 Araştırma ve Geliştirme Giderleri Hesabı

İşletmede yeni ürünler geliştirmek gibi amaçlarla yapılan her türlü araştırma ve geliştirme giderleri, aktifleştirilmesine karar verildiğinde bu hesapta izlenir.

DV41) İşletme yeni ürün teknolojileri geliştirmesi amacıyla mühendislik firmasına %18 KDV dahil 10620 TL'lik nakdi ödemede bulunmuştur ve tutarı aktifleştirmiştir Muhasebeleştiriniz.

264 Özel Maliyetler Hesabı

Kira ile tutulan bir taşınmazın genişletilmesi veya ekonomik değerinin sürekli olarak artırılması amacıyla yapılan giderlerle söz konusu taşınmazın işletme tarafından kullanılması için yapılan ve kira süresinin sonunda mal sahibine bırakılacak, ya da sökülmesi halinde bir değer taşımayacak olan tesisatın bedeli bu hesapta izlenir.

Kiralanan bir taşınmaza yapılan normal bakım-onarım giderleri (boya-badana, tamir vb.) bu hesaba kaydedilmez, bu tür harcamalar doğrudan gider kaydedilir.

DV42) İşletme kiraladığı işyerine %18 KDV dahil 23.600 TL peşin bedelle asansör yaptırmıştır. %20 normal amortisman ve endirekt kayıt yöntemini benimseyen işletme 4.yılın içinde işyerini boşaltmıştır.

a)Asansörü yaptırma anında nasıl bir kayıt yapılır?

b)Amortisman kayıtlarını yapımı

c)İşyeri boşaltıldığında nasıl bir kayıt yapılır?

267 Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesabı

Yukarıda sayılan maddi olmayan duran varlık hesaplarının kapsamına girmeyen varlıkların (bilgisayar paket programları gibi) izlendiği hesaptır.

268 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

Yukarıda açıklanan maddi olmayan duran varlık hesaplarının tamamı için dönem sonlarında ayrılan amortisman tutarı (itfa payları) bu hesapta izlenir.

Maddi olmayan duran varlıklar 5 yılda amorti edilir (itfa edilir). Eğer maddi olmayan duran varlık, bir sözleşme karşılığında alınmışsa, amortisman sözleşme süresine göre ayrılır. Örneğin; sözleşme süresi 2 yılsa, amortisman süresi 2 yıldır.

269 Verilen Avanslar Hesabı

Yurt içinden veya yurt dışından satın alınmak üzere sipariş edilen maddi olmayan duran varlıklarla ilgili olarak yapılan avans ödemelerinin izlendiği hesaptır.

27 ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR

Belirli bir rezervin (petrol, kömür rezervleri gibi) kullanılması için yapılan ve o rezervin tükenmesine paralel olarak değer yitirecek olan arama, hazırlık ve geliştirme işleri için yapılmış giderler, özel tükenmeye tabi varlıkları oluşturur.

271 Arama Giderleri Hesabı

272 Hazırlık ve Geliştirme Giderleri Hesabı

277 Diğer Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar Hesabı

278 Birikmiş Tükenme Payları Hesabı (-)

279 Verilen Avanslar Hesabı

271 Arama Giderleri Hesabı

Yeraltındaki madenlerin yerinin belirlenmesi ve işletmeye elverişli olup olmadığının tespit edilmesi için yapılan tüm giderler (sondaj giderleri, kazı giderleri vb.) bu hesapta izlenir.

272 Hazırlık ve Geliştirme Giderleri Hesabı

Yeraltında bulunan madenin üretilebilmesi için gerekli olan işlem giderleri (kuyu açma, havalandırma, yol çalışmaları vb.) bu hesapta izlenir.

277 Diğer Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar Hesabı

Yukarıda sayılan özel tükenmeye tabi varlık hesaplarının kapsamına girmeyen varlıkların izlendiği hesaptır.

278 Birikmiş Tükenme Payları Hesabı (-)

Yukarıda sayılan özel tükenmeye tabi varlık hesapları, dönem sonlarında tükenme payı ayrılmak suretiyle itfa edilir. Ayrılan tükenme payları tutarı, ilgili gider hesabının borcuna kaydedilirken, bu hesabın alacağına kaydedilir.

279 Verilen Avanslar Hesabı

Özel tükenmeye tabi varlıklarla ilgili olarak yapılan avans ödemelerinin izlendiği hesaptır.

28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI

İçinde bulunulan dönemde (cari dönemde) ortaya çıktığı halde, gelecek yıllara ait giderlerin ve cari döneme ait olup sonraki yıllarda tahsil edilecek gelirlerin kaydedildiği gruptur. Grupta şu hesaplar yer almaktadır;

280 Gelecek Yıllara Ait Giderler Hesabı

281 Gelir Tahakkukları Hesabı

280 Gelecek Yıllara Ait Giderler Hesabı

İşletme, içinde bulunduğu yılın izleyen ayları için bir gideri peşin ödemişse, izleyen aylar için ödediği bu tutarı, 180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabında izler. Bu durum daha çok kira ve sigorta ödemelerinde olmaktadır.

Giderleri peşin ödenen izleyen aylar içinde, gelecek yıla sarkan aylar varsa, bu aylar 280 Gelecek Yıllara Ait Giderler Hesabında izlenir. Bu hesap yıl sonunda 180 Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabına devredilerek kapatılır.

281 Gelir Tahakkukları Hesabı

Bilanço tarihi itibarıyla tahakkuk etmiş (gerçekleşmiş) ancak istenebilir duruma gelmemiş gelirlerin, takip edildiği hesaptır. Gelir tahsil edildiğinde bu hesap kapatılır. Hesabın işleyişi, 181 Gelir Tahakkukları Hesabının işleyişi ile aynıdır.

29 DİĞER DURAN VARLIKLAR

Yukarıda sayılan duran varlıkların dışındaki varlıkların izlendiği gruptur. Grupta şu hesaplar bulunmaktadır;

291 Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV Hesabı

292 Diğer KDV Hesabı

293 Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar Hesabı

294 Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabı

295 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar Hesabı

297 Diğer Çeşitli Duran Varlıklar Hesabı

298 Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı (-)

299 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-)

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

291 Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV Hesabı

Bu hesabın uygulanışı, 31.12.2000 tarihi itibariyle kaldırılmıştır.

293 Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar Hesabı

En az bir yıldan daha uzun bir süre satılması veya tüketilmesi düşünülmeyen stoklar bu hesabın borcunda izlenir. Satılma veya tüketilme dönemi bir yılın altına indiğinde ilgili stok hesaplarının borcuna, bu hesabın alacağına kayıt yapılır.

294 Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabı

Çeşitli nedenlerle işletmede kullanılmama ve satış olanaklarını yitiren stoklar ve duran varlıkların izlendiği hesaptır. Tanımdaki niteliğe dönüşen varlıklar ilgili buldukları varlık hesaplarından çıkarılarak bu hesabın borcuna kaydedilir. Varlık elden çıkarıldığında ise hesap alacaklandırılarak kapatılır.

III- KISA VADELİ YABANCI KAYNAK HESAPLARI

İşletmenin en çok 1 yıl içerisinde veya normal faaliyet dönemi sonunda ödeyeceği borçlarından oluşur.

- 30 Mali Borçlar
- 32 Ticari Borçlar
- 33 Diğer Borçlar
- 34 Alınan Avanslar
- 35 Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri
- 36 Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler
- 37 Borç ve Gider Karşılıkları
- 38 Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları
- 39 Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

30 Mali Borçlar

İşletmenin kredi kuruluşlarından (bankalar, özel finans kurumları vb.) aldığı bir yıldan kısa vadeli kredilerin ve bir yıldan kısa vadeli sermaye piyasası araçları (kâr-zarar ortaklığı belgesi, finansman bonusu vb.) ile sağlanan kaynakların izlendiği gruptur.

Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

- 300 Banka Kredileri Hesabı
- 301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar Hesabı
- 302 Ertilenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri Hesabı (-)
- 303 Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri Hesabı
- 304 Tahvil Anapara Borç Taksit ve Faizleri Hesabı
- 305 Çıkarılmış Bonolar ve Senetler Hesabı
- 306 Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler Hesabı
- 308 Menkul Kıymetler İhraç Farkları Hesabı (-)
- 309 Diğer Mali Borçlar Hesabı

300 Banka Kredileri Hesabı

İşletmenin banka, finans kuruluşları ve sigorta şirketlerinden sağladığı kısa vadeli borçların izlendiği pasif karakterli hesaptır.

Alınan kısa vadeli kredi bu hesabın alacağına kaydedilir. Kredi geri ödendiğinde bu hesabın borcuna kaydedilir. Kredi için ödenecek faiz ise "780 Finansman Giderleri Hesabı"nın borcuna kaydedilir. Banka kredileri nakit krediler ve nakit olmaya krediler olarak ikiye ayrılır.

Nakit Krediler: Bankadan belli bir süre sonra nakit olarak ödenmek üzere sağlanan kredilerdir. Açık krediler, kefalet karşılığı krediler, maddi teminat karşılığı krediler.

Nakit Olmayan Krediler: Teminat mektupları, kefalet kredileri olarak 2'ye ayrılır. Bu tip krediler nakdi olmadığından Nazım Hesaplarda izlenir ancak ödenen komisyonlar "770 Genel Yönetim Giderleri" hesabının borcunda izlenir.

301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar Hesabı

Finansal kiralama işleminde kiracı durumundaki işletmenin finansal kiralama yapanlara olan ve vadesi bir yıl ve daha kısa olan borçlarının izlendiği hesaptır.

302 Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri Hesabı (-)

Finansal kiralamanın yapıldığı tarihte, kiracı işletmenin kiralama işlemlerinden doğan borçları ile kiralanan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkın bir yıl ve daha kısa vadeli olanlarının izlendiği hesaptır.

303 Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri Hesabı

Uzun vadeli kredilerin bir yıllık süre içinde ödenecek ana para ve faizlerinin izlendiği hesaptır.

Uzun vadeli kredilerden bir yıllık süre içinde ödenecek olan anapara taksitleri ve faizleri bu hesabın alacağına, ödendiklerinde de bu hesabın borcuna kaydedilir.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

M1) İşletme Vakıfbank ile kredi anlaşması imzalamış, anlaşma gereği 4 adet toplam 300.000 TL'lik senedi teminat olarak vermiştir ve karşılığında 240.000 TL kredi kullanmış ve virman işlemi gerçekleştirmiştir. Kullanım tarihi 01.10.2017'dir. Vade 6 aydır. (Faiz Oranı:%15) (Mali tablolar yıllık düzenlenmektedir.)

a) Kredinin kullanım kaydını yapınız.

b)31.12 kaydını yapınız.

c)Vade sonu kaydını yapınız.

M2) İşletme kısa vadeli fon ihtiyacını karşılamak üzere X Bankasından %10 faizli 6 ay vadeli, 200.000 TL tutarlı krediyi 01.10.2017 tarihinde kullanmış ve tutar aynı bankadaki mevduat hesabına aktarılmıştır. (Mali tablolar Yıllık düzenlenmektedir. 1 Ay:30 Gün)

a)01.10.2017 kaydını yapınız.

b)31.12.2017 kaydını yapınız.

c)Vade sonu kaydını yapınız.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

M3) İşletme 01.08.2017 tarihinde toplam 24.000 TL'lik 6 adet müşteri senedini bankaya teminat olarak vermiş ve aynı gün içerisinde 15.000 TL tutarında nakdi kredi kullanmıştır.

01.11.2017 tarihinde bankadan gelen hesap özetinde vadesi gelen 4000 TL'lik senedin tahsil edildiği ve kredi hesabına aktarıldığı öğrenilmiştir.

a) 01.08.2017 kaydını yapınız.

b) 01.11.2017 kaydını yapınız.

Döviz tevdiat işlemi

M4) İşletme 01.10.2016 tarihinde X Bankasından 9 ay vadeli, %20 faizli, 100.000 \$ kredi kullanmıştır ve virman işlemi gerçekleşmiştir. Kredi faizi ve anapara vade sonunda ödenecektir.

01.10.2016 tarihinde 1 \$ = 3.00 TL

31.12.2016 tarihinde 1 \$ = 3.20 TL

01.10.2017 tarihinde 1 \$ = 3.50 TL'dir.

İşlem sırasına göre muhasebeleştiriniz.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Uzun vadeli banka kredisi

M5) İşletme 01.07.2017 tarihinde yıllık %10 faizle 5 yıl vadeli ve yılda bir anapara ve faiz ödemeli 300.000 TL kredi kullanmıştır ve virman işlemi gerçekleşmiştir.

01.07.2017 kaydını- 31.12.2017 kaydını ve ilk taksitin ödenme kaydını yapınız.

M6) _____ \ _____
Saticılar Hs. xxx

_____ Banka Kredileri Hs. xxx
_____ \ _____

Yukarda ki yevmiye kaydı hangi işleme
aittir?

M7) _____ \ _____
Banka Kredileri Hs. xxx

_____ Alacak Senetleri Hs. xxx
_____ \ _____

Yukarda ki yevmiye kaydı hangi işleme
aittir?

304 Tahvil Anapara, Borç, Taksit ve Faizleri Hesabı

Tahvillerin anapara, borç ve taksitlerinin bir yıl içinde ödenecek anapara ve faizlerinin izlendiği hesaptır.

Tahvillerin, bir yıllık süre içinde ödenecek olan anapara taksitleri ve faizleri bu hesabın alacağına, ödendiklerinde de bu hesabın borcuna kaydedilir.

305 Çıkarılmış Bonolar ve Senetler Hesabı

İşletmenin kısa süreli kaynak sağlamak üzere çıkardığı ve satışa sunduğu finansman bonoları, vadeye dayalı menkul kıymetler vb. kağıtlar karşılığında borçlanılan tutarların izlendiği hesaptır. Bu hesapta tanımlanan menkul kıymetler ihraç edildiğinde nominal bedel üzerinden bu hesabın alacağına kaydedilir. Menkul kıymetler ödendiğinde ise bu hesabın borcuna kaydedilir. İşletme, başka bir firmanın çıkarmış olduğu tahvillerden satın alırsa "111 Özel Kesim Tahvil Senet ve Bonoları" hesabını kullanır. Ancak kendisi finansman bonusu v.b. senetleri ihraç eder ise "305 Çıkarılmış Bonolar ve Senetler" hesabını kullanır.

308 Menkul Kıymetler İhraç Farkları (-)

Nominal değer altında ihraç edilen tahvil, senet v.b. menkul kıymetlerin nominal değeri ile satış fiyatı arasındaki farkın gelecek döneme ait olan kısmı bu hesapta izlenir. Hesap, menkul kıymetin vadesine paralel olarak itfa edilmesi kaydıyla hesaplanan itfa tutarı "780 Finansman Giderleri" hesabı karşılığında bu hesaba alacak kaydedilir.

309 Diğer Mali Borçlar Hesabı

Yukarıda belirtilen mali borçlar grubundaki hesapların hiçbirinin kapsamına girmeyen mali borçların izlendiği hesaptır.

M8) İşletme 3 ay vadeli %15 faiz oranlı 200.000 TL finansman bonosunu 01.04.2017 tarihinde nominal değeri üzerinden banka aracılığıyla satmıştır. Vade bitiminde anaparayla birlikte faizde mevduat hesabından ödenecektir. (Mali tablolar yıllıktır)

a) 1 Nisan 2016 kaydını yapınız

b) Vade sonu kaydını yapınız.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

M9) X İşletmesi 01.11.2017 tarihinde 100.000 TL nominal değerli, %24 faizli, 4 ay vadeli finansman bonosu çıkarmış ve nominal değeri üzerinden banka aracılığıyla satmıştır.

A) 01.11.2017 kaydını- 31.12.2017 kaydını ve vade sonu ödeme kaydını yapınız.

Finansman Bonolarının Nominal Değerinin Altında Satışı

M10) X İşletmesi 01.10.2017 tarihinde %24 faizli, 40.000 TL nominal değerli, 5 ay vadeli finansman bonosu çıkarmış ve bonoları banka aracılığıyla 35.000 TL'ye satmıştır. Mali tablolar yıllık düzenlenmektedir. Faiz ve bono tutarı vade sonunda ödenecektir.

01.10.2017 kaydını- 31.12.2017 kayıtlarını ve vade sonu kaydını yapınız.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

M11) 01.08.2010 tarihinde 1.000.000 TL nominal değerli finansman bonoları banka aracılığıyla 952.000 TL'ye satılmıştır. Finansman bonoları 6 ay vadeli olduğuna göre 2011 dönem başı bilançosunda menkul kıymetler ihraç farkı ne kadar görülür? (KPSS)

M12) 5 yıl vadeli nominal değeri 2.000.000 TL, yıllık faiz ödemeli ve faiz oranı %24 olan tahviller %5 eksisine banka aracılığıyla 01.04.2006 tarihinde satılmıştır. (KPSS)

İhraç kaydını- Dönem sonu kayıtlarını ve ilk faiz ödeme kaydını yapınız.

32 TİCARİ BORÇLAR

İşletmenin faaliyet konusu ile ilgili her türlü mal ve hizmet alımları sonucu ortaya çıkan bir yıla kadar vadeli senetli ve senetsiz borçları bu grupta izlenir. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

- 320 Satıcılar Hesabı
- 321 Borç Senetleri Hesabı
- 322 Borç Senetleri Reeskontu Hesabı (-)
- 326 Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabı
- 329 Diğer Ticari Borçlar Hesabı

320 Satıcılar Hesabı

İşletmenin mal veya hizmet alımlarından doğan ve vadesi bir yılın altında olan kredili (veresiye) borçlarının izlendiği hesaptır. Kredili (veresiye) mal veya hizmet alındığında ortaya çıkan borç, bu hesabın alacağına kaydedilir. Borç nakden veya hesaben ödendiğinde ise bu hesabın borcuna kaydedilir. İşletmenin esas faaliyet konusu dışında oluşan senetsiz borçları "336 Diğer Çeşitli Borçlar" hesabında izlenir. Yabancı paralı borçların olumsuz kur farkları "780 Finansman Giderleri" hesabının borcuna yazılır.

321 Borç Senetleri Hesabı

İşletmenin mal veya hizmet alımlarından doğan ve vadesi bir yılın altında olan senetli borçlarının izlendiği hesaptır. Mal veya hizmet alındığında keşide edilen borç senedi, bu hesabın alacağına kaydedilir. Borç senedi ödendiğinde ise hesabın borcuna kaydedilir. İşletmenin ana faaliyet konusu dışındaki alımlarından kaynaklı senetli borçları "336 Diğer Çeşitli Borçlar" hesabında izlenir. İleri vadeli çekler dönemsel kavramı gereği dönem sonunda bu hesaba aktarılır. İzleyen dönemde tekrar "103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri" hesabının alacağına aktarılır.

322 Borç Senetleri Reeskontu Hesabı (-)

Borç senetleri reeskontu hesabı pasifi düzenleyici aktif karakterli bir hesaptır.

Dönem sonunda, borç senetlerinin tasarruf değeri ile değerlemesini sağlamak için hesaplanan reeskont tutarının izlendiği hesaptır. Dönem sonunda hesaplanan reeskont tutarı, 322 Borç Senetleri Reeskontu Hesabının borcuna, 647 Reeskont Faiz Gelirleri Hesabının alacağına kaydedilir.

Reeskont kaydı, izleyen dönemin başında iptal edilir. Bunun için 657 Reeskont Faiz Giderleri Hesabının borcuna, 322 Borç Senetleri Reeskontu Hesabının alacağına kayıt yapılır.

326 Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabı

İşletmenin üçüncü kişilerden nakit olarak aldığı depozito ve teminatların izlendiği hesaptır. İşletme nakit olarak depozito veya teminat aldığı anda bu hesabın alacağına kaydeder. Depozito veya teminat geri verildiğinde ise bu hesabın borcuna kaydeder. Eğer alınan depozito ve teminat geri verilmezse, hesap "649 Diğer Olağan Gelir ve Kârlar" Hesabına aktarılarak kapatılır. Bu hesapta nakit olarak alınan değerler izlenir. Teminat olarak emtia, senet, Menkul kıymet v.b. alınır ise Nazım Hesaplarda izlenir.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Kredili mal alış işlemi

T1) İşletme %18 KDV dahil 10.620 TL'lik ticari malı kredili satın almış, borcunu vadesinden bir süre sonra 6000 TL'lik müşteri çeki ve 5000 TL'lik keşide çeki vererek ödemiştir. Muhasebeleştiriniz.

T2) X İşletmesi, satıcıya olan 60.000 TL'lik borcuna karşılık 20.000 TL'lik çek ciro etmiş, 25.000 TL'lik senet ciro etmiş ayrıca 18.000 TL'likte çek keşide etmiştir.Muhasebeleştiriniz.

T3) İşletme vadesi dolan 9000 TL'lik senetsiz borcunun yerine yapılan anlaşma gereği %18 KDV dahil 4720 TL'lik mal ve 4 ay vadeli 4500 TL'lik senet vermiştir. Muhasebeleştiriniz.

Senetsiz Borcun Senede Çevrilmesi

T4) B İşletmesi, C İşletmesine olan 100.000 TL tutarındaki senetsiz borcuna karşılık ileri vadeli 105.000 TL tutarlı bir senet vermiştir. B ve C İşletmesinin kayıtlarını ayrı ayrı yapınız. (KPSS)

Alış ve Satış İskontosu

T5) A İşletmesinin daha önce kredili olarak satın aldığı mallar ile ilgili satıcı işletme %18 KDV hariç 5000 TL iskonto yaptığını bildirmiştir. Muhasebeleştiriniz.

Borca İşleyen Faiz Tahakkuku

T6) X İşletmesinin senetsiz borçlu olduğu Y İşletmesi dönem sonunda işletmenin borcuna 2000 TL faiz tahakkuk ettiğini bildirmiştir. X ve Y işletmelerinin kayıtlarını ayrı ayrı yapınız.

Senet Yenilenmesi

T7) X İşletmesi daha önce Y işletmesine keşide ettiği 40.000 TL'lik senedi vadesinde ödeyememiş ve yerine 42.000 TL'lik 2 ay vadeli yeni bir senet düzenlemiştir. X ve Y işletmelerinin kayıtlarını ayrı ayrı yapınız.

Reeskont Sorusu

T8) İşletmenin borç senetleri hesabının alacak kalanı 20.000 TL'dir. Dönem sonunda borç senetleri tasarruf değeri ile değerlendirilmiş ve peşin değerinin 17.000 TL olduğu tespit edilmiştir. Dönem sonu kaydını ve izleyen dönem başı kaydını yapınız.

T9) Uğur A.Ş. 01.06.2017 tarihinde satıcı firmaya verdiği 60.000 TL nominal değerli, 10 ay vadeli borç senedine dönem sonunda %20 iç iskonto oranı ile reeskont uygulamıştır. Dönem sonu reeskont kaydını ve 01.01.2018 kaydını yapınız.

Depozito Sorusu

T10) İşletmenin kiraya verdiği işyeri için aldığı 1000 \$ depozito 3.00 TL kuru üzerinden kayıtlara alınmıştır. İşletme mağazaya verilen zarara istinaden depozitonun yarısını 3.50 TL kuru üzerinden iade etmiş, arta kalanı ise iade edilmemiştir. Muhasebeleştiriniz

33 DİĞER BORÇLAR

Mali ve ticari borçlar dışında kalan kısa vadeli borçların izlendiği gruptur. Bu grupta şu hesaplar yer alır;

- 331 Ortaklara Borçlar Hesabı
- 332 İştiraklere Borçlar Hesabı
- 333 Bağlı Ortaklıklara Borçlar Hesabı
- 335 Personele Borçlar Hesabı
- 336 Diğer Çeşitli Borçlar Hesabı
- 337 Diğer Borç Senetleri Reeskontu Hesabı (-)

331 Ortaklara Borçlar Hesabı

İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemler dolayısıyla ortaklara olan borçlarının izlendiği hesaptır. İşletmenin sahip veya ortaklarından mal veya hizmet alması durumunda ortaya çıkan borç, özün önceliği kavramı gereği "32 Ticari Borçlar" grubundaki uygun hesaba kaydedilir.

332 İştiraklere Borçlar Hesabı

İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemler dolayısıyla iştiraklere olan borçları bu hesapta izlenir.

333 Bağlı Ortaklıklara Borçlar Hesabı

İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemler dolayısıyla bağlı ortaklıklara olan borçları bu hesapta izlenir.

335 Personele Borçlar Hesabı

İşletmenin personeline olan ticari nitelikte olmayan çeşitli borçları bu hesapta izlenir. Tahakkuk eden personele borçlar bu hesabın alacağına kayıt yapılır. Personele borcu ödendiğinde ise bu hesabın borcuna kayıt yapılır. Ücret tahakkuk kaydında henüz personele ödeme yapılmadığından nakdi bir işlem söz konusu olamaz. Ödeme ayrı bir kayıta gösterilir. Personele borçlar söz konusu iken personel işletmeden ayrılır ise "336 Diğer Çeşitli Borçlar" hesabına aktarılır.

337 Diğer Borç Senetleri Reeskontu Hesabı (-)

Diğer borçlar grubunda yer alan hesaplarda kayıtlı bulunan senetli borçlara, dönem sonunda reeskont hesaplanarak tasarruf değerleri bulunur. Diğer borçlar grubundaki hesaplar için hesaplanan reeskont tutarı 337 Diğer Borç Senetleri Reeskontu Hesabında izlenir.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

DB1) İşletme ortaklarından CebraİL Uğur, işletmenin kasasının müsait olmaması nedeniyle satış mağazasının %18 KDV dahil 2360 TL'lik elektrik faturasını ödemiştir. Muhasebeleştiriniz.

DB2) 01.03.2017 tarihinde önceki dönem karından 20.000 TL'nin ortaklara dağıtılması kararlaştırılmış, ödeme 15 gün sonra çek keşide edilmek suretiyle gerçekleşmiştir. Muhasebeleştiriniz.

DB3) İşletme iştiraki olan Marasalı A.Ş.'den 100.000 TL borç almış ve tutar mevduat hesabına aktarılmıştır. Bir süre sonra 103.000 TL'lik çek ciro edilerek ödeme gerçekleşmiştir.

DB4) Ücret tahakkuk kaydını yapınız.

34 ALINAN AVANSLAR

Satış sözleşmesi nedeniyle işletme tarafından 3.kişilerden alınan avansların izlendiği hesaptır. Alınan avans bir para ödeme yükümlülüğünden ziyade bir mal ya da hizmet ödeme yükümlülüğünü ifade eder.

340 Alınan Sipariş Avansları Hesabı

349 Alınan Diğer Avanslar Hesabı

340 Alınan Sipariş Avansları Hesabı

İşletmeler, yurt içinden veya yurt dışından mal satmak için sipariş aldıklarında, istenilen siparişin bedelinin bir kısmını veya tamamını, siparişi teslim etmeden önce isteyebilirler. Önceden yani mal teslim edilmeden tahsil edilen tutarlar bu hesapta izlenir. Alınan avanslar hesabın alacağına gösterilirken malın teslim edilmesi hizmetin görülmesi durumunda malın borcuna yazılır.

349 Alınan Diğer Avanslar Hesabı

Yukarıda belirtilen avanslar dışında, işletmenin üçüncü kişilerden aldığı her türlü avansın kaydedildiği hesaptır.

DB5) İşletme, müşterilerinden biri olan Mert işletmesinin vermiş olduğu %18 KDV hariç 9000 TL'lik sipariş için 1750 TL avans almıştır. Bir süre sonra mal teslim edilmiş, avans düşüldükten sonra kalan kısım için çek alınmıştır. STMM:7000 Yöntem: Sürekli Envanter

36 ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

İşletmenin sorumlu veya mükellef sıfatıyla ödeyeceği vergi, resim, harç, sigorta primi, sendika aidatı,icra taksitleri gibi borçların izlendiği gruptur.

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı

361 Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hesabı

368 Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesabı

369 Ödenecek Diğer Yükümlülükler Hesabı

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı

İşletmenin, yasalar gereğince üçüncü kişilere ve personeline yaptığı ödemelerden kestiği veya tahakkuk ettirdiği vergi, resim ve harçların izlendiği hesaptır.

Vergi, resim ve harçlar tahakkuk ettiğinde bu hesabın alacağına kaydedilir. Tahakkuk eden vergi, resim ve harçlar ödendiğinde ise hesabın borcuna kaydedilir.

361 Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hesabı

İşletmenin ödediği ücretlerden sosyal güvenlik mevzuatı gereğince kestiği veya tahakkuk ettirdiği sigorta primleri, işsizlik sigortası primleri vb. kesintileri kaydettiği hesaptır.

Sigorta, işsizlik sigortası primleri vb. kesintisi yapıldığında bu hesabın alacağına kaydedilir. Yapılan kesintiler ilgili sosyal güvenlik kuruluşuna ödendiğinde ise hesabın borcuna kayıt yapılır.

368 Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Hesabı

Yasal süresi içinde ödenmeyen vergi ve yükümlülükler ile erteleme ile taksitlendirme işlemine tabi tutulmuş vergi ve yükümlülüklerin izlendiği hesaptır. Yasal süresi içinde ödenmemiş, ertelenmiş veya taksitlendirilmiş vergi ve yükümlülükler bu hesabın alacağına, ödendiğinde ise borcuna kaydedilir.

Örnek: İşletme, 15.000 TL'lik KDV borcunu kanuni süresi içerisinde ödeyememiştir.

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	15.000	
368 VADESİ GEÇMİŞ ERT.VEYA TAKS.VERGİ VE DİĞ. YÜK.		15.000
KDV borcunun zamanında ödenememesi		

369 Ödenecek Diğer Yükümlülükler Hesabı

Yukarıda belirtilen hesapların hiçbirinin kapsamına girmeyen, ödenecek diğer yükümlülükler (ödenecek icra kesintileri vb.) bu hesapta izlenir. Ödenecek diğer yükümlülük tahakkuk ettiğinde bu hesabın alacağına, ödendiğinde ise alacağına kaydedilir.

Ö1) İşletme, muhasebecisinin aylık ücreti 600 TL'dir. Muhasebeci %18 KDV hesaplayarak serbest meslek makbuzunu düzenlemiş ve işletmeye vermiştir. Muhasebe ücreti %20 Gelir Vergisi kesildikten sonra nakden ödenmiştir.

Ö2) İşletmenin 10.000 TL'lik birikmiş sigorta primi borcu kurumla yapılan anlaşma neticesinde 5 ay taksitlendirilmiştir

a)Taksitlendirme anında nasıl bir kayıt yapılır?

b)İlk taksitin ödenme kaydını yapınız.

37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

Dönem sonunda ortaya çıkan fakat tutarı kesin olarak bilinmeyen veya tutarı bilinmekle birlikte ne zaman tahakkuk edeceği belli olmayan kısa vadeli borçlar ve giderler için ayrılan karşılıklar bu grupta izlenir. Bu gruptaki karşılık hesapları, aktifi düzenleyici nitelikteki karşılık hesapları değildir. Bilançonun aktifinde yer alan karşılık hesapları, ihtiyatlılık kavramı gereği çalışırlarken, bu gruptaki hesaplar ise dönemsellik kavramı gereği çalışmaktadır.

Bu grupta yer alan hesaplar şunlardır;

- 370 Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları Hesabı
- 371 Dönem Kârının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri Hesabı (-)
- 372 Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabı
- 373 Maliyet Giderleri Karşılığı Hesabı
- 379 Diğer Borç ve Gider Karşılıkları Hesabı

370 Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları Hesabı

Dönem sonunda, dönem kârı üzerinden hesaplanan vergi ve diğer yükümlülükler için ayrılan karşılıkların izlendiği hesaptır. Dönem kârı üzerinden hesaplanan vergi ve diğer yükümlülükler 691 Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları Hesabının borcu karşılığında bu hesabın alacağına kaydedilir. Vergi tahakkukunun kesinleşmesi durumunda, bu hesabın borcuna, 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabının alacağına kayıt yapılır.

371 Dönem Kârının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri Hesabı (-)

İşletmenin vergi yasaları gereğince, peşin ödediği ve bir yıl içerisinde indirim konusu yapılabilecek vergilerin kaydedildiği hesaptır. Dönem sonunda, 193 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar Hesabında biriken vergiler, dönem kârı üzerinden hesaplanan vergiden düşülmek üzere bu hesaba aktarılır. Hesap, vergi tahakkukunun kesinleşmesi durumunda, 370 Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı Hesabından mahsup edilerek kapatılır.

372 Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabı

İş Kanunu uyarınca, işletmede çalışan personel, emekli olduğunda, hastalık veya askerlik hizmeti nedeniyle ayrıldığında ya da iş akdi işveren tarafından sebepsiz olarak sona erdirildiğinde ödenmek üzere çalıştığı her yıla karşılık, 1 aylık kıdem tazminatını hak eder.

Dönem sonunda, hesaplanan kıdem tazminatı tutarı, ilgili gider hesabının borcuna kaydedilirken, 472 Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabının alacağına kaydedilir. İzleyen dönemde işten ayrılacağı tahmin edilen ya da ayrılması konusunda karar alınan işçilerin kıdem tazminatı, “472 Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabı”ndan “372 Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabı”na aktarılır.

373 Maliyet Giderleri Karşılığı Hesabı

Aylık maliyetlerin saptanmasında, gelecek aylarda kesin tahakkuku yapılacak giderlerin tahmini gider karşılıklarının izlendiği hesaptır. İlgili maliyet dönemine yüklenmesi gerektiği halde henüz ödenecek duruma gelmemiş elektrik, su, tamir bakım v.b. giderler bu hesapta izlenir. Dönem sonunda tahmini gider karşılıkları ilgili gider hesabının borcuna ve bu hesabın alacağına kaydedilir. Kesin tutarlar belli olduğunda ise borçlandırılarak kapatılır ve ilgili hesaba aktarılır.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

BG1) İşletme üretim yaptığı fabrikasındaki elektrik sayacını haziran ayı sonunda teknisyenine okutmuş ve 6000 TL tüketim olduğu tespit edilmiştir. Tedaş görevlileri temmuz ayının ilk haftasında %18 KDV dahil 8260 TL elektrik tüketim bedelini faturayla işletmeye bildirmiştir. Muhasebe kayıtlarını yapınız.

BG2) İşletme 2009 yılı aralık ayında fabrikasına ait doğalgaz faturasının gelmediğini belirlemiş ve dönem sonu itibari ile tahmini harcama tutarını 125.000 TL olarak belirlemiş ve ilgili hesaplara almıştır. Son ödeme tarihi 20.01.2010 olan doğalgaz faturası 04.01.2010 tarihinde işletmeye ulaşmış ve toplam ödenecek tutar 165.200 TL olarak görülmüştür. (KDV oranı %18 olarak alınacaktır) (KPSS)

38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI

Muhasebenin temel kavramlarından “Dönemsellik” kavramı gereğince dönemlerin gelirlerini ve giderlerini birbirinden ayıran gruptur. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı

381 Gider Tahakkukları Hesabı

380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı

İşletme, içinde bulunduğu yılın izleyen ayları için bir geliri peşin tahsil ederse, izleyen aylar için tahsil ettiği bu tutarı, “380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı”nın alacağına kaydeder.

Gelirleri peşin tahsil edilmiş izleyen aylar geldikçe, bu hesap borçlandırılırken ilgili gelir hesabı alacaklandırılır.

Gelirleri peşin tahsil edilmiş izleyen aylar içinde, gelecek yıla sarkan aylar varsa, bu aylar “480 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabı”nda izlenir. Bu hesap yıl sonunda “380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı”na devredilerek kapatılır.

381 Gider Tahakkukları Hesabı

Bilanço tarihi itibariyle tahakkuk etmiş (gerçekleşmiş) ancak ödenebilir duruma gelmemiş giderlerin, takip edildiği hesaptır. Gider ödendiğinde bu hesap kapatılır. Bu durum daha çok bankalara açtırılan kredi hesaplarında karşımıza çıkmaktadır.

Alınan bir mali borcun vadesi yıl sonunda dolmuyorsa yıl sonuna kadar tahakkuk etmiş (işlemiş) faiz 780 Finansman Giderleri Hesabının borcuna, 381 Gider Tahakkukları Hesabının alacağına kaydedilmektedir. Alınan mali borcun faizi ödenince, 381 Gider Tahakkukları Hesabı borçlandırılarak kapatılmaktadır.

GT1) Bilgisayar bakım, onarım işi yapan işletme müşteri firmadan 1 yıllık hizmet karşılığı olan %18 KDV dahil 7080 TL'yi 01.10.2017 tarihinde nakden tahsil etmiştir. Mali tablolar aylık düzenlenmektedir.

a) 01.10.2017 kaydını yapınız.

b)31.12.2017 kaydını yapınız.

GT2) İşletme, 01.10.2016 tarihinde kiraya vermiş olduğu işyerinin yıllık kira bedeli olan 24.000 TL'yi peşin tahsil etmiştir. İşletme mali tablolarını aylık düzenlemektedir.

01.10.2016 kaydını - 31.12.2016 kaydını yapınız.

39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

Yukarıda sayılan kısa vadeli yabancı kaynaklar gruplarının hiçbirinin kapsamına girmeyen, diğer kısa vadeli yabancı kaynakların izlendiği gruptur. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

- 391 Hesaplanan KDV Hesabı
- 392 Diğer KDV Hesabı
- 393 Merkez ve Şubeler Cari Hesabı
- 397 Sayım ve Tesellüm Fazlaları Hesabı
- 399 Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar Hesabı

391 Hesaplanan KDV Hesabı

Satılan mal ve hizmetler üzerinden hesaplanan katma değer vergisinin izlendiği hesaptır. Hesabın işleyişi 19 Diğer Dönen Varlıklar grubunda açıklanmıştır.

393 Merkez ve Şubeler Cari Hesabı

Şubeleri bulunan işletmelerde, gerek şubelerin kendi aralarındaki gerekse şubeler ile merkez arasındaki borç ve alacakların izlendiği hesaptır. Bir şubenin, diğer bir şubeden alacağı doğduğunda, işlemi bu hesabın borcuna kaydederken, diğer şube de bu hesabın alacağına kaydeder. Bir şube ne kadar borçluysa, diğer şube de o kadar alacaklı olacağından bu hesap hiç kalan vermez ve bilançoda yer almaz.

397 Sayım ve Tesellüm Fazlaları Hesabı

Kasadaki paranın, çeklerin, alacak senetlerinin, depodaki malların, demirbaşların vb. sayımında veya teslim alınmaları sırasında fazlalık çıkabilir. Fazla çıkan tutar, nedeni bulununcaya kadar bu hesapta izlenir. Fazlalığın nedeni bulununca hesap borçlandırılarak kapatılır. Eğer fazlalığın nedeni tüm uğraşlara rağmen bulunamazsa, hesap 649 Diğer Olağan Gelir ve Kârlar Hesabına aktarılarak kapatılır.

Hesabın işleyişi 10 Hazır Değerler grubunda, 100 Kasa Hesabı anlatılırken açıklanmış ve örnekler verilmiştir.

IV- UZUN VADELİ YABANCI KAYNAK HESAPLARI

Kredi kurumlarından, sermaye piyasasından ve işletmenin ilişkide bulunduğu kişilerden sağlanan ve bir yıldan fazla vadeli olan kredilerle diğer uzun vadeli borçlar bilançoda bu grupta yer alır. Tekdüzen Hesap Planında Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar aşağıdaki gibi bölümlenmiştir.

- 40 Mali Borçlar
- 42 Ticari Borçlar
- 43 Diğer Borçlar
- 44 Alınan Avanslar
- 47 Borç ve Gider Karşılıkları
- 48 Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları
- 49 Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

Uzun vadeli yabancı kaynaklar grubunda yer alan hesapların işleyişi, kısa vadeli yabancı kaynaklar grubu ile aynıdır. Bu nedenle kısa vadeli yabancı kaynaklar grubunda açıklanan hesaplar burada tekrar açıklanmayacaktır.

40 MALİ BORÇLAR

İşletmenin kredi kuruluşlarından (bankalar, özel finans kurumları vb.) aldığı bir yıldan uzun vadeli kredilerin ve bir yıldan uzun vadeli sermaye piyasası araçları (tahvil, vadeye dayalı menkul kıymetler vb.) ile sağlanan kaynakların izlendiği gruptur. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

- 400 Banka Kredileri Hesabı
- 401 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar Hesabı
- 402 Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri Hesabı (-)
- 405 Çıkarılmış Tahviller Hesabı
- 407 Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetler Hesabı
- 408 Menkul Kıymetler İhraç Farkları Hesabı (-)
- 409 Diğer Mali Borçlar Hesabı

42 TİCARİ BORÇLAR

İşletmenin faaliyet konusu ile ilgili her türlü mal ve hizmet alımları sonucu ortaya çıkan bir yıldan uzun vadeli senetli ve senetsiz borçları bu grupta izlenir. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

- 420 Satıcılar Hesabı
- 421 Borç Senetleri Hesabı
- 422 Borç Senetleri Reeskontu Hesabı (-)
- 426 Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabı
- 429 Diğer Ticari Borçlar Hesabı

43 DİĞER BORÇLAR

Mali ve ticari borçlar dışında kalan bir yıldan uzun vadeli borçların izlendiği gruptur. Bu grupta şu hesaplar yer alır;

- 431 Ortaklara Borçlar Hesabı
- 432 İştiraklere Borçlar Hesabı
- 433 Bağlı Ortaklıklara Borçlar Hesabı
- 436 Diğer Çeşitli Borçlar Hesabı
- 437 Diğer Borç Senetleri Reeskontu Hesabı (-)
- 438 Kamuya Olan Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Borçlar Hesabı

438 Kamuya Olan Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Borçlar Hesabı

Devlete olan vergi, prim vb. borçlardan vadesinde ödenmeyip ertelenmiş ve taksite bağlanmış olup bir yıldan uzun bir süre sonra ödenecek olan kısmının kaydedildiği hesaptır.

Bir yıldan uzun süre ertelenmiş veya taksitlendirilmiş vergi ve benzeri borçlar bu hesabın alacağına kaydedilir. Borçların vadesi bir yılın altına indiğinde, bu hesaptan 368 Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesabına aktarılır.

44 ALINAN AVANSLAR

İşletme tarafından üçüncü kişilerden alınan avanslar bu grupta izlenir. Grupta yer alan hesaplar aşağıda verilmiştir;

- 440 Alınan Sipariş Avansları Hesabı
- 449 Alınan Diğer Avanslar Hesabı

47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

Dönem sonunda ortaya çıkan fakat tutarı kesin olarak bilinmeyen veya tutarı bilinmekle birlikte ne zaman tahakkuk edeceği belli olmayan uzun vadeli borçlar ve giderler için ayrılan karşılıklar bu grupta izlenir. Bu grupta yer alan hesaplar şunlardır;

- 472 Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabı
- 479 Diğer Borç ve Gider Karşılıkları Hesabı

48 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI

Muhasebenin temel kavramlarından “Dönemsellik” kavramı gereğince dönemlerin gelirlerini ve giderlerini birbirinden ayıran gruptur. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

480 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabı

481 Gider Tahakkukları Hesabı

480 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabı

İşletme, içinde bulunduğu yılın izleyen ayları için bir geliri peşin tahsil etmişse, izleyen aylar için tahsil ettiği bu tutarı, 380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabında izler. Bu durum daha çok kira tahsilatlarında olmaktadır. Gelirleri peşin tahsil edilen izleyen aylar içinde, gelecek yıla sarkan aylar varsa, bu aylar 480 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabında izlenir. Bu hesap yıl sonunda 380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabına devredilerek kapatılır.

49 DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

Yukarıda sayılan uzun vadeli yabancı kaynaklar gruplarının hiçbirinin kapsamına girmeyen, diğer uzun vadeli yabancı kaynakların izlendiği gruptur. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

492 Gelecek Yıllara Ertelenen veya Terkin Edilecek KDV Hesabı

493 Tesise Katılma Hesabı

499 Diğer Çeşitli Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar Hesabı

492 Gelecek Yıllara Ertelenen veya Terkin Edilecek KDV Hesabı

Bu hesap; teşvikli yatırım mallarının ithalinde ödenmesi gerektiği halde ödenmeyip, fiilen indirilmesinin mümkün olacağı tarihe kadar ertelenen katma değer vergisi ile imalatçı teşebbüsler tarafından imal ettikleri mallardan ihraç edilmek kaydı ile ihracatçılara yapılan teslimler nedeniyle hesaplanan ve düzenlenen fatura vb. belgelerde mevzuat gereği ihracatçılardan tahsil edilemeyen ve tamamının indirim konusu yapılmaması nedeniyle gelecek bilanço devrelerine kadar tecil olunan katma değer vergisinin kaydedildiği ve izlendiği hesaptır.

Ertelenen veya terkin edilen KDV tutarından, bir yılın içinde ödenecek olanlar 392 Diğer KDV hesabına aktarılır.

493 Tesise Katılma Hesabı

İşletmenin sahip olduğu tesislerden yararlanmak için, üçüncü kişilerin ödediği tutarların izlendiği hesaptır. Tesise katılım payları tahsil edildiğinde bu hesabın alacağına kaydedilir. Tesisin ekonomik ömrüne göre belirlenecek itfa tutarları 649 Diğer Olağan Gelir ve Kârlar hesabının alacağına, bu hesabın borcuna kaydedilir.

V- ÖZKAYNAK HESAPLARI

İşletme sahip ve ortaklarının sermaye olarak koyduğu değerler ile işletme faaliyetleri sonucu elde edilen ancak işletmeden çekilmemiş dönem karı, önceki dönem karları ve bu karlardan ayrılan yedekler ile yeniden değerlendirme artışları v.b. kaynakların takip edildiği gruptur.

- 50 Ödenmiş Sermaye
- 52 Sermaye Yedekleri
- 54 Kâr Yedekleri
- 57 Geçmiş Yıllar Kârları
- 58 Geçmiş Yıllar Zararları
- 59 Dönem Net Kârı (Zararı)

50 ÖDENMİŞ SERMAYE

Ortaklar tarafından taahhüt edilen sermayeden ödenmiş olan kısmı ifade eder. (Tek kişi işletmelerinde sermaye taahhüdü söz konusu olmadığından 500 Sermaye Hesabı kalanı ödenmiş sermayeyi gösterir.)

Ödenmiş Sermaye: Sermaye - Ödenmemiş Sermaye

- 500 Sermaye Hesabı
- 501 Ödenmemiş Sermaye Hesabı (-)
- 502 Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları Hesabı
- 503 Sermaye Düzeltmesi Olumsuz Farkları Hesabı (-)

500 Sermaye Hesabı

İşletme sahibinin veya ortaklarının işletmeye koydukları değerlerin izlendiği hesaptır. Ortakların şirkete koymayı taahhüt ettikleri sermaye, 501 Ödenmemiş Sermaye hesabının borcuna, bu hesabın alacağına kaydedilir. Şirketin sermayesi artırıldığında, aynı işlem tekrarlanır. Sermayenin azaltılması durumunda ise, azaltmanın nedenine göre ilgili hesabın alacağına, bu hesabın borcuna kayıt yapılır.

501 Ödenmemiş Sermaye Hesabı (-)

İşletme sahibinin veya işletmenin ortaklarının işletmeye sermaye olarak koymayı taahhüt ettikleri, fakat henüz ödemedikleri sermayenin izlendiği hesaptır. İşletme sahibi veya işletmenin ortaklarınca taahhüt edilen sermaye tutarı bu hesabın borcuna, 500 Sermaye hesabının alacağına kaydedilir. Taahhüt edilen sermaye ortaklarca ödendikçe bu hesabın alacağına kaydedilir.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

52 SERMAYE YEDEKLERİ

Hisse senedi ihraç primleri, iptal edilen ortaklık payları ve yeniden değerlendirme artışları gibi sermaye hareketleri dolayısıyla ortaya çıkan ve işletmede bırakılan tutarların izlendiği hesap grubudur.

520 Hisse Senedi İhraç Primleri Hesabı

521 Hisse Senedi İptal Kârları Hesabı

522 M.D.V. Yeniden Değerleme Artışları Hesabı

523 İştirakler Yeniden Değerleme Artışları Hesabı

524 Maliyet Artış Fonu Hesabı

529 Diğer Sermaye Yedekleri Hesabı

Özkaynak unsurları

ÖZ1)

ÖZEL FONLAR	40 TL	MENKUL K. İHRAÇ FARKI	120 TL
GEÇMİŞ YILLAR KARLARI	610 TL	HİSSE SENEDİ İPTAL KARI	10 TL
DÖNEM NET ZARARI	210 TL	KIDEM TAZ. KARŞILIĞI	80 TL
STATÜ YEDEKLERİ	110 TL	DÖNEM NET KAR VEYA ZARARI	280 TL
HİSSE SENEDİ İHRAÇ PRİMİ	90 TL	YASAL YEDEKLER	480 TL
ÖZEL MALİYETLER	130 TL	SERMAYE	7000TL
ÖDENMEMİŞ SERMAYE	1000TL	GELİR TAHAKKUKLARI	10 TL
HİSSE SENETLERİ	1800TL	KONUSU KALMAYAN KARŞ.	10 TL

a) Özkaynaklar toplamı kaç TL'dir?

b) Yukarıdaki bilgilere göre ödenmiş sermaye ile sermaye yedeklerinin toplamı kaç TL'dir?

Sermaye Taahhüdü ve yerine getirilmesi

ÖZ2) X, Y ve Z ortakları eşit paylı ve toplam 600.000 TL sermayeli bir limited şirket kurmak için anlaşmışlar ve yasal işlemler başlamıştır.

- Ortak X , taahhüdünün tamamını nakden yerine getirmiştir.
- Ortak Y, taahhüdünün yarısı için ticari mal, kalan yarısı için demirbaş koymuştur.
- Ortak Z , taahhüdünün yarısı için taşıt koymuş, kalan yarısını ilerde ödeyeceğini beyan etmiştir.

Sermaye Taahhüt ve yerine getirme kayıtlarını ayrı ayrı yapınız.

ÖZ3) T A.Ş. sermayesinin 500.000 TL'den 900.000 TL'ye arttırma kararı almış ve yasal işlemleri tamamlamıştır. Muhasebeleştiriniz. (KPSS)

520 Hisse Senedi İhraç Primleri Hesabı

Yeni çıkarılan hisse senetlerinin nominal değerleri ile satış fiyatı arasındaki olumlu farkların izlendiği hesaptır. Hisse senetlerinin nominal değerleri ile satış fiyatı arasındaki olumlu fark bu hesabın alacağına kaydedilir. İhraç primi sermayeye ilave edildiğinde veya başka bir amaçla kullanıldığında ise hesap borçlandırılarak kapatılır.

521 Hisse Senedi İptal Kârları Hesabı

Sermaye taahhüdünü yerine getirmeyen ortağın sermaye payının satılması sonucunda ortaya çıkan olumlu farkın kaydedildiği hesaptır. Hisse senedi iptal kârıyla ortaya çıkan olumlu fark, bu hesabın alacağına kaydedilir. Söz konusu olumlu farkın, sermayeye eklenmesi veya başka bir amaçla kullanılması durumunda hesap borçlandırılarak kapatılır.

522 Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Artışları Hesabı

523 İştirakler Yeniden Değerleme Artışları Hesabı

524 Maliyet Artış Fonu Hesabı

Yukarıdaki hesapların uygulaması, 30.12.2003 tarihinde yayımlanan 5024 sayılı "Enflasyon Muhasebesi" ile ilgili kanunla yürürlükten kaldırılmıştır.

Hisse Senetleri ihraç primleri

ÖZ4) Uğur A.Ş. 20 TL nominal değerli 20.000 adet hisse senedi ihraç ederek sermayesini artırma kararı vermiştir ve yasal işlemler başlatılmıştır. Hisse senetleri %40 primli olarak banka aracılığıyla satılmış, prim tutarı daha sonra sermayeye eklenmiştir. (Bedelsiz hisse senedi ihracı) İlgili muhasebe kayıtlarını işlem sırasına göre yapınız.

Hisse Senetleri İptal Karları

ÖZ5) Bir anonim şirket sermayesini 500.000 TL'den 2.000.000 TL'ye çıkarma kararı almış ve yasal işlemleri tamamlayarak hisse senetlerinin tamamını nominal değerinin %5 fazlasına banka aracılığıyla satmıştır. İlgili muhasebe kayıtlarını yapınız. (KPSS)

ÖZ6) X A.Ş.'de 60.000 TL'lik sermaye taahhüdünü yerine getirmeyen ortağın sermaye taahhüdü iptal edilmiş ve 72.000 TL'ye banka aracılığı ile bir başka ortağa satılmıştır. Fark daha sonra sermayeye eklenmiştir. Muhasebeleştiriniz.

54 KÂR YEDEKLERİ

Kanun ana sözleşme hükümleri ya da ortaklıkların yetkili organları tarafından alınan kararlar uyarınca, şirketin kârından ayrılan yedeklerin takip edildiği gruptur. İşletmenin önceki dönemde elde ettiği karlardan ayrılır. Bu nedenle yedek hesapları "570 Geçmiş Yıllar Karları" hesabının borçlandırılması karşılığında alacaklandırılır. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

540 Yasal Yedekler Hesabı

541 Statü Yedekleri Hesabı

542 Olağanüstü Yedekler Hesabı

548 Diğer Kâr Yedekleri Hesabı

549 Özel Fonlar Hesabı

540 Yasal Yedekler Hesabı

Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili hükümleri gereğince, kâr üzerinden ayrılan yedeklerin izlendiği hesaptır. T.T.K.'nin 466.ıncı maddesinde yer alan yasal yedekler şunlardır;

a) Birinci Tertip Yedek Akçe: Kanuni yedek akçe diye de adlandırılan bu yedek akçe, her yıl safi kârın 1/20'si (%5'i) kadardır. Safi Kâr, ticari kârdan geçmiş yıllar zararlarının düşülmesiyle bulunur. Birinci tertip yedek akçe, ödenmiş sermayenin 1/5'ine (%20'sine) ulaşıncaya kadar ayrılır. Bu tutara ulaşıldıktan sonra, birinci tertip yedek akçe ayırmak kanuni zorunluluk olmaktan çıkar.

b) İkinci Tertip Yedek Akçe: Bu yedek akçe, dağıtılması kararlaştırılan kârın %10'udur. Eğer işletme kâr dağıtmayacaksa, ikinci tertip yedek akçe ayırmaz.

Kârdan yedek akçe ayrıldığında, bu hesabın alacağına kaydedilir. Yedek akçe, işletmenin zararından mahsup edildiğinde hesabın borcuna kayıt yapılır.

541 Statü Yedekleri Hesabı

İşletmenin ana sözleşmesinde yer alan hükümler nedeniyle kârdan ayrılan yedeklerin kaydedildiği hesaptır.

542 Olağanüstü Yedekler Hesabı

Şirketin genel kurulu kararı ile kârdan ayrılmasına karar verilen yedeklerin kaydedildiği hesaptır.

548 Diğer Kâr Yedekleri Hesabı

Yukarıda belirtilen kâr yedekleri hesaplarının kapsamına girmeyen, kârdan ayrılmış yedeklerin kaydedildiği hesaptır.

549 Özel Fonlar Hesabı

V.U.K.'na göre; bir maddi duran varlık satıldığında, satışta kâr elde edilmişse ve satış üç yıl içerisinde yeni bir maddi duran varlık almak için yapılmışsa, satıştan dolayı elde edilen kâr 549 Özel Fonlar Hesabına alınabilmektedir. Satılan duran varlığın yenilenmesi gerçekleştiğinde yeni alınan duran varlığın amortismanları bu fondan karşılanmakta, bu fondaki tutar bittiğinde ayrılan amortismanlar gider yazılmaktadır.

Eğer satılan bir maddi duran varlık yerine, yeni bir maddi duran varlık üç yıl içinde alınamazsa, 549 Özel Fonlar Hesabında bekletilen tutar, 671 Önceki Dönem Gelir ve Kârlar Hesabına devredilerek kapatılmaktadır.

Hesabın işleyişi ile ilgili örnek, 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı anlatılırken verilmiştir.

ÖZ7)

Safi Kar:50.000 TL

Geçmiş dönem 1.Tertip Yedek Akçe:28.000 TL

Sermaye:200.000 TL

Ödenmemiş Sermaye:50.000 TL

1.Tertip Yedek Akçeyi bulunuz.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

ÖZ8) Uğur A.Ş'nin genel kurulu 15.03.2017 tarihinde 2016 yılının 370.000 TL'lik net karını aşağıdaki şekilde dağıtılmasını kararlaştırmıştır.

1. Tertip yedek Akçe = 20.000 TL

2. Tertip Yedek Akçe = 25.000 TL

Ana sözleşme gereği ayrılan yedek = 35.000 TL

Ortaklara dağıtılacak temettü = 250.000 TL

Olağanüstü Yedek Akçe = 40.000 TL

Kar dağıtımına ilişkin kayıt nasıl olmalıdır?

ÖZ9) Dönem net karının geçmiş yıllar karlarına aktarım kaydını yapınız.

ÖZ10) Dönem net zararının geçmiş yıllar zararlarına aktarım kaydını yapınız.

ÖZ11) İşletme dönem net karı ile geçmiş yıl zararını kapatmıştır. Muhasebeleştiriniz.

ÖZ12) İşletme geçmiş yıl karı ile geçmiş yıl zararını kapatmıştır. Muhasebeleştiriniz.

ÖZ13) İşletme statü yedeğiyle dönemde ortaya çıkan zararını kapatmıştır. Muhasebeleştiriniz.

ÖZ14) İşletme, genel kurul kararı ile ayırdığı yedekten geçmiş yıl zararını kapatmıştır. Muhasebeleştiriniz.

ÖZ15) Kar dağıtım kaydını, yedekler ve ortaklara ödenecek temettüyü dikkate alarak yevmiye kaydında gösteriniz.

57 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI

Bu grup, özkaynaklarda geçmiş dönemlere ait kârlar nedeniyle oluşan artışları göstermek için kullanılmaktadır. Grubun tek hesabı vardır; 570 Geçmiş Yıllar Kârları Hesabı

570 Geçmiş Yıllar Kârları Hesabı

Geçmiş yıllarda ortaya çıkan ve henüz dağıtılmamış veya sermayeye eklenmemiş kârların izlendiği hesaptır. Önceki yılın net kârı, yeni yıla girildiğinde, 590 Dönem Net Kârı hesabından bu hesaba aktarılır. Kârın ortaklara dağıtılması, sermayeye eklenmesi, önceki dönem zararlarından mahsup edilmesi gibi nedenlerle kullanılması durumunda bu hesap borçlandırılarak kapatılır.

58 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)

Bu grup, özkaynaklarda geçmiş dönemlere ait zararlar nedeniyle oluşan azalışları göstermek için kullanılmaktadır. Grubun tek hesabı vardır; 580 Geçmiş Yıllar Zararları Hesabı

580 Geçmiş Yıllar Zararları Hesabı (-)

Geçmiş yıllarda ortaya çıkan ve henüz yedeklerle, geçmiş yıllar kârları ile ya da sermayeye mahsup edilerek kapatılmamış zararların izlendiği hesaptır. Önceki yıla ait net zarar, yeni yıla girildiğinde, 591 Dönem Net Zararı hesabından bu hesaba aktarılır. Zararın, yedeklerle karşılanması, geçmiş yıllar kârlarından indirilmesi veya ortaklarca ödenmesi vb. halinde hesap alacaklandırılarak kapatılır.

59 DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)

İşletmenin faaliyet dönemi sonucunda ulaştığı net kârı veya zararı gösteren gruptur. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

590 Dönem Net Kârı Hesabı

591 Dönem Net Zararı Hesabı (-)

590 Dönem Net Kârı Hesabı

İşletmenin faaliyet dönemi sonunda, vergi sonrası net kâr tutarının izlendiği hesaptır. Dönem sonunda 692 Dönem Net Kârı veya Zararı hesabı eğer işletme kâr elde etmişse bu hesaba aktarılır. 692 Dönem Net Kârı veya Zararı hesabı borçlandırılır, bu hesap alacaklandırılır.

591 Dönem Net Zararı Hesabı (-)

İşletmenin faaliyet dönemi sonunda, net zarar tutarının izlendiği hesaptır. Dönem sonunda 692 Dönem Net Kârı veya Zararı hesabı eğer işletme zarar etmişse bu hesaba aktarılır. 692 Dönem Net Kârı veya Zararı hesabı alacaklandırılır, bu hesap borçlandırılır.

VI- GELİR TABLOSU (SONUÇ) HESAPLARI

İşletmenin gelir ve gider hesaplarının bulunduğu gruptur. Grup; işletmenin faaliyet dönemine ilişkin brüt satışları, satış indirimleri, satışların maliyeti, faaliyet giderleri, diğer faaliyetlerden gelir ve kârlar, diğer faaliyetlerden gider ve zararlar, finansman giderleri, olağandışı gelir ve kârlar ile olağandışı gider ve zararlardan oluşur.

60 BRÜT SATIŞLAR

İşletmenin esas faaliyeti çerçevesinde satılan mal ya da hizmetler karşılığında alınan ya da tahakkuk ettirilen toplam değerlerden oluşur. Satılan mal ve hizmetlerle ilgili sübvansiyonlar, satış tarihindeki vade farkları, ihracatla ilgili dönem içinde ortaya çıkan kur farkları brüt satışlar içinde gösterilir. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

- 600 Yurtiçi Satışlar Hesabı
- 601 Yurtdışı Satışlar Hesabı
- 602 Diğer Gelirler Hesabı

600 Yurtiçi Satışlar Hesabı

Yurtiçindeki gerçek ve tüzel kişilere satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan ya da tahakkuk ettirilen toplam değerlerin izlendiği hesaptır.

601 Yurtdışı Satışlar Hesabı

Yurtdışındaki gerçek ve tüzel kişilere satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan ya da tahakkuk ettirilen toplam değerlerin izlendiği hesaptır.

602 Diğer Gelirler Hesabı

İşletmenin korunması, ihracatı teşvik ya da hükümet politikalarına uyma zorunluluğu karşısında oluşan, işletmenin faaliyet gelirleri düşüklüğü veya faaliyet zararını gidermek için, sermaye katkısı niteliğinde olmayan, mali yardımlar (sübvansiyonlar), devletin bazı malları vergi, resim, harç ve benzeri yükümlülüklerinden istisna etmesi yoluyla yaptığı yardımlar (vergi iadeleri) ve satış tarihindeki vade farkları, ihracatla ilgili fiyat istikrar destekleme primi vb. gelir kalemleri bu hesapta izlenir.

61 SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)

Net satışlara ulaşmak için, brüt satışlardan indirilmesi gereken değerlerin izlendiği gruptur. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

- 610 Satıştan İadeler Hesabı (-)
- 611 Satış İskontoları Hesabı (-)
- 612 Diğer İndirimler Hesabı (-)

610 Satıştan İadeler Hesabı (-)

Satılan malların işletmeye iade edilen bölümünün izlendiği hesaptır. Daha önce satılan malın bir kısmı veya tamamı işletmeye iade edildiğinde bu hesabın borcuna, ilgili hesabın da alacağına kaydedilir.

611 Satış İskontoları Hesabı (-)

Satışla ilgili faturanın düzenlenip satışın gerçekleşmesinden sonra yapılan her türlü kasa ve miktar iskontolarının izlendiği hesaptır. Alıcıya uygulanan iskonto ilgili hesaba alacak kaydedilirken, bu hesabın borcuna kaydedilir.

612 Diğer İndirimler Hesabı (-)

Satıcı tarafından, alıcı hesabına, malın sevki sırasında ödenen giderleri ifade eden ve satılan mallara ait olan sevk giderleri, satılan malların hatalı ve noksan olması ya da taşıma sırasında hasara uğramış olması nedeniyle, yapılması zorunlu indirimler ile satış vergileri (KDV hariç) ve benzerleri bu hesapta izlenir.

62 SATIŞLARIN MALİYETİ

İşletmenin dönem içindeki stok hareketleri ile satılan mamullerin, yarı mamullerin, ilk madde ve malzemelerin, ticari malların ve satılan hizmetlerin maliyetinin izlendiği gruptur. Grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir;

- 620 Satılan Mamuller Maliyeti Hesabı
- 621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti Hesabı
- 622 Satılan Hizmetler Maliyeti Hesabı
- 623 Diğer Satışların Maliyeti Hesabı

620 Satılan Mamuller Maliyeti Hesabı

Üretim işletmelerinde, satılan mamullerin maliyetinin izlendiği hesaptır. Satılan mamullerin maliyet bedeli bu hesabın borcuna, 152 Mamuller hesabının alacağına kaydedilir.

621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti Hesabı

Herhangi bir değişikliğe tabi tutmaksızın satmak amacıyla alınan ticari malların maliyetinin izlendiği hesaptır. Satılan ticari malların maliyet bedeli bu hesabın borcuna, 153 Ticari Mallar hesabının alacağına kaydedilir.

622 Satılan Hizmetler Maliyeti Hesabı

Üretilen hizmetlerle ilgili olarak yapılan giderlerin kaydedildiği hesaptır.

Üretilen hizmetle ilgili giderler, 7/A seçeneğini uygulayan hizmet işletmelerinde "741 Hizmet Üretim Maliyeti Yansıtma" hesabının, 7/B seçeneğini uygulayan hizmet işletmelerinde ise 799 Üretim Maliyeti hesabının borcuna kaydedilirken, bu hesabın alacağına kaydedilir.

623 Diğer Satışların Maliyeti Hesabı

İşletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili diğer satış gelirlerinin elde edilmesi için yapılan giderlerin izlendiği hesaptır. Hesaplanan diğer satışların maliyeti, bu hesabın borcuna, ilgili hesabın alacağına kaydedilir.

63 FAALİYET GİDERLERİ

İşletmenin esas faaliyeti ile ilgili bulunan ve üretim maliyetlerine yüklenmeyen giderlerden oluşan hesap grubudur. 7. grupta Maliyet Hesapları içerisinde izlenen esas faaliyet dönem giderleri, yansıtma hesapları alacağı ile dönem sonlarında bu grupta yer alan hesaplara devredilir. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

- 630 Araştırma ve Geliştirme Giderleri Hesabı
- 631 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Hesabı
- 632 Genel Yönetim Giderleri Hesabı

630 Araştırma ve Geliştirme Giderleri Hesabı

Üretim maliyetinin düşürülmesi, satışların artırılması ve yeni üretim biçim ve teknolojilerinin işletmede uygulanması amacıyla yapılan giderlerden aktifleştirilemeyen araştırma ve geliştirme giderleri ile aktifleştirilmiş olanlardan bu döneme isabet eden itfa payları bu hesapta yer alır. Bu fonksiyonla ilgili olan ve 7. grupta izlenen giderler, 7/A seçeneğinde 751 Araştırma ve Geliştirme Giderleri Yansıtma hesabı, 7/B seçeneğinde 798 Gider Çeşitleri Yansıtma hesabı alacağı ile bu hesabın borcuna devredilir.

631 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Hesabı

Mal ve hizmetlerin pazarlama, satış ve dağıtım faaliyetleri ile ilgili olarak yapılan giderlerin izlendiği hesaptır. Bu fonksiyonla ilgili olan ve 7. grupta izlenen giderler, 7/A seçeneğinde 761 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Yansıtma hesabı, 7/B seçeneğinde 798 Gider Çeşitleri Yansıtma hesabı alacağı ile bu hesabın borcuna devredilir.

632 Genel Yönetim Giderleri Hesabı

İşletmenin genel yönetim fonksiyonu ile ilgili olarak yapılan ve üretimle ya da satılan mal maliyeti ile doğrudan ilişkisi kurulamayan giderlerin izlendiği hesaptır. Bu fonksiyonla ilgili olan ve 7. grupta izlenen giderler, 7/A seçeneğinde 771 Genel Yönetim Giderleri Yansıtma hesabı, 7/B seçeneğinde 798 Gider Çeşitleri Yansıtma hesabı alacağı ile bu hesabın borcuna devredilir.

64 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

İşletmenin esas faaliyeti dışında, olağan faaliyetlerinden elde ettiği gelirlerin ve kârların izlendiği gruptur. Grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir;

- 640 İştiraklerden Temettü Gelirleri Hesabı
- 641 Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri Hesabı
- 642 Faiz Gelirleri Hesabı
- 643 Komisyon Gelirleri Hesabı
- 644 Konusu Kalmayan Karşılıklar Hesabı
- 645 Menkul Kıymet Satış Kârları Hesabı
- 646 Kambiyo Kârları Hesabı
- 647 Reeskont Faiz Gelirleri Hesabı
- 648 Enflasyon Düzeltmesi Kârları Hesabı
- 649 Diğer Olağan Gelir ve Kârlar Hesabı

640 İştiraklerden Temettü Gelirleri Hesabı

İşletmelerin, sermayelerine katıldıkları iştiraklerden elde ettikleri temettü (kâr payı) gelirlerinin izlendiği hesaptır.

641 Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri Hesabı

İşletmelerin, sermayelerine katıldıkları bağlı ortaklıklardan elde ettikleri temettü (kâr payı) gelirlerinin izlendiği hesaptır.
İşletmenin bağlı ortaklığından aldığı temettü gelirleri bu hesabın alacağına kaydedilir.

642 Faiz Gelirleri Hesabı

İşletmenin, kısa ve uzun vadeli mali yatırımlarından sağladığı faiz gelirlerinin izlendiği hesaptır.

643 Komisyon Gelirleri Hesabı

İşletmenin esas faaliyet konusu dışında, yan uğraşlardan dolayı tahakkuk eden komisyon gelirleri bu hesapta izlenir.

644 Konusu Kalmayan Karşılıklar Hesabı

Varlık hesapları için ayrılan karşılıkların iptal edilen tutarlarının izlendiği hesaptır. Varlık hesapları için ayrılan karşılıklar iptal edildiğinde bu hesabın alacağına, ilgili varlık hesabının borcuna kaydedilir.

645 Menkul Kıymet Satış Kârları Hesabı

Menkul kıymet (hisse senedi, tahvil, bono vb.) satış kârlarının izlendiği hesaptır. Menkul kıymetler, alış değerlerinin üzerinde bir değerden satıldığında, ortaya çıkan kâr bu hesabın alacağına, ilgili hesabın borcuna kaydedilir.

646 Kambiyo Kârları Hesabı

İşletmenin yabancı paralı işlemlerden dolayı elde ettiği kambiyo kârlarının izlendiği hesaptır. Yabancı paralı işlemlerden doğan kârlar bu hesabın alacağına, ilgili hesabın borcuna kaydedilir. Dönem içerisinde ihracatla ilgili ortaya çıkan kur farkları, bu hesaba değil, 601 Yurtdışı Satışlar Hesabına kaydedilir.

647 Reeskont Faiz Gelirleri Hesabı

İşletmenin dönem sonunda hesapladığı reeskont faiz gelirlerinin izlendiği hesaptır. İşletmenin senetli borçlarına dönem sonunda yapılan reeskont işlemi sonucunda hesaplanan reeskont tutarı, 322 Borç Senetleri Reeskontu hesabının borcuna, bu hesabın alacağına kaydedilir.

648 Enflasyon Düzeltmesi Kârları Hesabı

Bu hesap mali tabloların enflasyon düzeltmesinden ortaya çıkan net olumlu farkların "698 Enflasyon Düzeltme Hesabı"ndan aktarılarak izlendiği hesaptır. "698 Enflasyon Düzeltme Hesabı"ndan bu hesaba aktarılan tutarlar söz konusu hesapların borcuna karşılık bu hesaba alacak yazılır.

65 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR

İşletmenin esas faaliyeti dışında, olağan faaliyetleri ile ilgili yaptığı giderlerin ve zararların izlendiği gruptur. Grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir;

- 653 Komisyon Giderleri Hesabı
- 654 Karşılık Giderleri Hesabı
- 655 Menkul Kıymet Satış Zararları Hesabı
- 656 Kambiyo Zararları Hesabı
- 657 Reeskont Faiz Giderleri Hesabı
- 658 Enflasyon Düzeltmesi Zararları Hesabı
- 659 Diğer Olağan Gider ve Zararlar Hesabı

653 Komisyon Giderleri Hesabı

İşletmenin esas faaliyet konusu dışında, yan uğraşlardan dolayı tahakkuk eden komisyon giderleri bu hesapta izlenir.

654 Karşılık Giderleri Hesabı

Varlık hesapları için, ihtiyatlılık kavramı gereğince ayrılan karşılık tutarlarının izlendiği hesaptır.

655 Menkul Kıymet Satış Zararları Hesabı

Menkul kıymet (hisse senedi, tahvil, bono vb.) satış zararlarının izlendiği hesaptır.

656 Kambiyo Zararları Hesabı

İşletmenin yabancı paralı işlemlerden dolayı uğradığı kambiyo zararlarının izlendiği hesaptır. Yabancı paralı işlemlerden doğan zararlar bu hesabın borcuna, ilgili hesabın alacağına kaydedilir. Borçlanma ile ilgili kur farkları bu hesaba kaydedilmez, 780 Finansman Giderleri hesabına kaydedilir.

657 Reeskont Faiz Giderleri Hesabı

İşletmenin dönem sonunda hesapladığı reeskont faiz giderlerinin izlendiği hesaptır.

658 Enflasyon Düzeltmesi Zararları Hesabı

Bu hesap mali tabloların enflasyon düzeltmesinden ortaya çıkan net olumsuz farkların "698 Enflasyon Düzeltme Hesabı"ndan aktarılarak izlendiği hesaptır. "698 Enflasyon Düzeltme Hesabı"ndan bu hesaba aktarılan tutarlar söz konusu hesapların alacağına karşılık bu hesaba borç yazılır.

66 FİNANSMAN GİDERLERİ

İşletmenin borçlandığı tutarlarla ilgili olarak, katlanılan ve varlıkların maliyetine eklenmemiş bulunan faiz, kur farkları, komisyonlar vb. diğer giderlerin izlendiği gruptur. Finansman giderleri tahakkuk ettikçe 7. gruptaki maliyet hesaplarına kaydedilir. 7. grupta Maliyet Hesapları içerisinde izlenen finansman giderleri, yansıtma hesapları aracılığı ile dönem sonlarında bu grupta yer alan hesaplara devredilir. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

660 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri Hesabı

661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri Hesabı

660 Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri Hesabı

İşletmenin bir yıldan kısa vadeli borçlanmaları ile ilgili olarak yüklenilen ve varlıklarının maliyetini etkilemeyen faiz ve benzeri diğer giderlerin izlendiği hesaptır.

7. grupta izlenen finansman giderlerinden kısa vadeli borçlanma giderleri kısmı, dönem sonunda 7/A seçeneğinde 781 Finansman Giderleri Yansıtma hesabının, 7/B seçeneğinde Gider Çeşitleri Yansıtma hesabının alacağı ile bu hesabın borcuna devredilir.

661 Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri Hesabı

İşletmenin bir yıldan uzun vadeli borçlanmaları ile ilgili olarak yüklenilen ve varlıklarının maliyetini etkilemeyen faiz ve benzeri diğer giderlerin izlendiği hesaptır.

7. grupta izlenen finansman giderlerinden uzun vadeli borçlanma giderleri olan kısmı, dönem sonunda 7/A seçeneğinde 781 Finansman Giderleri Yansıtma hesabının, 7/B seçeneğinde Gider Çeşitleri Yansıtma hesabının alacağı ile bu hesabın borcuna devredilir.

67 OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR

Sık sık ve düzenli olarak ortaya çıkmayan olay ve gelişmeler nedeniyle ortaya çıkan gelir ve kârların yer aldığı gruptur. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

671 Önceki Dönem Gelir ve Kârlar Hesabı
679 Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar Hesabı

671 Önceki Dönem Gelir ve Kârlar Hesabı

İçinde bulunulan dönemden önceki dönemlere ait olan ve bu dönemlerin mali tablolarına hata ya da unutulma nedeniyle yansıtılmayan gelirlerin ve kârların izlendiği hesaptır.

Önceki dönemleri ait gelir ve kârlar bu hesabın alacağına kaydedilir.

68 OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR

Olağandışı olay ve gelişmeler nedeniyle ortaya çıkan gider ve zararların yer aldığı gruptur. Grupta yer alan hesaplar şunlardır;

680 Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları Hesabı
681 Önceki Dönem Gider ve Zararları Hesabı
689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar Hesabı

680 Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları Hesabı

Üretimle ilgili giderlerden çalışılmayan döneme ve çalışmayan kısımlara ait giderlerin izlendiği hesaptır. Üretimle ilgili olan ancak çalışmayan kısım ve dönemlere ait olan giderler, bu hesabın borcuna, 721 Direkt İşçilik Giderleri Yansıtma hesabının ve 731 Genel Üretim Giderleri Yansıtma hesabının alacağına kaydedilir.

681 Önceki Dönem Gider ve Zararları Hesabı

İçinde bulunulan dönemden önceki dönemlere ait olan ve bu dönemlerin mali tablolarına hata ya da unutulma nedeniyle yansıtılmayan giderlerin ve zararların izlendiği hesaptır. Önceki dönemleri ait gider ve zararlar bu hesabın borcuna kaydedilir.

69 DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)

Bu grupta, dönem sonunda kullanılan ve dönem sonucunun hesaplanmasına olanak veren aşağıdaki hesaplar yer alır;

- 690 Dönem Kârı veya Zararı Hesabı
- 691 Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları Hesabı (-)
- 692 Dönem Net Kârı veya Zararı Hesabı
- 698 Enflasyon Düzeltme Hesabı

690 Dönem Kârı veya Zararı Hesabı

Dönem sonlarında sonuç hesaplarında (gelir tablosu hesaplarında) yer alan gelir ve gider hesaplarının aktarıldığı hesaptır. Gelir hesapları bu hesabın alacağına, gider hesapları borcuna kaydedilir. Hesabın kalanı, işletmenin vergiden önceki kârını veya zararını gösterir.

Dönem sonunda; 60 Brüt Satışlar, 64 Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar ve 67 Olağandışı Gelir ve Kârlar grubunda yer alan gelir hesapları bu hesabın alacağına aktarılır.

61 Satış İndirimleri, 62 Satışların Maliyeti, 63 Faaliyet Giderleri, 65 Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar, 66 Finansman Giderleri ve 68 Olağandışı Gider ve Zararlar grubunda yer alan gider hesapları bu hesabın borcuna aktarılır. Hesap, 691 Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları hesabına ve 692 Dönem Net Kârı ve Zararı hesabına devredilerek kapatılır.

691 Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları Hesabı (-)

Dönem kârı üzerinden, ilgili mevzuat hükümleri gereğince hesaplanan vergi ve yasal yükümlülük karşılıklarının izlendiği hesaptır.

Dönem kârı üzerinden, ilgili mevzuat hükümlerince göre hesaplanan vergi ve yasal yükümlülükler bu hesabın borcuna, 370 Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları hesabının alacağına kaydedilir. Bu hesap, 690 Dönem Kârı veya Zararı hesabı ile birlikte kapatılarak, 692 Dönem Net Kârı veya Zararı hesabına devredilir.

692 Dönem Net Kârı veya Zararı Hesabı

Bu hesap, dönem sonunda işletmeye ait olan vergi ve yasal yükümlülüklerden sonraki net kâr veya zararı gösterir.

Dönem sonunda eğer işletmenin kârı çıkmışsa, vergiden sonraki net dönem kârı hesabın alacağına kaydedilir. Eğer işletmenin zararı çıkmışsa, bu hesabın borcuna kaydedilir. Hesap, 590 Dönem Net Kârı hesabına veya 591 Dönem Net Zararı hesabına devredilerek kapatılır.

VII- MALİYET HESAPLARI

Maliyet hesapları, mal ve hizmetlerin planlanan biçim ve niteliğe getirilmesi için yapılan giderlerin toplandığı ve maliyet unsurlarına dönüştürülerek izlendiği hesaplardır.

Bu bölümde yer alan gider hesapları uygulamada esneklik sağlamak üzere iki seçenek halinde 7/A ve 7/B olarak sunulmuştur. 7/A seçeneğinde giderler defter-i kebirde fonksiyon esasına göre, 7/B seçeneğinde ise çeşit esasına göre belirlenmiştir. Bu şekilde, işletmelere giderlerin bölünmesinde ve defter-i kebirde izlenmesinde kendi organizasyon yapılarına, büyüklüklerine ve ihtiyaçlarına göre düzenleyebilmeleri için kolaylık sağlanmış, farklı maliyet hesaplama yöntemlerine uyulabilmesi açısından da geniş bir esneklik tanınmıştır.

a) 7/A Seçeneği (Giderlerin Fonksiyonlarına Göre İzlenmesi)

7/A seçeneğinde, maliyet hesaplarından 700 nolu hesaptan 790 nolu hesaba kadar olan hesaplar kullanılmaktadır. Bu hesaplar aşağıda belirtilmiştir;

70 Maliyet Muhasebesi Bağlantı Hesapları

- 700 Maliyet Muhasebesi Bağlantı Hesabı
- 701 Maliyet Muhasebesi Yansıtma Hesabı

71 Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri

- 710 Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri Hesabı
- 711 Direkt İlk Madde ve Malzeme Yansıtma Hesabı
- 712 Direkt İlk Madde ve Malzeme Fiyat Farkı Hesabı
- 713 Direkt İlk Madde ve Malzeme Miktar Farkı Hesabı

72 Direkt İşçilik Giderleri

- 720 Direkt İşçilik Giderleri Hesabı
- 721 Direkt İşçilik Giderleri Yansıtma Hesabı
- 722 Direkt İşçilik Giderleri Ücret Farkları Hesabı
- 723 Direkt İşçilik Giderleri Süre (Zaman) Farkları Hesabı

73 Genel Üretim Giderleri

- 730 Genel Üretim Giderleri Hesabı
- 731 Genel Üretim Giderleri Yansıtma Hesabı
- 732 Genel Üretim Giderleri Bütçe Farkları Hesabı
- 733 Genel Üretim Giderleri Verimlilik Farkları Hesabı
- 734 Genel Üretim Giderleri Kapasite Farkları Hesabı

74 Hizmet Üretim Maliyeti

- 740 Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı
- 741 Hizmet Üretim Maliyeti Yansıtma Hesabı

75 Araştırma ve Geliştirme Giderleri

- 750 Araştırma ve Geliştirme Giderleri Hesabı
- 751 Araştırma ve Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı
- 752 Araştırma ve Geliştirme Gider Farkları Hesabı

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

76 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri

- 760 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Hesabı
- 761 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Yansıtma Hesabı
- 762 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Fark Hesabı

77 Genel Yönetim Giderleri

- 770 Genel Yönetim Giderleri Hesabı
- 771 Genel Yönetim Giderleri Yansıtma Hesabı
- 772 Genel Yönetim Gider Farkları Hesabı

78 Finansman Giderleri

- 780 Finansman Giderleri Hesabı
- 781 Finansman Giderleri Yansıtma Hesabı
- 782 Finansman Giderleri Fark Hesabı

b) 7/B Seçeneği (Giderlerin Çeşitlerine Göre İzlenmesi)

7/B seçeneğinde, maliyet hesaplarından 790 nolu hesaptan 797 nolu hesaba kadar olan hesaplar kullanılmaktadır. Bu hesaplar aşağıda belirtilmiştir;

- 790 İlk Madde ve Malzeme Giderleri Hesabı
- 791 İşçi Ücret ve Giderleri Hesabı
- 792 Memur Ücret ve Giderleri Hesabı
- 793 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler Hesabı
- 794 Çeşitli Giderler Hesabı
- 795 Vergi, Resim ve Harçlar Hesabı
- 796 Amortismanlar ve Tükenme Payları Hesabı
- 797 Finansman Giderleri Hesabı
- 798 Gider Çeşitleri Yansıtma Hesabı
- 799 Üretim Maliyet Hesabı

VIII- NAZIM HESAPLAR

Tekdüzen Hesap Planında, 9.uncu grup Nazım Hesaplara ayrılmıştır. Tekdüzen Hesap Planında, nazım hesaplarla ilgili herhangi bir düzenleme yapılmamış, açılacak defter-i kebir hesapları işletmelere bırakılmıştır.

Nazım hesaplar, bilgi hesaplarıdır. Nazım hesaplara konu olabilecek olay ve işlemlerden bazıları şöyledir;

- Teminata verilen veya alınan kıymetler,
- Emanete verilen veya alınan kıymetler,
- Kabule gönderilen poliçeler,
- Kanunen kabul edilmeyen giderler ve vergi matrahlarına yapılacak diğer ilaveler,
- Vergiye tabi olmayan gelirler ve vergi matrahından yapılacak diğer indirimler vb.

Nazım hesaplarda izlenen işlemler, işletmenin varlıklarında ve kaynaklarında değişiklik yapmayan işlemlerdir. Ancak, bu işlemlerin gelecekte işletmenin varlıklarında ve kaynaklarında bir değişiklik yapma ihtimali vardır.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Nazım hesabın bulunduğu yevmiye kaydında, nazım hesabın dışında bir hesap kullanılamaz. Bir nazım hesap ancak başka bir nazım hesapla çalışabilir Bir nazım hesap, bilanço, gelir tablosu veya maliyet hesapları ile birlikte kullanılamaz.

Nazım hesaplar, işletmenin yevmiye defterinde, defter-i kebirinde, mizanlarında bilanço ve gelir tablosu hesapları gibi kullanılmaktadır. Yalnız, nazım hesaplar bilançoda varlık ve kaynak hesapları içerisinde gösterilmez. Bilançonun dipnotlarında gösterilir.

Gelir Tablosu Soruları

G1) Gelir- gider tablosunun özelliklerini sıralayınız.

G2) İşletmenin 2010 yılı sonu itibari ile özsermayesi 960.000 TL, yılın başındaki sermayesi ise 920.000 TL'dir. Aynı yıl içinde işletmeden çekilen değerler toplamı 90.000 TL, işletmeye eklenen değerler toplamı ise 140.000 TL olduğuna göre işletmenin kar veya zararı kaç TL'dir?

G3) Gelir - gider tablosunu hesap planı sıralaması ile ayrıntılı bir şekilde gösteriniz.

G4) Kurumlar vergisine tabi bir işletmenin dönemi kar ile kapattığı ve dönem içinde peşin ödenen vergi ve fonları olduğu varsayımı ile kapanış kayıtlarını açıklayarak gösteriniz.

G5) Kurumlar vergisine tabi bir işletmenin dönemi zarar ile kapattığı varsayımı ile kapanış kayıtlarını açıklayarak gösteriniz.

G6) X İşletmesinde daha önce kredili satılan %18 KDV dahil 9440 TL'lik ticari mal müşteri tarafından iade edilmiş ve tutar müşterinin borcundan indirilmiştir. Muhasebeleştiriniz.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

G7) X İşletmesi alıcı Y işletmesine %18 KDV dahil 3540 TL'lik iskonto yaptığını bildirmiş ve alıcı Y işletmesinin iskonto faturasına göre hesabından düşmüştür. Muhasebeleştiriniz.

G8) X İşletmesi sattığı malların alıcıya ulaştırılması için nakliye firmasına %18 KDV dahil 2360 TL nakdi ödemede bulunmuştur. Muhasebeleştiriniz.

G9) X İşletmesi Y İşletmesinin mallarını satmasında aracılık yapmış ve bu aracılık faaliyetinden dolayı %18 KDV dahil 4720 TL gelir elde etmiş, tutar nakden tahsil edilmiştir. Muhasebeleştiriniz

FINANSAL TABLOLAR VE ANALİZİ

- a) Bilanço
- b) Gelir tablosu
- c) Özkaynak değişim tablosu
- d) Nakit akış tablosu ve
- e) Önemli muhasebe politikalarını özetleyen dipnotlar ve diğer açıklayıcı notlar.

Yukarıda sayılan finansal tablolardan Bilanço ve Gelir Tablosu temel finansal tablolardır. Bu iki finansal tabloyu her işletme tarafından düzenlenmek zorundadır. İşletmeler temel finansal tabloların yanında ihtiyaçlarına göre başka finansal tablolar da düzenlerler. Nakit akım tablosu, özkaynak değişim tablosu, satışların maliyeti tablosu, kâr dağıtım tablosu gibi.

• Temel Finansal Tablolar

Temel finansal tablolar;

- Bilanço ve
- Gelir Tablosu'dur.

✓ Temel Finansal Tabloların Düzenlenme İlkeleri

Temel finansal tabloların düzenlenme ilkeleri, temel finansal tablolara paralel olarak iki ana gruba ayrılır:

A- Bilanço ilkeleri

- a) Varlıklara ilişkin ilkeler
- b) Yabancı kaynaklara ilişkin ilkeler
- c) Özkaynaklara ilişkin ilkeler

B- Gelir tablosu ilkeleri

A- BİLANÇO İLKELERİ

Bilanço ilkelerinin amacı, sermaye koyan veya sonradan kendilerine ait kârı işletmede bırakan sahip ve hissedarlar ile alacaklıların işletmeye sağladıkları kaynaklar ve bunlarla elde edilen varlıkların muhasebe kayıt, hesap ve tablolarında anlamlı bir şekilde tespit edilmesi ve gösterilmesi yoluyla, belli bir tarihte işletmenin finansal durumunun açıklıkla ve ilgililer için gerçeğe uygun olarak yansıtılmasıdır.

a) Varlıklara İlişkin İlkeler

- 1- **Dönen / duran varlık ayırımında bir yılın ölçüt alınması ilkesi:** Varlıklar dönen ve duran varlıklar olarak iki gruba ayrılır. Aşağıdaki özellikleri taşıyan varlıklar dönen varlıklar grubu içerisinde yer alır.
 - a) İşletmenin normal faaliyet döneminde bir varlığın paraya dönüşmesi beklenen veya satılmak ya da tüketilmek üzere elde tutulan varlıklar,
 - b) Varlığın esas olarak ticari amaçlarla veya kısa süre için elde tutulduğu ve bilanço tarihinden itibaren 12 ay içerisinde paraya dönüştürülmesi beklenen varlıklar,
 - c) Kullanımı sınırlandırılmamış nakit ve nakde eşdeğer varlıklar.Bunun dışındaki diğer varlıklar duran varlık olarak sınıflandırılır.
- 2- **Vadeleri bir yılın altına inen duran varlıkların dönen varlıklar grubuna aktarılması ilkesi:** İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşemeyen kıymetlerinden, bir hesap döneminden daha uzun süre yararlanılan uzun vadeli varlıkları, bilançoda duran varlıklar grubu içinde gösterilir. Dönem sonunda bu grupta yer alan hesaplardan vadeleri bir yılın altında kalanlar, dönen varlıklar grubunda ilgili hesaplara aktarılır.
- 3- **Varlıklardaki değer düşüklüklerini belirleyerek karşılık ayrılması ilkesi:** Bilançoda varlıkları, bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değeriyle raporlamak için, varlıklardaki değer düşüklüklerini göstererek karşılıkların ayrılması zorunludur. Dönen varlıklar grubu içinde yer alan menkul kıymetler, alacaklar, stoklar ve diğer dönen varlıklar içindeki ilgili kalemler için yapılacak değerlendirme sonucu gerekli durumlarda uygun karşılıklar ayrılır. Bu ilke, duran varlıklar grubunda yer alan, bağlı menkul kıymetler, iştirakler, bağlı ortaklıklar ve diğer duran varlıklardaki ilgili kalemler için de geçerlidir.
- 4- **Dönem ayırıcı aktif karakterli işlemlerin ayrıca gösterilmesi ilkesi:** Gelecek dönemlere ait olarak önceden ödenen giderler ile cari dönemde tahakkuk eden ancak, gelecek dönemlerde tahsil edilecek olan gelirler kayıt ve tespit edilerek bilançoda ayrıca gösterilir.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

- 5- **Vadeli alacakların bilanço günündeki değerine indirgenmesi ilkesi:** Dönen ve duran varlıklar grubunda yer alan alacak senetlerini, bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılır.
- 6- **Birikmiş amortismanların gösterilmesi ilkesi:** Bilançoda duran varlıklar grubunda yer alan maddi duran varlıklar ile maddi olmayan duran varlıkların maliyetini çeşitli dönem maliyetlerine yüklemek amacıyla, her dönem ayrılan amortismanların birikmiş tutarları ayrıca bilançoda gösterilir.
- 7- **Birikmiş tükenme paylarının gösterilmesi ilkesi:** Duran varlıklar grubu içinde yer alan özel tükenmeye tabi varlıkların maliyetini çeşitli dönem maliyetlerine yüklemek amacıyla, her dönem ayrılan tükenme paylarının birikmiş tutarları ayrıca bilançoda gösterilir.
- 8- **Alacakların özelliklerine göre ayrılması ilkesi:** Bilançonun dönen ve duran varlıklar gruplarında yer alan alacaklar, menkul kıymetler, bağlı menkul kıymetler ve diğer ilgili hesaplardan ve yükümlülüklerden işletmenin sermaye ve yönetim bakımından ilişkili bulunduğu ortaklara, iştiraklere ve bağlı ortaklıklara ait olan tutarlarının ayrı gösterilmesi temel ilkedir.
- 9- **Kesin olmayan alacaklar için tahakkuk yapılmaması ilkesi:** Tutarları kesinlikle saptanamayan alacaklar için herhangi bir tahakkuk işlemi yapılmaz. Bu tür alacaklar bilanço dipnot veya eklerinde gösterilir.
- 10- **Kullanılması hukuken sınırlı varlıkların belirtilmesi ilkesi:** Verilen rehin, ipotek ve bilanço kapsamında yer almayan diğer teminatların özellikleri ve kapsamları bilanço dipnot veya eklerinde açıkça belirtilir. Bu ilke, alınan rehin, ipotek ve bilanço kapsamında yer almayan diğer teminatlar için de geçerlidir. Ayrıca işletme varlıkları ile ilgili toplam sigorta tutarlarının da bilanço dipnot veya eklerinde açıkça gösterilmesi gerekir.

b) Yabancı Kaynaklara İlişkin İlkeler

- 1- **Kısa / uzun vadeli borçların ayırımında bir yılın ölçüt alınması ilkesi:** Yabancı kaynaklar, kısa ve uzun vadeli olarak iki gruba ayrılır: İşletmenin 12 ay veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelen borçları, bilançoda kısa vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde gösterilir.
- 2- **Vadeleri bir yılın altına inen uzun vadeli borçların kısa vadeli yabancı kaynaklara aktarılması ilkesi:** İşletmenin 12 ay veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelmemiş borçları, bilançoda uzun vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde yer alır. Dönem sonu bilanço gününde bu grupta yer alan hesaplardan vadeleri 12 ayın altında kalanlar kısa vadeli yabancı kaynaklar grubundaki ilgili hesaplara aktarılır.

- 3- **Borçların tümünün gösterilmesi ilkesi:** Tutarları kesinlikle saptanamayanları veya durumları tartışmalı olanları da içermek üzere, işletmenin bilinen veya tutarları uygun olarak tahmin edilebilen bütün yabancı kaynakları kayıt ve tespit edilir ve bilançoda gösterilir.
İşletmenin bilinen ancak tutarları uygun olarak tahmin edilemeyen borçları da bilançonun dipnotlarında açık olarak belirtilir.
- 4- **Dönem ayırıcı pasif işlemlerin gösterilmesi ilkesi:** Gelecek dönemlere ait olarak önceden tahsil edilen hasılat ile cari dönemde tahakkuk eden ancak, gelecek dönemlerde ödenecek olan giderler kayıt ve tespit edilir ve bilançoda ayrıca gösterilir.
- 5- **Vadeli borçların bilanço günündeki değerine indirgenmesi ilkesi:** Kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar grubunda yer alan borç senetlerini bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılır.
- 6- **Borçların özelliklerine göre ayrılması ilkesi:** Bilançonun kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar gruplarında yer alan borçlar, alınan avanslar ve diğer ilgili hesaplardan işletmenin sermaye ve yönetim bakımından ilgili bulunduğu ortaklara, personele, iştiraklere ve bağlı ortaklara ait olan tutarlarının ayrı gösterilmesi temel ilkedir.

c) Özkaynaklara İlişkin İlkeler

- 1- **Özkaynakların işletme sahip veya ortaklarının haklarını göstermesi ilkesi:** İşletme sahip veya ortaklarının sahip veya ortak sıfatıyla işletme varlıkları üzerindeki hakları özkaynaklar grubunu oluşturur.
İşletmenin bilanço tarihindeki ödenmiş sermayesi ile işletme faaliyetleri sonucu oluşup, çeşitli adlar altında işletmede bırakılan kârları ile dönem net kârı (zararı) bilançoda özkaynaklar grubu içinde gösterilir.
- 2- **Sermaye paylarının özelliklerine göre belirlenmesi ilkesi:** İşletmenin ödenmiş sermayesi bilançonun kapsamı içinde tek bir kalem olarak gösterilir. Ancak, esas sermaye özellikleri farklı hisse gruplarına ayrılmış bulunuyorsa, esas sermaye hesapları her grubun haklarını, kâr ve tasfiye paylarının dağıtımında sahip olabilecekleri özellikleri ve diğer önemli özellikleri yansıtabilecek biçimde bilançonun dipnotlarında gösterilir.
- 3- **Azalan özkaynağın belirtilmesi ilkesi:** İşletmenin hissedarları tarafından yatırılan sermayenin devam ettirilmesi gerekir. İşletmede herhangi bir zararın ortaya çıkması, herhangi bir nedenle özkaynaklarda meydana gelen azalmalar, hem dönemsel, hem de kümülatif olarak izlenir ve kaydedilir.
- 4- **Özkaynağın net olarak gösterilmesi ilkesi:** Özkaynakların bilançoda net olarak gösterilmesi için geçmiş yıllar zararları, dönem zararı ile ödenmemiş sermaye, özkaynaklar grubunda indirim kalemleri olarak yer alır.

- 5- **Sermaye yedeklerinin gelir unsuru olarak gelir tablosuna alınmaması ilkesi:** Özkaynaklar; ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kâr yedekleri, geçmiş yıllar kârları (zararları) ve dönem net kârı (zararı)ndan oluşur. Sermaye yedekleri ise hisse senedi ihraç primleri, iptal edilen ortaklık payları, yeniden değerlendirme değer artışları gibi kalemlerden meydana gelir. Sermaye yedekleri, gelir unsuru olarak gelir tablosuna aktarılamaz.

B- GELİR TABLOSU İLKELERİ

Gelir tablosu ilkelerinin amacı; satışların, gelirlerin, satışların maliyetinin, giderlerin, kâr ve zararlara ait hesapların ve belli dönemlere ait işletme faaliyeti sonuçlarının sınıflandırılmış ve gerçeğe uygun olarak gösterilmesini sağlamaktır.

- 1- **Gerçekleşmiş hasılat ilkesi:** Gelir tablosu düzenlenirken, gerçekleşmemiş satışlar, gelir ve kârlar, gerçekleşmiş gibi veya gerçekleşenler gerçek tutarından fazla veya az gösterilmez. Belli bir dönem veya dönemlerin gerçeğe uygun faaliyet sonuçlarını göstermek için, dönem veya dönemlerin başında veya sonunda doğru hesap kesimi işlemleri yapılır.
- 2- **Dönemsel hasılat - maliyet eşleştirmesi ilkesi:** Belli bir dönemin satışları ve gelirleri bunları elde etmek için yapılan satışların maliyeti ve giderleri ile karşılaştırılır. Belli bir dönem veya dönemlerin başında ve sonunda maliyet ve giderleri gerçeğe uygun olarak gösterebilmek için stoklarda, alacak ve borçlarda doğru hesap kesimi işlemleri yapılır.
- 3- **Uygun amortisman ilkesi:** Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar ile özel tükenmeye tabi varlıklar için uygun amortisman ve tükenme payı ayrılır.
- 4- **Uygun maliyet dağıtım ilkesi:** Maliyetler; maddi duran varlıklar, stoklar, bakım ve onarım ve diğer gider grupları arasında uygun bir şekilde dağıtılır. Bunlardan direkt olanları doğrudan doğruya, birden fazla maliyeti ilgilendirenleri zaman ve kullanma faktörü dikkate alınarak tahakkuk ettirilip dağıtılır.
- 5- **Olağandışı gelir ve giderlerin ayrı gösterilmesi ilkesi:** Arızı ve olağanüstü niteliğe sahip kâr ve zararlar meydana geldikleri dönemde tahakkuk ettirilir, fakat normal faaliyet sonuçlarından ayrı olarak gösterilir.
- 6- **Tüm gelir ve giderlerin gösterilmesi ilkesi:** Bütün kâr ve zararlardan, önceki dönemlerin finansal tablolarında düzeltme yapılmasını gerektirecek büyüklük ve nitelikteki dışındaki kalanlar, dönemin gelir tablosunda gösterilir.

- 7- **Uygun karşılık ilkesi:** Karşılıklar, işletmenin kârını keyfi bir şekilde azaltmak veya bir döneme ait kârı diğer döneme aktarmak amacıyla kullanılmaz.
- 8- **Değerlemede tutarlılık ilkesi:** Dönem sonuçlarının tespiti ile ilgili olarak uygulana gelen değerlendirme esasları ve maliyet yöntemlerinde bir değişiklik yapıldığı takdirde, bu değişikliğin etkileri açıkça belirtilir.
- 9- **Şarta bağlı giderlerin gelir tablosuna yansıtılması ilkesi:** Bilanço tarihinde var olan ve sonucu belirsiz bir veya birkaç olayın gelecekte ortaya çıkıp çıkmamasına bağlı durumları ifade eden, şarta bağlı olaylardan kaynaklanan, makul bir şekilde gerçeğe yakın olarak tahmin edilebilen gider ve zararlar, tahakkuk ettirilerek gelir tablosuna yansıtılır. Şarta bağlı gelir ve kârlar için ise gerçekleşme ihtimali yüksek de olsa herhangi bir tahakkuk işlemi yapılmaz, dipnotlarda açıklama yapılır.

2.1. Bilanço

Bilanço bir işletmenin belli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren finansal tablodur. Bilançonun aktif ve pasif olmak üzere iki tarafı bulunmaktadır. Aktif tarafında işletmenin varlıkları, pasif tarafında ise işletmenin kaynakları yer almaktadır.

Bilanço, Tekdüzen Hesap Planı'nın ilk beş ana grubunda yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Bunlar;

1. Dönen Varlıklar
2. Duran Varlıklar
3. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
4. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
5. Özkaynaklar

Bilançonun varlıklar kısmı, dönen varlıklar ve duran varlıklar olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Dönen varlıklar grubunda; bir yıl veya işletmenin normal faaliyet dönemi içinde paraya çevrileceği veya kullanılacağı tahmin edilen varlıklar toplanır. Duran varlıklarda ise, normal şartlar altında bir yıl içinde elden çıkarılması düşünülmeyen veya yararları bir yılda tükenmeyecek varlıklar yer alır.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Bilançonun kaynaklar kısmı, kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklarla özkaynaklardan oluşmaktadır. Kısa vadeli yabancı kaynaklar grubunda, bir yıl içinde ödenmesi gereken borçlar yer almaktadır. Uzun vadeli yabancı kaynaklar grubu, bir yıldan sonra ödenecek olan borçlardan oluşmaktadır. Özkaynaklar grubunda ise, işletme sahip veya ortakları tarafından işletme kişiliğine tahsis edilmiş kaynakları oluşturur.

Bilançonun düzenlenmesinde, finansal tablolar ilkelerinde verilmiş açıklamalar esas alınır. Bilançonun aktifinde yer alan varlıklar, paraya dönüşme hızlarına göre en çok likitten en az likit değere doğru, pasifinde yer alan kaynaklar ise en kısa vadeli kaynaktan en uzun vadeli kaynağa doğru sıralanır.

Bilanço Çeşitleri

Bilançolar şekilsel bakımdan;

- Hesap tipi bilanço
- Rapor tipi bilanço

olmak üzere ikiye ayrılır:

- Hesap Tipi Bilanço

Hesap tipi bilançoda, “T” şeklinde bir tablo oluşturulmaktadır. Aktif sol tarafta, pasif ise sağ tarafta yer almaktadır. Aktife işletmenin varlıkları, pasife de işletmenin kaynakları kaydedilmektedir. Ülkemizde, işletmelerce hesap tipi bilançoların kullanıldığı görülmektedir.

Hesap tipi şeklinde düzenlenmiş bilanço örneği aşağıda gösterilmiştir;

..... İŞLETMESİNİN

..... / / 200.. TARİHLİ

AKTİF
PASİF

BİLANÇOSU

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

DÖNEN VARLIKLAR KAYNAKLAR XXX	XXX	KISA VADELİ YABANCI
.....	
DURAN VARLIKLAR KAYNAKLAR XXX	XXX	UZUN VADELİ YABANCI
.....	
XXX		ÖZ KAYNAKLAR
	
AKTİF TOPLAMI XXX	XXX	PASİF TOPLAMI
	=====	=====

- Rapor Tipi Bilanço

Rapor tipi bilanço, önce bilançonun aktif tarafı, sonra altına pasif tarafı yazılarak düzenlenmektedir. Her iki bilanço tipi arasındaki tek fark; aktif ve pasif kalemlerin sunuş şeklidir. Bilanço kalemleri, hesap tipi bilançoda karşılıklı olarak, rapor tipi bilanço da ise alt alta yazılmaktadır.

Rapor tipi şeklinde düzenlenmiş bilanço örneği aşağıda gösterilmiştir;

..... İŞLETMESİNİN

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

.... / / 200.. TARİHLİ

BİLANÇOSU

AKTİF	<u>200..</u>
I. Dönen Varlıklar	
.....	
Dönen Varlıklar Toplamı	XXX
II. Duran Varlıklar	
.....	
Duran Varlıklar Toplamı	XXX

AKTİF TOPLAMI	XXX
	=====
PASİF	
III. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	
.....	
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Toplamı	XXX
IV. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	
.....	
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar Toplamı	XXX
V. Özkaynaklar	
.....	
Özkaynaklar Toplamı	XXX

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

PASİF TOPLAMI

XXX

Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliği'nde rapor tipi bilançonun düzenlenmesi esas alınmıştır. Çünkü, rapor tipi bilanço birkaç yıllık bilanço verilerinin yan yana gösterilmesine ve verilerin karşılaştırılmasına olanak vermektedir.

- Bilançonun İçerik Yönünden İncelenmesi

Bilançonun içeriğini biraz daha ayrıntılı incelediğimizde, içeriğinde yer alan ana hesap grupları ve alt hesap grupları aşağıdaki gibidir;

AYRINTILI BİLANÇO TİPİ

(..... TL)

**AKTİF (VARLIKLAR)
(KAYNAKLAR)**

PASİF

	Önce ki Dön em	Cari Dön em		Önce ki Döne m	Cari Dön em
I- DÖNEN VARLIKLAR			III- KISA VADELİ YABANCI		
A- Hazır Değerler			KAYNAKLAR		
1- Kasa			A- Mali Borçlar		
2- Alınan Çekler			1- Banka Kredileri		
3- Bankalar			2- Finansal Kiralama İşlemlerinden		
4- Verilen Çekler ve Ödeme			Borçlar		
Emirleri (-)			3- Ertelenmiş Finansal Kiralama		
5-Diğer Hazır Değerler			Borçlanma		
B- Menkul Kıymetler			Maliyetleri (-)		
1- Hisse Senetleri			4- Uzun Vadeli Yabancı		
2- Özel Kesim Tahvil,					

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

<p>Senet ve</p> <p style="padding-left: 40px;">Bonoları</p> <p style="padding-left: 40px;">3- Kamu Kesimi Tahvil, Senet ve</p> <p style="padding-left: 40px;">Bonoları</p> <p style="padding-left: 40px;">4- Diğer Menkul Kıymetler</p> <p style="padding-left: 40px;">5- Menkul Kıymetler Değer</p> <p style="padding-left: 40px;">Düşüklüğü Karşılığı (-)</p> <p>C- Ticari Alacaklar</p> <p style="padding-left: 40px;">1- Alıcılar</p> <p style="padding-left: 40px;">2- Alacak Senetleri</p> <p style="padding-left: 40px;">3- Alacak Senetleri Reeskontu (-)</p> <p style="padding-left: 40px;">4- Kazanılmamış Finansal Kiralama</p> <p style="padding-left: 40px;">Faiz Gelirleri (-)</p> <p style="padding-left: 40px;">5- Verilen Depozito ve Teminatlar</p> <p style="padding-left: 40px;">6- Diğer Ticari Alacaklar</p> <p style="padding-left: 40px;">7- Şüpheli Ticari Alacaklar</p> <p style="padding-left: 40px;">8- Şüpheli Ticari Alacaklar Karş. (-)</p> <p>D- Diğer Alacaklar</p> <p style="padding-left: 40px;">1- Ortaklardan Alacaklar</p> <p style="padding-left: 40px;">2- İştiraklerden Alacaklar</p> <p style="padding-left: 40px;">3- Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar</p>		<p>Kredilerin</p> <p style="padding-left: 40px;">Anapara Taksit ve Faizleri</p> <p style="padding-left: 40px;">5- Tahvil, Anapara Borç Taksitleri</p> <p style="padding-left: 40px;">ve Faizleri</p> <p style="padding-left: 40px;">6- Çıkarılmış Bonolar ve Senetler</p> <p style="padding-left: 40px;">7- Çıkarılmış Diğer Menkul</p> <p style="padding-left: 40px;">Kıymetler</p> <p style="padding-left: 40px;">8- Menkul Kıymetler İhraç Farkı (-)</p> <p style="padding-left: 40px;">9- Diğer Mali Borçlar</p> <p>B- Ticari Borçlar</p> <p style="padding-left: 40px;">1- Satıcılar</p> <p style="padding-left: 40px;">2- Borç Senetleri</p> <p style="padding-left: 40px;">3- Borç Senetleri Reeskontu (-)</p> <p style="padding-left: 40px;">4- Alınan Depozito ve Teminatlar</p> <p style="padding-left: 40px;">5- Diğer Çeşitli Borçlar</p> <p style="padding-left: 40px;">6- Diğer Borç Senetleri Reeskontu (-)</p> <p>D- Alınan Avanslar</p> <p>E- Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım</p> <p style="padding-left: 40px;">Hakedişleri</p> <p style="padding-left: 40px;">1- Yıllara Yaygın İnşaat ve</p> <p style="padding-left: 40px;">Onarım Hakediş</p>
---	--	--

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

<p>4- Personelden Alacaklar</p> <p>5- Diğer Çeşitli Alacaklar</p> <p>6- Diğer Alacak Senetleri</p> <p style="padding-left: 20px;">Reeskontu (-)</p> <p>7- Şüpheli Diğer Alacaklar</p> <p>8- Şüpheli Diğer Alacaklar Karş. (-)</p> <p>E- Stoklar</p> <p style="padding-left: 20px;">1- İlk Madde ve Malzeme</p> <p style="padding-left: 20px;">2- Yarı Mamuller</p> <p style="padding-left: 20px;">3- Mamuller</p> <p style="padding-left: 20px;">4- Ticari Mallar</p> <p style="padding-left: 20px;">5- Diğer Stoklar</p> <p style="padding-left: 20px;">6- Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı(-)</p> <p style="padding-left: 20px;">7- Verilen Sipariş Avansları</p> <p>F- Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Mal</p> <p style="padding-left: 20px;">1- Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri</p> <p style="padding-left: 20px;">2- Taşeronlara Verilen Avanslar</p> <p>G- Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları</p> <p style="padding-left: 20px;">1- Gelecek Aylara Ait Giderler</p>			<p>Bedelleri</p> <p style="padding-left: 20px;">F- Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler</p> <p style="padding-left: 40px;">1- Ödenecek Vergi ve Fonlar</p> <p style="padding-left: 40px;">2- Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri</p> <p style="padding-left: 40px;">3- Vadesi Geçmiş Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler</p> <p style="padding-left: 20px;">G- Borç ve Gider Karşılıkları</p> <p style="padding-left: 40px;">1- Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları</p> <p style="padding-left: 40px;">2- Dönem Kârının Peşin Öd. Vergi ve Diğer Yükümlülükleri</p> <p style="padding-left: 40px;">3- Kıdem Tazminatı Karşılığı</p> <p style="padding-left: 40px;">4- Diğer Borç ve Gider Karşılıkları</p> <p>H- Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları</p> <p style="padding-left: 20px;">1- Gelecek Aylara Ait</p>		
--	--	--	--	--	--

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

2- Gelir Tahakkukları H- Diğer Dönen Varlıklar 1- Devreden KDV 2- İndirilen KDV 3- Diğer KDV 4- Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar 5- İş Avansları 6- Personel Avansları 7- Sayım ve Tesellüm Noksanları 8- Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar 9- Diğer Dönen Varlıklar Karşılığı (-) DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI			Gelirler 2- Gider Tahakkukları I- Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar 1- Hesaplanan KDV 2- Diğer KDV 3- Merkez ve Şubeler Cari 4- Sayım ve Tesellüm Fazlaları 5- Diğer Çeşitli Yabancı Kaynaklar KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI		
---	--	--	---	--	--

AYRINTILI BİLANÇO TİPİ

(..... TL)

**AKTİF (VARLIKLAR)
(KAYNAKLAR)**

PASİF

	Önce ki Dönem	Cari Dönem		Önce ki Dönem	Cari Dönem
			IV- UZUN VADELİ		

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

II- DURAN VARLIKLAR		YABANCI		
A- Ticari Alacaklar		KAYNAKLAR		
1- Alıcılar		A- Mali Borçlar		
2- Alacak Senetleri		1- Banka Kredileri		
3- Alacak Senetleri Reeskontu (-)		2- Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar		
4- Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-)		3- Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-)		
5- Verilen Depozito ve Teminatlar		4- Çıkarılmış Tahviller		
6- Şüpheli Tic. Alacaklar Karşılığı (-)		5- Çıkarılmış Diğer Menkul Kıymetl.		
B- Diğer Alacaklar		6- Menkul Kıymetler İhraç Farkı (-)		
1- Ortaklardan Alacaklar		7- Diğer Mali Borçlar		
2- İştiraklerden Alacaklar		B- Ticari Borçlar		
3- Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar		1- Satıcılar		
4- Personelden Alacaklar		2- Borç Senetleri		
5- Diğer Çeşitli Alacaklar		3- Borç Senetleri Reeskontu (-)		
6- Diğer Alacak Sen. Reeskontu (-)		4- Alınan Depozito ve Teminatlar		
7- Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-)		5- Diğer Ticari Borçlar		
C- Mali Duran Varlıklar		C- Diğer Borçlar		
1- Bağlı Menkul Kıymetler		1- Ortaklara Borçlar		
2- Bağlı Menkul Kıymetler Değer		2- İştiraklere Borçlar		
Düşüklüğü Karşılığı (-)		3- Bağlı Ortaklıklara Borçlar		

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

<p>3- İştirakler</p> <p>4- İştiraklere Sermaye Taahhütleri (-)</p> <p>5- İştirakler Sermaye Payları Değer</p> <p style="padding-left: 40px;">Düşüklüğü Karşılığı (-)</p> <p>6- Bağlı Ortaklıklar</p> <p>7- Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri (-)</p> <p>8- Bağlı Ortaklıklar Sermaye Pay.</p> <p style="padding-left: 40px;">Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)</p> <p>D- Maddi Duran Varlıklar</p> <p style="padding-left: 20px;">1- Arazi ve Arsalar</p> <p style="padding-left: 20px;">2- Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri</p> <p style="padding-left: 20px;">3- Binalar</p> <p style="padding-left: 20px;">4- Tesis, Makine ve Cihazlar</p> <p style="padding-left: 20px;">5- Taşıtlar</p> <p style="padding-left: 20px;">6- Demirbaşlar</p> <p style="padding-left: 20px;">7- Diğer Maddi Duran Varlıklar</p> <p style="padding-left: 20px;">8- Birikmiş Amortismanlar (-)</p> <p style="padding-left: 20px;">9- Yapılmakta Olan Yatırımlar</p> <p style="padding-left: 20px;">10- Verilen Avanslar</p> <p>E- Maddi Olmayan Duran</p>			<p>4- Diğer Çeşitli Borçlar</p> <p>5- Diğer Borç Senetleri</p> <p style="padding-left: 40px;">Reeskontu (-)</p> <p>6- Kamuya Olan Ertelenmiş ve Taksitlendirilmiş Borçlar</p> <p style="padding-left: 20px;">D- Alınan Avanslar</p> <p style="padding-left: 20px;">E- Borç ve Gider Karşılıkları</p> <p style="padding-left: 40px;">1- Kıdem Tazminatı Karşılıkları</p> <p style="padding-left: 40px;">2- Diğer Borç ve Gider Karşılıkları</p> <p style="padding-left: 20px;">F- Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları</p> <p style="padding-left: 40px;">1- Gelecek Yıllara Ait Gelirler</p> <p style="padding-left: 40px;">2- Gider Tahakkukları</p> <p style="padding-left: 20px;">G- Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar</p> <p style="padding-left: 40px;">1- Gelecek Yıllara Ertelenen veya Terkin Edilecek KDV</p> <p style="padding-left: 40px;">2- Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar</p> <p style="text-align: center;">UZUN VADELİ</p>		
--	--	--	--	--	--

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

<p>Varlıklar</p> <p>1- Haklar</p> <p>2- Şerefiye</p> <p>3- Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri</p> <p>4- Araştırma ve Geliştirme Giderleri</p> <p>5- Özel Maliyetler</p> <p>6- Diğer Maddi Olmayan Duran Varl.</p> <p>7- Birikmiş Amortismanlar (-)</p> <p>8- Verilen Avanslar</p> <p>F- Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar</p> <p>1- Arama Giderleri</p> <p>2- Hazırlık ve Geliştirme Giderleri</p> <p>3- Diğer Özel Tükenmeye Tabi Varl.</p> <p>4- Birikmiş Tükenme Payları (-)</p> <p>5- Verilen Avanslar</p> <p>G- Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları</p> <p>1- Gelecek Yıllara Ait Giderler</p> <p>2- Gelir Tahakkukları</p> <p>H- Diğer Duran Varlıklar</p>			<p>YABANCI</p> <p>KAYNAKLAR TOPLAMI</p> <p>V- ÖZKAYNAKLAR</p> <p>A-Ödenmiş Sermaye</p> <p>1- Sermaye</p> <p>2- Ödenmemiş Sermaye (-)</p> <p>B- Sermaye Yedekleri</p> <p>1- Hisse Senedi İhraç Primleri</p> <p>2- Hisse Senedi İptal Kârları</p> <p>3- M.D.V. Yeniden Değ. Artışları</p> <p>4- İştirakler Yeniden Değ. Artışları</p> <p>5- Maliyet Artışları Fonu</p> <p>6- Borsada Oluşan Değer Artışı</p> <p>7- Diğer Sermaye Yedekleri</p> <p>C- Kâr Yedekleri</p> <p>1- Yasal Yedekler</p> <p>2- Statü Yedekleri</p> <p>3- Olağanüstü Yedekler</p> <p>4- Diğer Kâr Yedekleri</p> <p>5- Özel Fonlar</p> <p>D- Geçmiş Yıllar Kârları</p>		
--	--	--	--	--	--

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

1-Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV			E- Geçmiş Yıllar Zararları (-)		
2- Diğer KDV			F- Dönem Net Kârı (Zararı)		
3- Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar					
4- Diğer Çeşitli Duran Varlıklar			ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI		
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI			PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI		
AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI					

2.2. Gelir Tablosu

Gelir tablosu, işletmenin belli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net kârını veya dönem net zararını gösteren tablodur. Gelir tablosuna Kâr / Zarar Tablosu, Gelir Gider Tablosu gibi isimler de verilmektedir.

Gelir Tablosu, Tekdüzen Hesap Planı'nın altıncı ana grubunda (Sonuç hesapları) yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Bilanço, işletmenin belirli bir tarihteki varlık ve kaynaklarını gösterirken, gelir tablosu bir dönemdeki gelir ve giderlerini göstermektedir.

Gelir Tablosu Çeşitleri

Gelir Tablosu şekilsel bakımdan;

- Hesap tipi gelir tablosu
- Rapor tipi gelir tablosu

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

olmak üzere ikiye ayrılır:

- Hesap Tipi Gelir Tablosu

Hesap tipi gelir tablosunda, “T” şeklinde bir tablo oluşturulmaktadır. İşletmenin giderleri sol tarafta, işletmenin gelirleri ise sağ tarafta yer almaktadır.

Hesap tipi şeklinde düzenlenmiş gelir tablosu örneği aşağıda gösterilmiştir;

..... İŞLETMESİNİN

.... / / 200.. - / / 200.. DÖNEMİ

GİDERLER GELİRLER

GELİR TABLOSU

Satılan Ticari Mallar Maliyeti XXX		XXX	Yurtiçi Satışlar
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Gid. XXX	XXX		Faiz Gelirleri
Genel Yönetim Giderleri XXX	XXX		Kambiyo Kârları
Finansman Giderleri XXX	XXX		Menkul Kıymet Satış Kârları
.....			
.....			
TOPLAM XXX	XXX	TOPLAM	

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

FARK (KÂR) X	X	FARK (ZARAR)
GENEL TOPLAM XXX	XXX	GENEL TOPLAM

- Rapor Tipi Gelir Tablosu

Rapor tipi gelir tablosu, bir işletmenin belli bir dönem içerisindeki tüm faaliyetleri ile ilgili gelir ve giderlerini bir bütün olarak göstermektedir. Rapor tipi gelir tablosunda, işletmenin o döneme ait tüm gelirleri ve giderleri alt alta gösterilmektedir.

Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliği'nde rapor tipi gelir tablosunun düzenlenmesi esas alınmıştır. Çünkü, rapor tipi gelir tablosunda birkaç yıllık gelir tablosu verilerinin yan yana gösterilmesine ve verilerin karşılaştırılmasına olanak vermektedir. Rapor tipi gelir tablosunda yer alan kalemlere ilişkin hesap grupları ayrıntıları ile görüleceği üzere aşağıdaki gibidir.

- Gelir Tablosunun İçerik Yönünden İncelenmesi

Gelir tablosunun içeriğini biraz daha ayrıntılı incelediğimizde, içeriğinde yer alan ana hesap grupları ve alt hesap grupları aşağıdaki gibidir;

AYRINTILI GELİR TABLOSU (..... TL)

	Önceki Dönem	Cari Dönem
A- BRÜT SATIŞLAR		

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

1- Yurtiçi Satışlar		
2- Yurtdışı Satışlar		
3- Diğer Gelirler		
B- SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		
1- Satıştan İadeler		
2- Satış İskontoları		
3- Diğer İndirimler		
C- NET SATIŞLAR		
D- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		
1- Satılan Mamuller Maliyeti		
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti		
3- Satılan Hizmet Maliyeti		
4- Diğer Satışların Maliyeti		
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI		
E- FAALİYET GİDERLERİ (-)		
1- Araştırma ve Geliştirme Giderleri		
2- Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri		
3- Genel Yönetim Giderleri		
FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI		
F- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		
1- İştiraklerden Temettü Gelirleri		
2- Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri		
3- Faiz Gelirleri		
4- Komisyon Gelirleri		
5- Konusu Kalmayan Karşılıklar		
6- Menkul Kıymet Satış Kârları		

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

<p>7- Kambiyo Kârları</p> <p>8- Reeskont Faiz Gelirleri</p> <p>9- Faaliyetle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Kârlar</p> <p>G- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)</p> <p>1- Komisyon Giderleri</p> <p>2- Karşılık Giderleri</p> <p>3- Menkul Kıymet Satış Zararları</p> <p>4- Kambiyo Zararları</p> <p>5- Reeskont Faiz Giderleri</p> <p>6- Diğer Olağan Gider ve Zararlar</p> <p>H- FİNANSMAN GİDERLERİ (-)</p> <p>1- Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri</p> <p>2- Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri</p> <p>OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR</p> <p>I- OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR</p> <p>1- Önceki Dönem Gelir ve Kârları</p> <p>2- Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar</p> <p>J- OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)</p> <p>1- Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları</p> <p>2- Önceki Dönem Gider ve Zararları</p> <p>3- Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar</p> <p>DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI</p> <p>K- DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞ.</p> <p>DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI</p> <p>DİPNOTLARI:</p>		
--	--	--

1-.....		
2-.....		

3. Finansal Analiz Türleri

Finansal tablolar analizini, değişik açılardan bölümlenmek mümkündür;

- a- Analizin yapılması amacına göre,
- b- Analizin içeriğine veya yapılış biçimine göre,
- c- Analizi yapacak olan şahıslara göre.

A) Analizin Yapılması Amacına Göre

Analizin yapılması amacına göre, analiz türleri üçe ayrılmaktadır. Bunlar;

- 1- Yönetim analizleri
- 2- Kredi analizleri
- 3- Yatırım analizleri

1- Yönetim analizleri: Yönetim işlevinin yerine getirilmesinde alınacak kararlara (işletmenin performansı, başarı düzeyi, verimliliğinin ölçülmesi, planlama, kontrol) dayanak olmak üzere, işletme yönetimi için yapılan analizdir.

Yönetim analizleri yapılmasındaki amaç; yönetime, işletme ile ilgili çeşitli konularda gerekli verileri vererek onların işletmeyle ilgili alacakları kararlara yardımcı olmaktır.

2- Kredi analizi: İşletmenin finansman durumu ile borç ödeme gücünü anlayabilmek için yapılan analizlerdir. Kredi analizi, işletmeye kredi verenler veya verecek olanlarla, işletmenin finansman yöneticileri tarafından yapılmaktadır.

Kredi analizi yapılmasındaki amaç; işletmenin borç ödeme gücünü ölçerek, borçların zamanında ödenip ödenmeyeceğini araştırmaktır.

3- Yatırım analizi: İşletmeye ortak olanlar veya ortak olmayı düşünenler ile işletmeye uzun vadeli kaynak sağlayan veya sağlayacak olanlar tarafından yapılan analizdir. Yatırımcı, geniş anlamda hisse senedi, tahvil ve diğer menkul kıymetlerin alıcıları anlamına gelmektedir. Yatırıma analizi ile, işletmenin özkaynakları ve yabancı kaynakları arasında ilişkiyi görmek, işletmenin kârlılığını ve gelecek dönemlere ait kazançlarını tahmin etmek, işletmenin borçlarının ana paralarını ve faizlerini zamanında ödeyip ödeyemeyeceğini belirlemek mümkündür.

B) Analizin İçeriğine veya Yapılış Biçimine Göre

Finansal tablolar analizi, içeriğine göre bir bölümlenmeye tabi tutulduğunda ikiye ayrılmaktadır. Bunlar;

- 1- Statik analiz
- 2- Dinamik analiz

1- Statik analiz: İşletmenin **bir döneme ait** finansal tablolarında yer alan kalemler arasındaki ilişkileri incelemek için yapılan analizdir. Bu analiz türünde, tek döneme ait ve belirli tarihte düzenlenmiş finansal tablolar analiz edilmektedir.

2- Dinamik analiz: İşletmenin birbirini izleyen dönemlerine ilişkin finansal tablolarında yer alan kalemlerin incelenerek, göstermiş oldukları eğilimlerin saptandığı analizdir. Dinamik analizde, işletmenin içinde bulunduğu dönemle (cari dönem), geçmiş dönemlere ilişkin finansal tablolar karşılaştırılarak analizleri yapılmaktadır.

C) Analizi Yapacak Olan Şahıslara Göre

Analiz türleri, analiz yapacak olan şahısların işletme içinde olup olmamasına göre bölümlendiğinde ikiye ayrılmaktadır. Bunlar;

- 1- İç analiz
- 2- Dış analiz

1- İç analiz: Yöneticiler, muhasebeciler, iç denetçiler gibi işletmenin içinden olan kimselerin yapmış oldukları analiz türüdür. İç analizde, analizi yapan kişiler işletmenin kadrolu elemanıdır. Analizin yapılmasında, işletmenin defterlerinden, kayıtlarından, belgelerinden kısacası işletme içindeki tüm dokümanlardan faydalanılır.

2- Dış analiz: İşletmeye ilişkisi bulunan üçüncü kişilerin işletmenin yayınlamış olduğu raporlardan yararlanarak yaptıkları analizdir. Bu analiz türünde, analizi yapan kişiler işletmenin kadrosunda bulunmamaktadır. Dış analizin yapılmasında, yalnızca işletmeye ait mali tablolar kullanılmaktadır. Analist, sadece işletmenin verdiği bilgiler ile yetinmektedir.

4. Finansal Analiz Teknikleri

Finansal analiz yapılırken, işletmenin mali yapısının incelenebilmesi için çeşitli analiz tekniklerinden faydalanılmaktadır. Analiz teknikleri kullanılarak, genellikle temel finansal tablolar olan bilanço ve gelir tablosundaki bilgilerden faydalanılarak bazı karşılaştırma ve hesaplamalar yapılarak, yeni tablolar düzenlemek, yeni veriler elde etmek şeklinde olacaktır.

Finansal analiz teknikleri uygulamadaki temel amaç işletmenin,

- a) Likidite durumu,
- b) Finansal (mali) durumu,
- c) Faaliyet etkinliği (verimliliği) durumu,
- d) Kârlılık durumu

hakkında bilgilere ulaşmaktır.

Finansal tabloların analizinde kullanılan teknikleri şöyle sıralayabiliriz;

1. Karşılaştırmalı tablolar analizi (Yatay analiz)
2. Yüzde yöntemi ile analiz (Dikey analiz)
3. Eğilim yüzdeleri yöntemi ile analiz (Trend analizi)
4. Rasyo yöntemi ile analiz (Oran analizi)

4.1. Karşılaştırmalı Tablolar Analizi (Yatay Analiz)

Karşılaştırmalı tablolar analizi bir işletmenin iki veya daha fazla dönemlerine ilişkin finansal tablolarının birbirini izleyen dönemler bakımından karşılaştırmalı olarak düzenlenmesi ve bu tablolarda yer alan kalemlerin zaman içinde göstermiş olduğu değişikliklerin incelenerek değerlendirilmesidir.

Karşılaştırmalı tablolar analizi yöntemi, dinamik bir analiz türü olup, bu yöntemde finansal tablolardaki kalemler ve hesap grupları yıllar itibarıyla karşılaştırılmakta ve öngörülen değişiklikler incelenmektedir.

Karşılaştırmalı tablolar analizinden beklenen yararın sağlanabilmesi için; karşılaştırılacak finansal tabloların;

- a) Enflasyonun etkisinden arındırılmış
- b) Aynı dönem uzunluğuna sahip
- c) Aynı muhasebe kuram ve ilkelerine göre hazırlanmış
- d) Aynı para biriminde ve aynı dilde hazırlanmış olmaları gerekir.

Karşılaştırmalı tablolar, cari dönemle bir önceki dönemi içerecek biçimde iki dönemli olarak düzenlenebileceği gibi, cari dönemle birden fazla geçmiş dönemi içerecek biçimde, ikiden fazla dönemli olarak da düzenlenebilmektedir.

Bu teknikte, her bir hesabın ve hesap grubunun artış veya azalışları hem tutar olarak hem de yüzde olarak belirlenmektedir. Yüzde olarak artış veya azalışı bulurken aşağıdaki formülden yararlanılmaktadır;

$$\% \text{ Artış veya Azalış} = \frac{\text{Cari Dönem Tutarı} - \text{Önceki Dönem Tutarı}}{\text{Önceki Dönem Tutarı}} \times 100$$

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Önceki Dönem Tutarı

Örnek: Çalışkan AŞ'nin 2010 ve 2011 yıllarına ait finansal tablolardan bilançonun aktif bölümü şöyledir;

BİLANÇO KALEMLERİ	2010 YILI (Önceki Dönem) (TL)	2011 YILI (Cari Dönem) (TL)
AKTİF		
DÖNEN VARLIKLAR		
Hazır Değerler	150.000	180.000
Menkul Kıymetler	100.000	100.000
Ticari Alacaklar	300.000	270.000
Stoklar	800.000	1.200.000
Diğer Dönen Varlıklar	50.000	45.000
DÖNEN VARLIKLAR	1.400.000	1.795.000
TOPLAMI		
DURAN VARLIKLAR		
Mali Duran Varlıklar	250.000	325.000
Maddi Duran Varlıklar	500.000	475.000
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	75.000	52.500
Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar	25.000	27.500
DURAN VARLIKLAR	850.000	880.000
TOPLAMI		
AKTİF TOPLAMI	2.250.000	2.675.000

Örneğin sade ve anlaşılır olması için, işletmenin 2010 ve 2011 yıllarına ait bilançosunun sadece aktif tarafları özet olarak verilmiştir.

İşletmenin 2010 ve 2011 yıllarına ait bilgilerine göre, karşılaştırmalı tablolar analizi uygulayalım;

Bunun için, ilk önce 2010 ve 2011 yıllarına ait tablolar karşılaştırılarak, cari dönem ait hesapların önceki döneme ait hesaplara göre artışları ve azalışları tespit edilmesi gerekir. Tespit edilen bu artış ve azalışlar hem tutar olarak hem de yüzde olarak belirlenmelidir. Böylece ortaya çıkan sonuçların yorumlanması daha kolay olacaktır.

Hazır Değerler

Cari Dönem - Önceki Dönem : 150.000 - 180.000 = 30.000 TL Artış (Tutar olarak)

Cari Dönem Tutarı - Önceki Dönem Tutarı

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

$$\text{Artış veya Azalış} = \frac{\text{Önceki Dönem Tutarı}}{\text{Önceki Dönem Tutarı}} \times 100$$

$$\text{Artış veya Azalış} = \frac{180.000 - 150.000}{150.000} \times 100 = \%20 \text{ Artış (Yüzde olarak)}$$

Yukarıda, Hazır Değerler grubunun cari dönemi ile önceki dönemi karşılaştırılmış ve bunun sonucunda hem tutar olarak hem de yüzde olarak azaldığı tespit edilmiştir. Aynı şekilde diğer tüm hesap gruplarının artış ve azalışları belirlendiğinde aşağıdaki tablo elde edilecektir;

BİLANÇO KALEMLERİ	2010 YILI (Önceki Dönem) (TL)	2011 YILI (Cari Dönem) (TL)	ARTIŞ VEYA AZALIŞLAR	
			TUTAR	YÜZDE
AKTİF				
DÖNEN VARLIKLAR				
Hazır Değerler	150.000	180.000	+ 30.000	+ %20
Menkul Kıymetler	100.000	100.000	-	-
Ticari Alacaklar	300.000	270.000	- 30.000	- %10
Stoklar	800.000	1.200.000	+ 400.000	+ %50
Diğer Dönen Varlıklar	50.000	45.000	- 5.000	- %10
DÖNEN VARLIKLAR	1.400.000	1.795.000	+ 395.000	+ %28
TOPLAMI				
DURAN VARLIKLAR				
Mali Duran Varlıklar	250.000	325.000	+ 75.000	+ %30
Maddi Duran	500.000	475.000	- 25.000	- %5
Varlıklar	75.000	52.500	- 22.500	- %30
Maddi Olm. Duran	25.000	27.500	+ 2.500	+ %10
Varl.				
Özel Tük. Tabi				
Varlıklar				
DURAN VARLIKLAR	850.000	880.000	+ 30.000	+ %4
TOPLAMI				
AKTİF TOPLAMI	2.250.000	2.675.000	+ 425.000	+ %19

Cari dönem ile önceki dönem karşılaştırıldıktan sonra, sonuçların yorumlanması gerekir. Ortaya çıkan artış ve azalışların nedenleri, sonuçları vb. belirlenmelidir. Yalnız iki finansal tablonun karşılaştırılarak sonuçlarının yorumlanabilmesi için, işletmenin faaliyet konusu, üretim hacmi, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durum gibi bazı faktörlerin de gözönünde tutulması gerekir.

Günümüzde işletmeler, karşılaştırdıkları finansal tabloların sonuçlarını yorumlarken, Merkez Bankası'nın her yıl yayınladığı sektör ortalamalarından ve İstanbul Sanayi Odası'nın yayınladığı Türkiye'nin en büyük 500 şirketine ait analiz sonuçlarından yararlanmaktadırlar.

4.2. Yüzde Yöntemi ile Analiz (Dikey Analiz)

Yüzde yöntemi ile analiz tekniğinde; finansal tablolarda yer alan her kalem aynı tabloda yer alan belirli bir kaleme veya toplam kısmına oranlanmakta ve bulunan yüzdelere göre ifade edilmektedir. Başka bir anlatımla finansal tablolarda yer alan kalemin küme toplamı içindeki oranı hesaplanmaktadır.

Yüzde yöntemi ile analiz tekniği iki şekilde uygulanmaktadır. Bunlar;

- a- Genel toplama göre
- b- Grup toplamına göre

a- Genel Toplama Göre

Genel toplama göre yüzde analizi yapıldığında; bilançonun genel toplamı (aktif/pasif toplamı) 100 kabul edilerek her bir kalemin toplama oranı hesaplanmaktadır.

$$\text{Genel Toplama Göre \%} = \frac{\text{Hesap Tutarı}}{\text{Genel Toplam}} \times 100$$

Diğer taraftan gelir tablosunun yüzde yöntemi ile analizinde net satışlar 100 kabul edilmekte ve gelir tablosu verilerinin net satışlara oranı hesaplanmaktadır.

b- Grup Toplama Göre

Grup toplama göre yüzde analizi yapıldığında; bilançonun ve gelir tablosunun hesap grupları kendi aralarında analiz yapılmaktadır. Bilançoda; grup toplamı (dönen varlıklar, duran varlıklar, kısa vadeli yabancı kaynaklar toplamı vb.) 100 kabul edilerek her bir kalemin grup toplama oranı hesaplanmaktadır.

$$\text{Grup Toplama Göre \%} = \frac{\text{Hesap Tutarı}}{\text{Grup Toplamı}} \times 100$$

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Diğer taraftan gelir tablosunun grup toplamına göre yüzde yöntemi ile analizinde grup toplamları (brüt satışlar, satışların maliyeti, faaliyet giderleri toplamları vb.) 100 kabul edilmekte ve her bir kalemin grup toplamına oranı hesaplanmaktadır.

Yüzde yöntemi ile analiz, daha çok bilançoların ve gelir tablolarının dikey analizinde kullanılmaktadır. Bu yöntemden, tek döneme ait finansal tabloların analizinde yararlanılmaktadır. Bu nedenle statik bir analiz türüdür. Ancak istenirse, yüzde yöntemine göre hazırlanmış birden fazla döneme ilişkin finansal tabloların karşılaştırılmasının yapılarak, bu analiz tekniğine dinamik bir nitelik kazandırılabilir.

Örnek: Varyemez AŞ'nin 2011 yılına ait bilançosunun aktif bölümü şöyledir;

BİLANÇO KALEMLERİ	2011 YILI (TL)
AKTİF	
DÖNEN VARLIKLAR	
Hazır Değerler	125.000
Menkul Kıymetler	62.500
Ticari Alacaklar	150.000
Stoklar	375.000
Diğer Dönen Varlıklar	37.500
DÖNEN VARLIKLAR	750.000
TOPLAMI	
DURAN VARLIKLAR	
Mali Duran Varlıklar	75.000
Maddi Duran Varlıklar	300.000
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	100.000
Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar	25.000
DURAN VARLIKLAR	500.000
TOPLAMI	
AKTİF TOPLAMI	1.250.000

İşletmenin 2011 yılına ait bilançosunun aktif bölümü hem genel toplama göre hem de grup toplamına göre dikey analiz edildiğinde;

a- Genel Toplama Göre

Genel toplama göre dikey analiz yapıldığında, bilançonun genel toplamı (aktif toplamı) 100 kabul edilmekte ve her tutarın genel toplama göre yüzdesi alınmaktadır.

Hazır Değerler:

$$\text{Genel Toplama Göre \%} = \frac{\text{Hesap Tutarı}}{\text{Genel Toplam (Aktif Toplamı)}} \times 100 = \frac{125.000}{1.250.000} \times 100 = \%10$$

Yukarıda, Hazır Değerler grubunun genel toplama göre yüzdesi hesaplanmıştır. Aynı şekilde diğer tüm hesap gruplarının genel toplama göre yüzdeleri hesaplandığında aşağıdaki tablo elde edilecektir;

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

BİLANÇO KALEMLERİ	2011 YILI (TL)	GENEL TOPLAMA GÖRE %
AKTİF		
DÖNEN VARLIKLAR		
Hazır Değerler	125.000	10
Menkul Kıymetler	62.500	5
Ticari Alacaklar	150.000	12
Stoklar	375.000	30
Diğer Dönen Varlıklar	37.500	3
DÖNEN VARLIKLAR	750.000	60
TOPLAMI		
DURAN VARLIKLAR		
Mali Duran Varlıklar	75.000	6
Maddi Duran Varlıklar	300.000	24
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	100.000	8
Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar	25.000	2
DURAN VARLIKLAR	500.000	40
TOPLAMI		
AKTİF TOPLAMI		
	1.250.000	100

b- Grup Toplama Göre

Grup toplama göre dikey analiz yapıldığında, bilançonun ana grup toplamları (dönen varlıklar, duran varlıklar toplamları) 100 kabul edilmekte ve her tutarın ait olduğu grup toplama göre yüzdesi alınmaktadır.

Hazır Değerler;

$$\text{Grup Toplama Göre \%} = \frac{\text{Hesap Tutarı}}{\text{Grup Toplamı (Dönen Varlıklar Toplamı)}} \times 100 = \frac{125.000}{750.000} \times 100 = 17\%$$

Yukarıda, Hazır Değerler grubunun Dönen Varlıklar toplamına göre yüzdesi hesaplanmıştır. Aynı şekilde diğer tüm hesap gruplarının grup toplamına göre yüzdeleri hesaplandığında aşağıdaki tablo elde edilecektir;

BİLANÇO KALEMLERİ	2011 YILI (TL)	GRUP TOPLAMA GÖRE %

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

DÖNEN VARLIKLAR		
Hazır Değerler	125.000	17
Menkul Kıymetler	62.500	8
Ticari Alacaklar	150.000	20
Stoklar	375.000	50
Diğer Dönen Varlıklar	37.500	5
DÖNEN VARLIKLAR	750.000	100
TOPLAMI		

BİLANÇO KALEMLERİ	2011 YILI (TL)	GRUP TOPLAMA GÖRE %
DURAN VARLIKLAR		
Mali Duran Varlıklar	75.000	15
Maddi Duran Varlıklar	300.000	60
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	100.000	20
Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar	25.000	5
DURAN VARLIKLAR	500.000	100
TOPLAMI		

4.3. Eğilim Yüzdeleri Yöntemi ile Analiz (Trend Analizi)

Finansal tablolarda yer alan kalemlerin uzun bir süre içinde incelenmesi, birbirini izleyen yıllara göre gösterdikleri eğilimlerin belirlenmesi trend analizi ile yapılmaktadır.

Trend analizi veya indeks yöntemi ismi ile de anılan yöntem, işletmede dinamik analiz yapılmasına olanak vermektedir. Bu yöntemin uygulanmasından gerekli yararın sağlanabilmesi için, oldukça uzun bir inceleme dönemi alınmalıdır. Eğilim yüzdeleri analizinde, işletmelerin finansal tablolarında yer alan kalemlerin dönemler arasında göstermiş olduğu artış veya azalışlar saptanmakta ve bu değişikliklerin temel yıla göre oransal önemleri ortaya konularak işletmenin gelişme yönü incelenmektedir.

Bu yöntemde, önce analizi yapılacak yıllardan biri baz (temel) yıl olarak kabul edilmektedir. Sonra, baz (temel) alınan yıla ait finansal tabloların tutarları 100 kabul edilmektedir. Daha sonra, analizi yapılacak yıllardaki değerlerin baz (temel) alınan yıla göre yüzde olarak değişimi hesaplanmaktadır. Bunun için şu formülden faydalanılmaktadır;

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

$$\text{Eğilim Yüzdesi} = \frac{\text{İlgili Yılın Hesap Tutarı}}{\text{Baz (Temel) Yıl Tutarı}} \times 100$$

Örnek: İşletmenin Stoklar grubunun son beş yılın bilançolarından alınan tutarları şöyledir;

	<u>2007 Yılı</u>	<u>2008 Yılı</u>	<u>2009 Yılı</u>	<u>2010 Yılı</u>	<u>2011 Yılı</u>
Stoklar	400.000	440.000	600.000	580.000	620.000

Yukarıdaki değerlerin enflasyondan arındırılmış değerler olduğu ve 2007 yılının baz (temel) yıl kabul edildiği varsayımına göre, Stoklar grubunun trend analizi şöyle olacaktır;

$$\text{2008 Yılı Eğilim Yüzdesi} = \frac{\text{İlgili Yılın Hesap Tutarı}}{\text{Baz (Temel) Yıl Tutarı}} \times 100 = \frac{440.000}{400.000} \times 100 = 110$$

$$\text{2009 Yılı Eğilim Yüzdesi} = \frac{\text{İlgili Yılın Hesap Tutarı}}{\text{Baz (Temel) Yıl Tutarı}} \times 100 = \frac{600.000}{400.000} \times 100 = 150$$

Yukarıda, Stoklar grubunun baz yıla göre trend analizi aşağıdaki tablo elde edilecektir;

HESAP GRUBU	YILLAR				
	2007 (Baz Yıl)	2008	2009	2010	2011
STOKLAR	400.000	440.000	600.000	580.000	620.000
EĞİLİM %	100	110	150	145	155

Eğer baz (temel) alınan yıl 2011 yılı olsaydı, Stokların trendi analizi şu şekilde olacaktır;

HESAP GRUBU	YILLAR				
	2007	2008	2009	2010	2011 (Baz Yıl)

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

STOKLAR	400.000	440.000	600.000	580.000	620.000
EĞİLİM %	65	71	97	94	100

4.4. Rasyo Yöntemi ile Analiz (Oran Analizi)

Bu analiz tekniğinde, işletmenin bilanço ve gelir tablosunda bulunan kalemlerin birbirleri ile olan ilişkileri bir oran şeklinde belirlenmekte ve bu oran geçmiş yılların ve diğer işletmelerin oranları ile karşılaştırılmaktadır. Bulunan bu oranlar, geleceğe yönelik tahminlerde bulunmada ipuçları vermektedir.

Oranlar, işletme faaliyetlerinin değerlendirilmesindeki kullanış biçimlerine göre şu şekilde bölümlenmektedir;

- Likidite Oranları
- Mali Yapı Oranları
- Faaliyet Oranları
- Kârlılık Oranları

4.4.1. İşletmenin Likidite Durumunu Ölçen Oranlar (Likidite Oranları)

Likidite oranları, işletmenin kısa vadeli borçlarını vadesinde ödeyip, ödeyemeyeceğini, diğer bir ifade ile paraya çevrilebilecek aktif değerlerle kısa vadeli borçları arasındaki ilişkiyi gösterirler. Bir bakıma likidite oranları, işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü açıklar.

Bir işletmenin kısa vadeli borçları, bir yıl içinde ödenmesi gereken borçları olup, dönen varlıklar arasında yer alan kalemlerle karşılanırlar. Dönen varlıklar, parasal kıymetler ile bir yıl içinde paraya çevrilmesi mümkün olan değerlerdir. Bu açıklamaya göre, likidite oranlarında kullanılan bilanço hesapları, dönen varlıklar ve kısa vadeli yabancı kaynakları oluşturan hesap gruplarıdır.

Likidite oranları, işletme sermayesinin yeterli olup olmadığını belirlemek için de kullanılırlar. İşletme sermayesi, dönen varlıklardır. Net işletme sermayesi ise, dönen varlıklar ile kısa vadeli yabancı kaynaklar arasındaki olumlu farktır.

İşletmenin likidite durumunu ölçen oranlar şunlardır;

- a- Cari Oran
- b- Asit-Test Oranı
- c- Nakit Oranı

a- Cari Oran

Cari oran, dönen varlıklar ile kısa vadeli yabancı kaynaklar arasındaki ilişkiyi gösteren bir orandır. Oran hesaplanırken, dönen varlıklar net değerler olarak alınmalıdır. Örneğin;

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

şüpheli ticari alacaklar karşılığı, alacak senetleri reeskontu ticari alacaklardan, menkul kıymetler değer düşüklüğü karşılığı menkul kıymetlerden düşülmelidir.

$$\text{Cari Oran} = \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Cari oranın 2 çıkması istenir. Buna göre, işletmenin dönen varlıkları kısa vadeli borçlarının iki katı olmalıdır. Bu oranın sonucunun 2'den büyük olması, işletmede normalin üzerinde ve kullanılmayan dönen varlıkların olduğunu gösterir. Oranın sonucunun 2'den küçük olması ise, işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme yeteneğinin az olduğunu gösterir. Cari oranın sonucu 1 ise, işletmenin net işletme (çalışma) sermayesinin hiç olmadığı anlaşılır. Eğer cari oranın sonucu 1'den küçükse, net işletme sermayesinin negatif olduğu anlaşılır.

b- Asit - Test Oranı

İşletmelerde stokların paraya çevrilmesi oldukça uzun bir zamanı gerektirmektedir. Piyasanın durgun olduğu, talebin az olduğu dönemlerde stokların paraya çevrilmeleri oldukça zordur. Bu nedenle, asit test oranı bulunurken, dönen varlıklardan stoklar düşülmekte, kalan tutar, kısa vadeli borçlara oranlanmaktadır. Bu orana, "Likidite Oranı" da denmektedir.

$$\text{Asit-Test Oranı} = \frac{\text{Dönen Varlıklar - Stoklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Asit-test oranının sonucunun 1 olması istenir. yani, işletmenin stoklarını satmadan dönen varlıkları ile kısa vadeli borçlarını ödeyecek düzeyde olması istenir.

c- Nakit Oranı

Nakit oranı, işletmenin hazır değerlerinin, kısa vadeli borçlarının ne kadarını karşılayabileceğini gösteren bir orandır.

$$\text{Nakit Oranı} = \frac{\text{Hazır Değerler}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Hazır değerler; kasa, alınan çekler, bankalar ve hemen paraya çevrilmesi mümkün olan diğer değerlerden oluşur. Bu oranın sonucunun %20'nin altına düşmemesi istenir. Oranın sonucunun %20'nin altına düşmesi işletmeyi nakit sıkıntısına sokarken, oranın sonucunun büyük olması da işletmenin parayı iyi kullanmadığını gösterir.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Yukarıdaki belirtilen likidite oranlarının değerlendirilmesinde, bazı oranlardan da yararlanılabilir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir.

- i- Alacakların Devir Hızı Oranı
- ii- Stok Devir Hızı Oranı
- iii- Stok Bağımlılık Oranı

Alacakların devir hızı ile stok devir hızı oranları faaliyet etkinliği (verimlilik) oranları anlatılırken ayrıntıları ile anlatılacaktır. Burada sadece stok bağımlılık oranından bahsedilecektir;

Stok Bağımlılık Oranı; işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilmek için, hazır değerler ve diğer süratle paraya çevrilebilir varlıkların dışında, ne kadarlık stok satması gerektiğini gösteren orandır.

$$\text{Stok Bağımlılık Oranı} = \frac{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar - Hazır Değerler}}{\text{Stoklar}}$$

Stok bağımlılık oranı; asit-test oranının sonucunun bir ve daha büyük olması durumunda hesaplanmaz. Bu oran; asit-test oranı birden küçük olması durumunda hesaplanır ve borçların geri ödenmesinde işletmenin stoklara olan bağımlılığının ölçülmesinde kullanılır.

4.4.2. İşletmenin Mali Durumunu Ölçen Oranlar (Mali Yapı Oranları)

Bir işletmenin finansal ihtiyaçları, özkaynaklar ve yabancı kaynaklarla sağlanır. İşte, finansal yapı oranları, işletmelerde özkaynaklarla, yabancı kaynaklar arasındaki ilişkiyi bir başka ifade ile işletmenin özkaynaklardan ve yabancı kaynaklardan yararlanma derecesini gösterir. Bir işletmede toplam kaynaklar arasında özkaynaklar yüksek ise, kredi veren kişi ve kuruluşlar açısından olumlu bir durum, düşük ise riskli bir durum vardır.

a- Finansal Kaldıraç Oranı

Bu oran, kısa ve uzun vadeli yabancı kaynakların, aktif toplamına bölünmesi ile elde edilir.

$$\text{Finansal Kaldıraç Oranı} = \frac{\text{Yabancı Kaynaklar Toplamı}}{\text{Aktif Toplamı}}$$

Bu oran varlıkların yüzde kaçının yabancı kaynaklarla finanse edildiğini gösterir. Başka bir anlatımla, yabancı kaynakların toplam kaynaklar içindeki yüzdesini gösterir. İşletmeye kredi verenler bu oranın sonucunun küçük olmasını isterlerken, ortaklar oranın sonucunun belli bir düzeye kadar büyük olmasını isterler.

b- Özkaynakların, Aktif Toplamına Oranı

Bu oran, varlıkların yüzde kaçının özkaynaklarla finanse edildiğini gösterir. Başka bir anlatımla, özkaynakların toplam kaynaklar içindeki yüzdesini gösterir. Bu oran, finansal kaldıraç oranının sonucunu bire tamamlayan orandır.

$$\text{Oran} = \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Aktif Toplamı}}$$

Özkaynakların, aktif toplamına oranının 0,50 nin altına düşmemesi istenir.

c- Finansman Oranı

Finansman oranı, işletmenin özkaynakları ile toplam yabancı kaynakları arasında uygun bir oranın olup olmadığını gösterir. Oranın en az 1 çıkması istenir.

$$\text{Finansman Oranı} = \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Toplam Yabancı Kaynaklar}}$$

Finansman oranının, 1'den büyük olması işletmeyi, alacaklı durumunda bulunan üçüncü kişilerin baskısından kurtarır. Oranın 1'den küçük olması ise, işletmeye kredi verenlerin, işletme ortaklarından daha fazla işletmeye yatırım yaptıklarını gösterir. Bu durum, işletmenin alacaklılarının güvencesini azaltmakta, ekonomik durgunluk dönemlerinde de işletmeyi borçlarını ödeyememe durumunda bırakabilmektedir.

d- Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların, Toplam Kaynaklara (Pasife) Oranı

Bu oran, işletmenin toplam kaynaklarının (pasif) yüzde kaçının kısa vadeli yabancı kaynaklardan oluştuğunu gösterir.

$$\text{Oran} = \frac{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Kaynaklar (Pasif)}}$$

e- Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların, Toplam Kaynaklara (Pasife) Oranı

Bu oran, işletmenin toplam kaynaklarının (pasif) yüzde kaçının uzun vadeli yabancı kaynaklardan oluştuğunu gösterir.

$$\text{Oran} = \frac{\text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar}}{\text{Toplam Kaynaklar (Pasif)}}$$

f- Duran Varlıkların, Özkaynaklara Oranı

Oran, aktifteki duran varlıkların ne kadarlık kısmının özkaynaklarla finanse edildiğini gösterir.

$$\text{Oran} = \frac{\text{Duran Varlıklar}}{\text{Özkaynaklar}}$$

Oranın genelde birden küçük olması istenir. Oranın birden büyük olması, duran varlıkların bir kısmının yabancı kaynakla finanse edildiğini gösterir.

g- Duran Varlıkların, Devamlı Sermayeye Oranı

Oran, duran varlıkların yüzde kaçının özkaynaklar ve uzun vadeli yabancı kaynaklarla finanse edildiğini gösterir.

$$\text{Oran} = \frac{\text{Duran Varlıklar}}{\text{Devamlı Sermaye} + \text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Oranın sonucunun 1'den küçük çıkması istenir. Çünkü, oranın 1'den büyük çıkması duran varlıkların bir kısmının kısa vadeli yabancı kaynaklarla finanse edildiğini gösterir. Bu ise işletmenin üçüncü kişilerin baskısı altına girmiş olduğunu gösterir.

h- İç Kaynaklar (Oto Finansman) Oranı

İşletmenin oto finansman yoluyla elde ettiği kaynakların ölçülmesinde kullanılan orandır. Kâr yedeklerinden geçmiş yıllar zararlarının düşülmesiyle bulunan tutarın ödenmiş sermayeye bölünmesiyle elde edilir.

Oranın sonucu ne kadar büyük çıkarsa işletme için o kadar iyidir.

$$\text{Oto Finansman Oranı (İç Kaynaklar)} = \frac{\text{Kâr Yedekleri - Geçmiş Yıllar Zararları}}{\text{Ödenmiş Sermaye}}$$

1- Ayrıca; yüzde yöntemi ile analizde (dikey analiz) grup toplamına veya genel toplama göre bilançonun pasif tarafına uygulanması ile elde edilen her oran bir finansal (mali) durum oranıdır.

- Uzun vadeli yabancı kaynakların pasife oranı
- Kısa vadeli yabancı kaynakların toplam yabancı kaynaklara oranı
- Ödenmiş sermayenin özkaynaklara oranı
- Yedeklerin (sermaye yedekleri + kâr yedekleri) özkaynaklara oranı gibi.

4.4.3. İşletmenin Faaliyet Durumunu Ölçen Oranlar (Faaliyet Oranları)

Faaliyet oranları, işletmenin faaliyetlerinde kullanılan aktifteki varlıkların etkili, verimli bir biçimde kullanılıp kullanılmadığını ölçen oranlardır. Faaliyet oranları, temel olarak Net Satışlara göre belirlenen devir hızı (dönüş hızı) oranlarıdır.

a- Stok Devir Hızı Oranı

Bu oran, işletmenin stoklarını ne kadarlık bir süre içinde sattığını gösterir. Başka bir anlatımla, işletmenin stoklarının bir dönemde kaç defa yenilendiğini gösterir.

$$\text{Stok Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Satılan Ticari Malların Maliyeti}}{\text{Ortalama Stok}}$$

$$\text{Ortalama Stok} : (\text{Dönembası Stok} + \text{Dönemsonu Stok}) / 2$$

Oranın sonucu, stokların bir dönemde kaç defa yenilendiğini gösterir. Eğer, soruda satılan ticari mallar maliyeti verilmemişse, oranın payına satılan ticari malların maliyeti yerine Net Satışlar da yazılabilir. Yine soruda, dönem başı stok tutarı verilmemişse, oranın paydasına sadece dönem sonu stok tutarı yazılabilir.

b- Ortalama Stokta Kalma Süresi

Stokların bir yılda kaç günde bir yenilendiğini gösteren orandır. Bunun için, bir yıldaki gün sayısı stok devir hızına bölünür.

$$\text{Ortalama Stokta Kalma Süresi} = \frac{360}{\text{Stok Devir Hızı}}$$

c- Alacak Devir Hızı Oranı

Bu oran, işletmenin alacaklarını ne kadarlık bir süre içinde tahsil ettiğini gösterir. Başka bir anlatımla, işletmenin alacaklarını bir dönemde kaç defa ettiğini gösterir.

$$\text{Alacak Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Kredili Satışlar}}{\text{Ortalama Ticari Alacaklar}}$$

$$\text{Ortalama Ticari Alacaklar} : (\text{Dönembası Ticari Alacaklar} + \text{Dönemsonu Ticari Alacaklar}) / 2$$

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Oranın sonucu, alacakların bir dönemde kaç defa tahsil edildiğini gösterir. Eğer, soruda kredili satışlar verilmemişse, oranın payına Net Satışlar da yazılabilir. Yine soruda, dönem başı alacaklar tutarı verilmemişse, oranın paydasına sadece dönem sonu alacaklar tutarı yazılabilir.

d- Ortalama Tahsilat Süresi

Alacakların bir yılda kaç günde bir tahsil edildiğini gösteren orandır. Bunun için, bir yıldaki gün sayısı alacak devir hızına bölünür.

$$\text{Ortalama Tahsilat Süresi} = \frac{360}{\text{Alacak Devir Hızı}}$$

e- Net İşletme (Çalışma) Sermayesi Devir Hızı Oranı

Oran, işletmenin net işletme sermayesinin bir dönemde kaç defa devrettiğini, net işletme sermayesinin yeterli olup olmadığını gösterir. Oranın sonucunun yüksek olması işletme sermayesine ihtiyaç olduğunu, düşük olması ise aşırı işletme sermayesine sahip bulunduğunu gösterir.

$$\text{Net İşletme (Çalışma) Sermayesi Devir Hızı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Net İşletme Sermayesi}}$$

Net İşletme (Çalışma) Sermayesi : Dönen Varlıklar - Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

f- Aktif Devir Hızı Oranı

Bu oran, işletmede aktif kullanımının verimliliğini ölçer. Oranın düşük olması, işletmenin tam kapasite ile çalışmadığını gösterir.

$$\text{Aktif Devir Hızı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Aktif}}$$

g- Yukarıda, işletmelerin en çok kullandıkları faaliyet oranları verilmiştir. Net Satışların, işletmenin bilançosunun aktifinde yer alan varlık hesaplarına bölünmesiyle birçok oran daha geliştirilebilir.

- Dönen varlıklar devir hızı oranı
- Duran varlıklar devir hızı oranı
- Hazır değerler devir hızı oranı
- Maddi duran varlıklar devir hızı oranı
- Maddi olmayan duran varlıklar devir hızı oranı gibi.

4.4.4. İşletmenin Kârlılık Durumunu Ölçen Oranlar (Kârlılık Oranları)

İşletmenin bir bütün olarak tüm faaliyetlerin sonucunda, kârlı çalışıp çalışmadığının belirlenmesinde yararlanılan oranlardır. Kârlılık oranlarının sayısı oldukça fazla olduğundan, bunları 5 grupta toplamak mümkündür;

- a- Kâr ile net satışlar arasındaki ilişkileri gösteren oranlar
- b- Kâr ile sermaye arasındaki ilişkileri gösteren oranlar
- c- Kâr ile Mali yükümlülüklerin karşılanmasında yeterli gelirin elde edilmediğini gösteren oranlar
- d- Kâr ile Başa Baş Noktası arasındaki ilişkileri gösteren oranlar

4.4.4.1. Kâr ile Satışlar Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar

Bu oranlar Gelir Tablosunda yer alan çeşitli kalemler ile net satışlar arasındaki ilişkileri analiz etmede kullanılır.

a- Brüt Satış Kârı / Net Satışlar Oranı

Net satışların yüzde kaçının brüt satış kârı olduğunu belirtir. Başka bir ifade ile, her 100 liralık satışın, kaç lira brüt satış kârına dönüştüğünü gösteren orandır. Oranın sonucunun büyük çıkması istenir.

b- Faaliyet Kârı / Net Satışlar Oranı

Net satışların yüzde kaçının faaliyet kârı olduğunu belirtir. Başka bir ifade ile, her 100 liralık satışın, kaç lira faaliyet kârına dönüştüğünü gösteren orandır. Oranın sonucunun büyük çıkması istenir.

c- Olağan Kâr / Net Satışlar Oranı

Net satışların yüzde kaçının olağan kâr olduğunu belirtir. Başka bir ifade ile, her 100 liralık satışın, kaç lira olağan kâra dönüştüğünü gösteren orandır. Oranın sonucunun büyük çıkması istenir.

d- Dönem Kârı / Net Satışlar Oranı

Net satışların yüzde kaçının dönem kârı olduğunu belirtir. Başka bir ifade ile, her 100 liralık satışın, kaç lira dönem kârına dönüştüğünü gösteren orandır. Oranın sonucunun büyük çıkması istenir.

e- Dönem Net Kârı / Net Satışlar Oranı

Net satışların yüzde kaçının dönem net kârı olduğunu belirtir. Başka bir ifade ile, her 100 liralık satışın, kaç lira dönem net kârına dönüştüğünü gösteren orandır. Oranın sonucunun büyük çıkması istenir.

f- Yukarıda, işletmelerin en çok kullandıkları kârlılık oranları verilmiştir. İşletmenin gelir tablosundaki tüm gider unsurlarının Net Satışlara bölünmesiyle yani yüzde yönteminin uygulanmasıyla birçok oran daha geliştirilebilir.

- Faaliyet Giderleri / Net Satışlar Oranı

- Finansman Giderleri / Net Satışlar Oranı gibi.

4.4.4.2. Kâr ile Sermaye Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar

İşletmenin öz kaynaklarını ve yabancı kaynaklarını verimli kullanıp kullanmadığını ölçmede kâr ile sermaye unsurları arasındaki ilişkilerin analizinde kullanılan oranlardır. Başka bir anlatımla, işletmenin kaynaklarını kullandığı yatırımlarından sağlanan gelir unsurları arasındaki ilişkilerin analiz edildiği oranlardır.

a- Özsermayenin Kârlılığı Oranı (Mali Rantabilite Oranı)

Özsermayenin kârlılığı (mali rantabilite) oranı, işletme sahibi veya ortaklarının işletmeye sağlamış oldukları kaynakların verimli kullanılıp kullanılmadığının ölçülmesinde kullanılır. Oran, işletme sahipleri tarafından sağlanan kaynağın bir birimine düşen kâr payını gösterir.

$$\text{Mali Rantabilite Oranı (Özsermayenin Kârlılığı Oranı)} = \frac{\text{Net Kâr}}{\text{Özkaynak Toplamı}}$$

b- Ekonomik Verimlilik Oranı

Ekonomik verimlilik oranı, yatırımların finansmanında kullanılan devamlı sermayenin (uzun vadeli yabancı kaynaklar + öz kaynaklar) ne ölçüde kârlı kullanıldığını gösterir.

$$\text{Ekonomik Rantabilite Oranı} = \frac{\text{Vergiden Önceki Kâr + Faiz Giderleri}}{\text{Devamlı Sermaye}}$$

Ekonomik verimlilik oranının hesaplanmasında, payda kısmında “Pasif” yani “Toplam Kaynaklar” da alınabilir. Böyle bir hesaplamada bulunan sonuç, pasifin yani toplam kaynakların ne ölçüde kârlı kullanıldığını gösterir.

Ekonomik verimlilik oranının sonucunun, mali verimlilik (öz sermayenin kârlılığı) oranının sonucundan düşük olması gerekir. Aksi durumda; yabancı kaynaktan yararlanma maliyetinin normalin üzerinde olduğu anlaşılır.

c- Varlıkların Kârlılığı Oranı

Varlıkların kârlılığı oranı, varlıkların işletmede ne ölçüde verimli kullanılıp kullanılmadığının ölçülmesinde kullanılır.

$$\text{Varlıkların Kârlılığı Oranı} = \frac{\text{Dönem Net Kârı}}{\text{Toplam Aktif (Varlıklar)}}$$

4.4.4.3. Mali Yükümlülüklerin Karşılanmasında Yeterli Gelirin Elde Edilip Edilmediğinin Saptanmasında Kullanılan Oranlar

Bu bölümdeki oranlarla, işletmenin borçlarını ve faizlerini ödeyecek düzeyde gelir elde edip etmediği ölçülmektedir.

- Faizleri Karşılama Oranı

Oran, işletmenin ödemek zorunda olduğu faiz giderlerini bir dönemde kaç kere kazandığını gösterir. İşletmenin ödemesi gereken faizleri, kolaylıkla ödeyip ödeyemeyeceğini gösteren orandır.

$$\text{Faizleri Karşılama Oranı} = \frac{\text{Vergiden Önceki Kâr + Faiz Giderleri}}{\text{Faiz Giderleri}}$$

4.4.4.4. İşletmenin Hangi Satış Düzeyinde Kâra Geçtiğinin Ölçülmesinde Kullanılan Oranlar

Bu bölümdeki oranlarla, işletmenin hangi satış tutarı ve miktarında kâra geçeceğinin ölçülmesinde maliyet hacim kâr analizlerinden yararlanır.

a- Başabaş Noktası

Kâra geçiş noktası, sıfır kâr noktası veya ölü nokta olarak da adlandırılan başabaş noktası, işletmenin ne kâr, ne de zarar ettiği satış hacmi olarak tanımlanabilir. Başka bir ifadeyle, başabaş noktasında toplam gelir, toplam maliyete eşittir. İşletme bu noktanın altında zarar eder, satışlarını bu noktanın üzerinde tuttuğu sürece de kâr elde eder.

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Başabaş noktası (BBN), hem miktar hem de tutar cinsinden bulunabilir.

$$\text{B.B.N. (Satış Miktarı)} = \frac{\text{Toplam Sabit Giderler}}{\text{Birim Katkı Payı}}$$

Birim Katkı Payı: Birim Satış Fiyatı - Birim Değişken Gider

Formülde geçen birim katkı payı, satılan her birimin değişken giderleri karşıladıktan sonra, sabit giderleri karşılayan ve kâra katkıda bulunan kısmı gösterir.

$$\text{B.B.N. (Satış Tutarı)} = \frac{\text{Toplam Sabit Giderler}}{\text{Katkı Oranı}}$$

Katkı Oranı: Katkı Payı / Satış Fiyatı

Formülde geçen katkı oranı, satışlardan sağlanan her lirasının, sabit giderlere ve kâra olan katkısını gösterir. Katkı oranı, birim katkı payının satış fiyatına veya toplam katkı payının, toplam satış gelirlerine bölünmesi ile bulunur.

b- Güvenlik Payı ve Güvenlik Oranı

Başabaş noktasındaki satış tutarı ile gerçekleşen satış tutarı arasındaki fark güvenlik payını vermektedir. Güvenlik payının satışların yüzdesi olarak ifadesine ise güvenlik oranı denmektedir. Bir işletmenin güvenlik oranı yükseldikçe kârlılık oranı da artmaktadır.

$$\text{Güvenlik Payı} = \text{Net Satışlar} - \text{B.B.N. (Satış Tutarı)}$$

CEBRAİL UĞUR İLE MUHASEBE

Güvenlik Oranı = Güvenlik Payı / Net Satışlar

Örnek: Yukarıdaki örnekteki işletme, cari dönemde 4.000 adet X mamulü satmış olduğu varsayımıyla, bu işletmenin güvenlik payı ve güvenlik oranını hesaplayalım;

Güvenlik Payı = Net Satışlar - B.B.N.(Satış Tutarı)

= (4.000 adet x 50 TL) - 200.000 TL

= 200.000 - 150.000 = 50.000 TL

(İşletmenin satışlarında 50.000 TL'lik bir azalışa kadar işletmenin kârda olacağı ancak bu tutardan daha fazla bir azalışın işletmeyi zarar ettireceğini göstermektedir.)

Güvenlik Oranı = Güvenlik Payı / Net Satışlar

= 50.000 / 200.000

= %25

(Satışlarında %25'lik azalışa kadar işletme kârda olacaktır, ancak satışlarda bu orandan daha fazla bir azalış olduğunda işletme zarar edecektir.)

